

Nezdice

1243 - 2010

Luděk Bouchner

Třetí doplněné a přepracované vydání

NEZDICE

1243 - 2010

Motto: "Historia magistra vitae"

Vážený čtenář má před sebou publikaci o malé obci západních Čech, která sice má poměrně dlouhou historii, avšak nikdy nebyla obcí bohatou či zvláště významnou. Přesto autor doufá, že její překvapivě obsáhlý obraz ve svých širších souvislostech čtenáře zaujme a možná poučí. Obraz je výsledkem snahy o kritický průhled uplynulým časem, pokud možno opřený o literární prameny, bez nároku na chronologickou úplnost. Cílem bylo získání obrazu, nikoli kompletní výčet událostí.

Rozšířené vydání bylo doplněno o zpřesňující a rozšiřující údaje a vzájemné vztahy událostí, přibyly kapitoly o mlýně, nezdicím ochotnickém divadle a o lesovně a přibyly i řádka historek, které zůstaly zachovány do dnešních dnů zejména díky Tomáši Vovsovi.

Obsah :

- Úvodem
- Nástin geografie
- Stručný průvodce historií
- Samota Hloupensko (Loupensko)
- Škola v Nezdicích
- Lesovna
- Mlýn
- Tělovýchovná jednota Sokol Nezdice
- Ochoťníci a osvětová beseda
- Farní kostel sv. Prokopa v Nezdicích
- Zvony nezdicke
- Ostatní sakrální stavby v nezdicke farnosti
- Dodatek a chronologický přehled
- Prameny a poděkování
- Fotogalerie

Divadlo
Fara
Historie
Kostel sv. Prokopa
Krajiny
Mapy a dokumenty
Nezdice
Ostatní sakrální stavby
Zvony

Úvodem

Nezdice jsou jen malou obcí dnešního Plzeňského kraje. Dříve se nacházely na samém severním okraji klatovského okresu a ještě předtím byly součástí okresu Přeštice. V dávném středověku byla obec sídlem vladyky a obcí farní, po opakovaném zpusťování husity i třicetiletou válkou znovu obec ožívá v XVII. a zejména od poloviny XVIII. století, kdy se stává školní i farní. Farní osada nezdická čítá v té době až kolem 850 duší (1906). V padesátých letech XX. století je zrušena farnost, obec ztrácí postupně svoji samostatnost, zrušena je i škola a posléze se Nezdice stávají periferní obcí švihovského národního výboru. Až v roce 1990 opět obec získává ztracenou správní samostatnost, avšak školou i farností zůstává švihovskou. Ale i přes všechny změny a strážně vládl v obci vždy čilý společenský život a touha po svébytnosti - v obci, která nikdy nebyla bohatou či významnou.

„Máť však netoliko veliká města, nýbrž i každá sebemenší obec své dějiny, a každému jednotlivci jest milá, drahá a poučlivá jednakaždá památka o minulých předcích svých. A s těmito památnostmi své spoluobčany seznámiti jesti povinnost jednohokaždého lidumila“ píše důstojný pán Šimek úvodem v Pamětní knize nezdické farnosti (18) v roce 1863. A *„namítne-li kdo, že v tak nepatrné osadě jako zdejší, ničeho se nepřihodí, co by zaznamenání hodno bylo, tu lze mu poukázati na staré pamětní knihy, které výteční předchůdcové naši řádně vedli a jejich vážnosti dovolávají se i slavní historikové v dílech svých“* píše d.p.farář Vaněk tamže v roce 1889.

Nástin geografie

Obec Nezdice, katastrální území Nezdice nad Úhlavou, se nachází (42) asi 4,5 km JJZ od města Přeštice, za řekou na konci odbočky ze silnice E-53 Plzeň - Klatovy. Tedy přesně GPS Obecního

úřadu 49st 31min 41,95 sec. N 13st 19min 5,82sec E. Z historických map (www.oldmaps.geolab.cz) je dostupná mapa Jana Kryštofa Müllera z roku 1720 (33) – list 17, I. vojenské (Josefské) mapování z let 1764 – 68 : Theil des Pilsner Kreises (Sect. 190) a v detailu (8,17), II. vojenské (Františkovo) mapování z let 1836 – 52 : list W_12_IV (8,17), III. vojenské (Františko-Josefské) mapování z let 1877 – 1880 : list 4150_3 a 4151_3 (17), dále proslulý stabilní katastr z roku 1837 (7), vznikající na podkladě Františkova mapování (Unter Nezditz, Ober Nezditz) a katastrální mapa 1908 (7): Dolní Nezdice, Horní Nezdice, Záhoří, mapa celého katastru obce. Současná katastrální mapa je na obrázku Přeštice 2-6 a Přeštice 1-6.

„Ubírajícímu cestovateli od staroslavné Plzně přes Přeštice a Lužany jižně po silnici Klatovské padá bezděky do očí asi ¼ hod. od této silnice mezi samými tučnými lučinami a bujným stromořadím vesnice s překrásným kostelíčkem, ležící na pravém břehu Úhlavy. Jsou tě to Nezdice“, znovu doslovně citujme d.p. faráře Šimka 1863.

Obec se malebně se rozkládá na severovýchodním svahu Skalky a v přiléhající části údolní nivy na pravém břehu řeky Úhlavy v nadmořské výšce od 360 do 430 m, mezi zalesněnou Borovskou (dříve též Nezdickou) horou (459 m.n.m.) a výraznou Lužanskou horou, též Tanečkem (500m.n.m.), které jsou součástí Švihovské vrchoviny. Ta je geologicky (5) budovaná prvohorními břidlicemi s vložkami velmi odolných buližníků, tvořícími výrazné suky a strukturní hřbety směru SV – JZ, zvláště výrazné na vrcholu Velkého lesa (Loupensko, 556 m.n.m.) jihovýchodně od obce. Buližníky tvoří i část hlubokého podloží obce. Břidlice jsou místy velmi zvětralé, místy kyzové. Čtvrtohorní pokryv je pak tvořen eluviálními zeminami a svahovými hlínami různé mocnosti, na východním okraji dolní části obce byla těžena a zpracovávána cihlářská hlína. Dolními Nezdicemi protéká od východu potok (dříve zvaný „Beranojc“), pramenící ve Velkém lese nad Zavaditou a pod obcí se vlévající zprava do Úhlavy.

Čtenář zde jistě dovolí krátké zastavení na Tanečku, který je sice již v sousedním katastru, ale tvoří nezaměnitelnou dominantu panoramatu Nezdic. Totiž pověst o něm vypráví, že za dávných časů stával až na vrcholu kopce pěkný hostinec. Scházivali se tu, zejména za pěkného počasí, prostí lidé i panstvo z dalekého okolí k bujným radovánkám, které často trvaly až do rána a i všelijaké prostopášnosti se tu děly. Jednou na Velký pátek po ranní mši sešlo se tam více hostů, kteří se ve své bezbožnosti dali do tance. Najednou vše rázem ztichlo. Když se tam druhý den odvážili první zvědavci, hrůzou zkoprněli - po krásném hostinci a všech prostopášných návštěvnících ani památky a po hostinci zůstalo na samém vrcholu jen rovné místo -

Taneček. Dodnes, kdo chce slyšet ztracené muzikanty a tanečníky, musí o Velkém pátku zapíchnout na Tanečku do země špendlík, lehnout si na zem a přitisknout opatrně ucho ke špendlíku a uslyší hlahol, hudbu i zpěv. Historicky je však v těchto místech doložena krčma v XVII. století, v první polovině XVIII stol zde byla kaplička, doložená I. vojenským mapováním z roku 1764. Ta však již není na mapě z II. vojenského mapování z let 1836 - 52. 1890 zde byla rozhledna a později po roce 1900 zde stával srub vybudovaný majitelem lužanského panství Josefem Hlávkou, který na Taneček nechal zřídit z Lužan pohodlnou cestu s lavičkou v půli stoupání do kopce („Kanapíčko“).

Klima naší lokality je mírné, se srážkovým úhrnem 518 mm za rok s průměrnou teplotou vzduchu 7,8 st. C .

Historicky a dříve i správně se obec dělí na Horní Nezdice (s částmi Rochlov, Ve vrchu a Záhoří) a Dolní Nezdice (s částí Pajzovna).

Panorama Nezdic (1, 2, 3, 4) z úbočí Tanečku, panorama Horních Nezdic z Borovské Hory (1, 2), letecký pohled z jihu na sever 1, a obráceně 2, letecky Dolní Nezdice (1, 2, Pajzovna) a Horní Nezdice. Zajímavý pohled a srovnání poskytuje letecká mapa z roku 1938.

Stručný průvodce historií

Skalní sídliště a mohylové pole ze střední doby bronzové (1500-1000 př.n.l.), nalezená a dokumentovaná na jižním úbočí Velkého lesa a táhnoucí se do údolí k Vlčí v jihovýchodním katastru obce svědčí o nejstarším prokazatelném osídlení mohylovou kulturou nejbližšího okolí obce. V samotné obci uvádí Pamětní kniha školy nezdicke (24) v roce 1879 nález „četných popelnic a jiných předmětů z hrobů pohanských“, ale nálezy nejsou již blíže doloženy. Mohyly s žárovými hroby u Lužan, Kbelá, Zeleného a Vlčí zkoumal a popsal v roce 1893 a 94 prof. dr. Píč (29) a zdejší bronzové a keramické nálezy klade na přelom doby halštatské a laténské, tj. kolem roku 400 př.n.l. Roku 1934 našel František Balín na svém poli u Zeleného 6 bronzových náramků, 1 šíp a dláto, 3 jehlice a podstavec k rožni spolu se střepy z nepálené hlíny. V letech 1936 a 37 provádělo archeologický

výzkum Městské historické museum v Plzni mohyl na polích u sv. Vojtěcha mezi Nezdicemi a Zeleným a stáří velmi zachovalého nálezu pohřbené ženy s bronzovými ozdobami a obětními nádobami bylo odhadnuto asi na 2.500 let, tj. z doby halštatské. Nalezeny byly i mladší žárové pohřby.

Samotná obec byla založena dle pověsti na návrší na pravém břehu Úhlavy v X. století takřčeným Nezdou, z čehož vzniklo asi ve stol. XII. nynější jméno. Z těch dob zřejmě pochází vladyská tvrz v severovýchodním sousedství dnešního kostela, tehdy snad románské kaple. V místě, kde tvrz stávala, je nyní několik stavení (citováno zejména č.p. 7 - nyní 54 - uvnitř trojúhelníku mezi staveními pod kostelem - pozemek č. 19 na mapě z r. 1908) a na někdejších příkopech jsou zahrádky. Zbytky zdí jsou snad patrné až do dnešních dnů, rozhodně byly zřetelné ještě v polovině 19.stol., kamenný val na zahradě za domem čp. 7 ještě v 50. letech XX. stol.

První písemná zmínka o Nezdicích pochází z r. 1243, kdy je Ludvík z Nezdic jmenován mezi svědky kupní smlouvy mezi chotěšovským klášteřem a mělnickým proboštem Otou, ve které stojí, že klášter koupil vsi Černotín a Turov a horu Vrabinu (dnes Křížový vrch u Přestavlk) (30, 46).

Další zcela spolehlivý písemný údaj z r. 1245 je spjatý s prodejem Přeštic včetně okolí řádu sv. Benedikta v Kladrubech. Poslední dědičný přeštický župan (tj. královský úředník, spravující určité území) rytíř Svatobor zemřel roku 1235 a odkázal své panství - přeštický újezd - pražským johanitům. Zemřel však bez dědiců a tím statky přeštické připadly zpět koruně. Václav I., král český, daroval 1238 újezd přeštický své sestře Anně, první abatyši a zakladatelce panenského kláštera sv. Františka v Praze, aby prodejem těchto statků mohla dostavět klášter s nemocnicí. Johanity pak odškodnil třemi vesnicemi v okolí Litoměřic. Anežka prodala újezd přeštický, obsahující trhovou ves Přeštice, patnáct dalších vesnic a jedno popluží ve Skočicích za 1200 hřiven stříbra zmíněnému klášteru kladrubskému. Král potvrdil prodej v roce 1239, ale řádná kupní smlouva byla vyhotovena až v roce 1245. V témže roce potvrdila prodej také královna Kunhuta, vzdávajíc se svých zákonných nároků na tyto statky následující listinou (in Řičák, 30) : *“Známo činíme tuto přítomným i budoucím, jelikož Svatobor, šlechtný župan, bez dědiců zemřel, a všechny jeho statky podle práv starých knížat, královské koruně připadly, statky ty náš přemilý pán a manžel Václav, z Boží milosti vznešený král tohoto království, nejmilejší své sestře, a ostatním u sv. Františka Bohu sloužícím pannám udělil s doloženým povolením, aby se k účelu vystavění kostela a dohotovení kláštera, jakož i zapravení všelikých jiných potřebností*

prodati mohly a směly. My tedy nakloněny jsouce prosbám jmenované sestry Anežky, župu Přeštice se vším příslušenstvím, s vesnicemi, dvory, polnostmi, loukami lesy jak pěstovanými tak samorostnými, pastvinami a vodami, důstojnému muži Rainerovi, opatu kladrubskému a bratřím v témž klášteře Pánu Bohu sloužícím za 1200 hřiven stříbra spoluprodáváme s dědičným právem držebnosti. Svědkové, kteří zmíněné pozemky nařízením královým a naším, meze ustanovujícíce, obcházeli: Břetislav, syna Břetislava z Biřkova, Protiva z Žinkov, Póta, bratr jeho, Soběhrd, syn Črnína z Šlovic, Sezema, syn Držislava z Dolan, Držikraj, syn Budiwoje ze Švihova, Blažej, syn tohotěž z Poleně, Bohuchval z Lukavice s bratrem Vitlou, Sasín z Ojprnic, Ludvík z Nezdic, Amcha z Měcholup, Petr z Petrovic, Lemar z Oplota, Předlov z Třebetína, Otto z Maškrov, Ymram z Lužan, Adam z Horšic, bratr Mladota z Německého řádu v Praze, bratr Mrakoty, kteréhož nejmilejší sestra naše Anežka ze své strany poslala k obejití řečených statků župy přeštické“.

Opat Reiner po zakoupení přeštického újezdu obnovil starobylé proboštví a získal tím také právo duchovní správy co představený a duchovní patron všech osad a far, které proboštví dříve byly podřízeny a kam uváděl kněze svého řádu: (in Řičák) „patnáct mnichů od Rainera sem dosazených proboštví přeštické s rozsáhlými statky spravovali a deset přivtělených kostelů obstarávali a sice: sv. Ambrože na Vícově, sv. Petra a Pavla v Lukavici, sv. Václava v Dnešicích, sv. Jakuba v Prusinách, sv. Prokopa v Letinech, sv. Prokopa v Nezdicích, sv. Jana ve Vřeskovicích, sv. Apoštolů ve Kbelech, sv. Mikuláše v Měčině a sv. Matěje v Horšicích“. Poté byli kladrubští benediktýni duchovními správci v Nezdicích až do husitských válek. Ve XIV. století patřila vesnice větvi starobylého rodu Drslaviců ze Stropčic a Jinína. V druhé polovině XIV. století je připomínán Černín z Ruchomperka s chotí Maruškou, jíž zapsal věno na vesnicích v Nezdicích, Nebílovech a Prudicích.

Roku 1384 pak kupuje v Nezdicích Něpr z Roupova, zřejmě i se svým bratrem Arklebem (dle jiných to byl bratr Něprova otce), za 150 kop grošů dědictví Mladoty, faráře nezvěstického: dvůr s poplužím a devět dvorů kmetských s patronátním právem, polnostmi, lesy a řekou. Tímto patří Nezdice, Zelené i Jíno (vyjma jínského mlýna) Roupovským. Něprův otec byl zřejmě Ota ze Skočic, který je prvně doložen roku 1359 na listině přeštického probošta Dětricha. Mladý Něpr ještě za života svého otce získal v úhlavském údolí část vesnice Roupov i s hradem, Vřeskovice, Třebýcinu a několik dalších klatovských obcí. Od roku 1378 vykonával patronátní právo ve vřeskovickém kostele. Starý hrádek v Roupově pak v letech 1383 - 1390 velkoryse přestavěl v mocný a významný hrad nad levým úhlavským břehem (35). Něpr byl spojen s historií kolem Jana

Nepomuckého. Něpr z Roupova zastával totiž v letech 1380 – 1393 úřad hofmistra pražského arcibiskupa Jana z Jenštejna a spolu s jeho generálním vikářem Janem Nepomuckým chtěli v bohatém benediktinském klášteře v Kladrubech zachovat stávající opatství a tím vliv arcibiskupa a církve. To však bylo proti vůli krále Václava IV., který zde chtěl po smrti opata zřídit naopak nové biskupství a volbou biskupa sobě nakloněného omezit moc arcibiskupa Jana z Jenštejna. Králi sice úmysl překazili, ale rozlítli ho tím natolik, že *„téhož léta (1393) utopen jest slavný doktor Johánek, vikář arcibiskupství pražského, pod mostem pražským krále Václavovým rozkázáním, proto že proti jeho vůli stordil byl opata Kladrubského“* (Řičák, 30). Arcibiskup Jan z Jenštejna uprchl do Vatikánu a Jan z Pomuku byl spolu s Něprem a dalšími úředníky arcibiskupství jati a poté byli ve vězení na Staré rychtě na Novém městě podrobeni útrpnému právu, snad i v přítomnosti samotného krále. I Něpr byl mučen, avšak vyvázl - na rozdíl od později svatořečeného Jana - pouze s podpisem mlčenlivosti o celé neblahé záležitosti. Samotný Jan mučení tehdy nepřežil a 20. března 1393 byl shozen z Karlova mostu do Vltavy.

Něpr v Nezdicích založil roku 1398 ve zdejším gotickém kostelíku nadaci na přímělnou bohoslužbu za spásu svojí duše a téhož roku zemřel bez přímých dědiců. Dědicem byl Purkart, patrně syn Arklebův a tedy jeho synovec. Ten byl ve službách krále Václava IV. a zemřel před rokem 1412.

Roku 1427 byl husity při tažení z Tachova obležen Roupov a Jindřich z Roupova, aby hrad uchránil, obrátil se podobením a se slovy *„s vámi bojovat a zemřít“* táhl poté s husity podruhé obléhat město Plzeň. Při těchto událostech byly Nezdice zcela zpustošeny a vyliďněny a tím také v Nezdicích zaniká na dlouhá léta samostatná duchovní správa (obnovena je až 1862). Po něm pak vládne Roupovu jeho syn Hynek, který jsa bezdětným, předává panství svému synovci Janu II., politicky velmi aktivnímu a podporujícímu Jiřího z Poděbrad a později Vladislava II. Po roce 1476 se stává královským hofmistrem a po roce 1485 vrchním zemským písařem.

Jan II. měl syna Hynka (vstoupil do kláštera), Purkarta (záhy umírajícího), Václava (koupil Bělou a založil žitenickou větev) a nejmladšího syna Jana III., který pak pokračuje ve vládě na Roupově, povýšeném na městečko. Jan se stane královským radou Ferdinanda I. a umírá roku 1540. Ze synů Jana III. získal Roupov Volf, ale protože se dal na zločineckou dráhu a stal se silničním lapkou, roku 1544 přebírá panství nejmladší Adam. Další syn Kryštof dostal Poříčí.

Adam se taktéž věnoval státní službě jako královský rada Ferdinanda I. a Maxmiliána II., a to až do své smrti 1570. Rokem 1564

jsou opět Nezdice osídlené - je zmiňován mlýn, když je pražskou kapitulou žalováno arciknížeti na paní Lidmilu z Vartenberka, manželku Adama z Roupova, že tehdy nechala odvézt ze hřbitova kamení na hráz u mlýna. Roku 1573 si pak Adamovo čtyři synové dělí majetek tak, že Vilém dostává polovinu hradu a část poddaných vesnic, Jan IV. nezdický díl, Hynek další díl poddaných vesnic a Kryštof Karel druhou půlku hradu a Vřeskovice. Syn Jana IV. - Jan V. - pak kupuje 1586 od svých dvou strýců, Viléma a Kryštofa Karla, zbytek roupovského panství za 37.000 kop míšeňských.

Roku 1592 se uvádí Nezdice opět zpustlé, ale odvádí vřeskovickému správci desátek ze tří lánů - po jedné měřici hrachu, ječmene a ovsa a mlynář měřici mouky.

Pánům z Roupova patří vesnice do 23. srpna r. 1607. Tehdy ji Jan V. z Roupova, řečený Nezdický, tonoucí v dluzích po nákladné a nádherné přestavbě roupovského hradu, prodává na naléhání věřitelů s celým roupovským zbožím Janu z Klenového a z Janovic na Žinkovech a Žitíně, císařskému radovi a českému vrchnímu zemskému písaři. Po něm vládl Roupovu jeho syn Vilém z Klenového, násilně rekatolizující poddané a povýšený 1630 do stavu hrabat říšských. Roku 1642 umírá a do r. 1653 vládne panství jeho manželka a poté jeho synové - roupovský díl dostal syn Hartmann - tento obsahoval zámek Roupov s městečkem a dvorem, dvůr a ves Břeskovice, tvrz a dvůr Nezdice, vsi Jíno, Kaliště, Mstice a Biřkov. Tento Hartmann, řečený Maxmilián, pojal za manželku Gryzeldu Nebílovskou z Drahozuze a zemřel 1675, zůstaviv syna Františka Hartmana. Ten 1696 postavil místo staré, již tehdy pusté roupovské hradní kaple veřejný barokní kostelíček sv. Anny, dosud stojící, ale jinak o Roupov hrubě nedbal, byv pánem na Ulicích a Rakolusích a prodal roupovské panství 1702 bavorskému šlechtici, hraběti von Hauben. Jinak v dobách třicetileté války v první polovině XVII. století byly Nezdice opět zničeny a opuštěny. Berní rula v roce 1654 uvádí Nezdice jako pusté.

Jíno zůstalo trvale osídleno i za válek husitských i třicetileté. V XVI. století patřilo (zprvu jen jako zástava) Šicům z Drahenic na Poříčí. Po bělohorské konfiskaci bylo, stejně jako celé poříčské panství, roku 1623 prodáno bavorským Kronbergům (odtud Korunní Poříčí, Kronporitsch) a zřejmě jen přechodně patří Klenovským - viz výše. V Jíně se roku 1622 připomíná 5 sedláků, mlynář Marek a šenkýř.

Roku 1676 bylo v Nezdicích znovu usazeno 14 obyvatel a v obci je uvedena i krčma. Páni z Klenové a Janovic vystavěli jeden

dvůr u řeky a druhý pod lesem, zvaný Peprná – též Větrná či Petrná - (zřejmě v dnešním Záhoří a dobře patrný na mapě prvního vojenského mapování jako uzavřený čtyřkřídlý objekt) a (citován Vaněk in 25) „*sami volali obyvatelé do Nezdic a činili tak, aby měli nádeníky a dávali jim na chalupy místo – ale jen to, což vysvětluje, že zahrádky, ba i dvorky patřily až do roku 1922 panství*“ (kdy vyšel zákon o staropachtu). 1690 je jmenována v Nezdicích krčma podléhající desátku. V roce 1700 je v Nezdicích 30 obyvatel.

Jak již řečeno, roku 1702 kupuje Roupov i s okolním zbožím včetně Nezdic císařský polní maršál a říšský hrabě Jan Jiří z Haubenu, který je již novým vlastníkem sousedního poříčského panství. To zčásti vykoupil (2/3 panství od svých vzdálených příbuzných - sester předchozího zesnulého majitele Adolfa Otty z Kronberku - Magdaleny Isabely, Marie Diany a Emanuely Maxmiliany) a zčásti zdědil po vleklém sporu s uvedenými sestrami Kronberkovými a vykoupil od svých spoludědiců (1/3 panství připadla čtyřem bratrům z Haubenu – dotčenému Janu Jiřímu, dalšími dědici byli Jan Lothar, Jan Karel a Jan Bedřich) a vše spojil v jedno panství. Tím se další osud Nezdic na více než 200 let spojuje s panstvím Poříčí, řečeným Červeným (Roth-Poritschen), podle vysoké renesanční střechy zámku, vybudované již za předchozích majitelů v XVII. stol., nyní s novou pálenou krytinou, do daleka viditelnou. Generál hrabě von Hauben 5. 8. 1716 zahynul v bitvě s Turky u Petrovaradína a panství přechází na dceru Františku Augustu (1697-1758), provdanou za hraběte Maximiliana Josepha I. Törringa z Jettenbachu (1694-1769) jako jeho první žena. Hraběnka je nyní „paní v Červeném Poříčí, Nedanicích, Borovech a na Roupově“. Erb a pečeť a signatura „Františky, hraběnky Törringové z Jettenbachu, rozené hraběnky z Haubenu“ (7). I formálně je roupovské panství připojeno až 1752. V manželství mají (6) postupně syna Norberta Johanna (1719-1790), Josepha Maximiliana (1723-1776), dceru Marii Charlottu (1729-1793) a nejmladšího syna Maxe Prokopa (1739-1789).

Norbert Johann se stane později dědicem červenopoříčského panství a roku 1745 se oženil se svojí první ženou Marií Annou, hraběnkou z Auerbergu (1727 - 1763) a po její smrti se žení roku 1765 podruhé za Marii Josephu von Gumpfenberg (1753 - 1811). Joseph Maximilian byl černou ovčí rodiny, který si vysloužil dokonce opakovanou internaci na náklady rodiny a během věznění v pevnosti Rothenberg i zemřel. Mezi jednotlivými internacemi se stihl oženit za Marii Antonii von Tricoca (1725 - 1769). Opakem byl ale nejmladší syn Max Prokop, který se stal 1787 řezenským biskupem a o rok později i biskupem ve Freisingu za přispění vlivu dalších větví

rodu Törringů, kteří volbu hraběte z vedlejší linie („*wäldlerischen Nebenlinie*“) podpořili a tento vzorný syn počínal si vždy i jako bezúhonný a schopný hospodář. Marie Charlotta byla provdána 1747 za Philippa Heinricha, svobodného pána z Rathsamhausenu a po jeho smrti roku 1756 se vdala podruhé roku 1761 za Josepha Simona, hraběte ze Seeau (6).

Za držení Törringů dochází k značnému rozmachu celého rozšiřujícího se panství. Zdvojnásobili počet poddaných vesnic, budují mimo jiné pivovar, vinopalnu, devět dvorů v okolních vesnicích, barokně přestavují kapli sv. Anny v Roupově a Nejsvětějšího srdce Páně v Poříčí, vedle které se zachovala socha sv. Jana Nepomuckého s erbem hraběnky Törringové na podstavci. Barokně opravují kostel ve Kbele, zvelebují poříčský zámek (zejm. malby zámeckých pokojů od Jana Jiřího Majora kol r. 1721 a od Jana Hencze kol roku 1739). V Nezdicích přestavěli v čtvrtém desetiletí XVIII. stol. zchátralý gotický kostelík do dnešní barokní podoby. Obnovou filiálního kostela v Dolních Nezdicích byl položen faktický základ pozdějšího rozvoje Nezdic jako budoucí farní obce. Vročením 1723 na komíně je datována přestavba nového dvora v Dolních Nezdicích, zřejmě na základech dvora pánů z Klenové, dle I. voj. mapování původně jako uzavřeného čtyřkřídlého objektu. V Horních Nezdicích Törringové zakládají ovčín, snad v místě pozdějšího čp. 16. Na přelomu století nacházíme v obci tři nové rybníky (viz o něco pozdější I. vojenské mapování z roku 1764). První byl pod Borovskou horou (později je toto místo nazýváno „Na behnách“) a byl napájen úhlavskou vodou přes náhon borovského mlýna. Voda protékající rybníkem pak dále napájela mlýnský náhon v Nezdicích. Na potoce ze Zavadité („Beranojc potok“) byly další dva. Menší nad dvorem, v místě dnešního pozemku čp. 66, a větší pod ním za vsí směrem na Lužany (pod dnešní Pajzovnou). Rybníky zanikají zřejmě počátkem XIX. stol. – na mapě stabilního katastru 1837 již žádný nenajdeme. Roku 1870 je již zmiňována v místě horního rybníka pastvina „Na rybníčku“, později patřící k panské zahradě u lesovny. Tu pak koupil roku 1905 Josef Tykvart (H.N. čp.15) za 1816 korun a postavil zde hospodářské stavení, pozdější čp. 27 (nynější čp. 66) a zasadil ovocný sad. Takzvaná „Behna“ byla později meliorována mlynářem Prokopem počátkem XX. století s cílem získat vyšší průtok náhonem a podruhé v druhé polovině XX. stol. v rámci kolektivizační meliorace.

Ale na poříčském panství postupně začínají přibývat dluhy a hraběnku Törringovou zmiňuje školní kronika sice jako štedrou podporovatelku církve, ale také až marnotratnou hostitelku, která zanechala dědicům na panství dluh 300.000 zl. Nicméně

pamětihodným zůstal např. exklusivní Granátnický ples v roce 1731, zmiňovaný v korespondenci hraběnky Černínové ze sousedního chudenického panství. Roku 1730 již čítají Nezdice 78 obyvatel.

Po náhlé smrti hraběnky Františky Augusty v Mnichově 22. května 1758, kde byla také pohřbena v kostele sv. Kajetána, dědí panství její starší syn Norbert Johann Törring z Jettenbachu, plukovník bavorský (1719-1790). Za jeho vlády dosahuje rozlehlé panství výměry 5646 ha a obsahuje obce v širokém okolí: Osy (Vosí), Kaliště, Jinín (Jíno), Kokšín, Třebetín Dolní a Horní (Třebýcina a Třebýcinka), Nedanice Malé a Veliké (Nedaničky a Nedanice), Kbel, Tropčice (Stropčice), Nová Ves, Babice, Hráz, Radíč (Rudice), Bezděkov, Horní a Dolní Nezdice, Borové (Borovy), Břeskovice (Vřeskovice), Mstice, Roupov, Zderaz, Horušany a části obcí Oplot, Lhovice, Vlčí, Zelené, Bolkov a Biřkov.

Panství však prudkým rozvojem dále natolik zadlužil (uvádí se dokonce stavba pece na tavbu železa, která za 6 let spotřebovala dříví za 12 tisíc zlatých a valného užitku nenesla), že se panství dostalo až do nucené správy, a to i přes snahu Norbertovy manželky Marie Anny, rozené von Auersberg, a Norbertovy sestry Marie Charlotty, tehdy již vdovy po baronovi Philippovi von Rathsamhausen. Sequestrem (nuceným správcem) byl pan Krištof, rytíř z Milachů.

27.7. 1763 kupuje v exekuci celý majetek za 330.000 zlatých Kliment František, kníže bavorský, vévoda v Horní Falci a markrabí rýnský, který jej připojil k tzv. české skupině sasko-lauenburských panství (spolu se Zákupy, Cvikovem, Buštěhradem, Policí, Zvoleněvsí, Slatinou, Ploskovicemi, Ostrovem, Kácovem a Tachlovicemi). Ten jej pak odkázal svému příbuznému Karlovi III. Augustu Christiánovi, falckraběti z Zweibrückenu, po něm pak panství získává 1795 jeho bratr, bavorský kurfiřt Maxmilián I. Josef, vévoda z Zweibrückenu a král bavorský (1756-1825).

Roku 1805 pak státní smlouvou přechází panství s ostatními zweibrückenskými statky v Čechách do majetku habsbursko-lotrinského rodu na Jeho královskou Výsost arcivévodu Ferdinanda III., salzburského a würzburského kurfiřta a od r. 1814 velkovévodu toskánského. Ten se roku 1815 uvolil postoupit tato lauenburská panství císaři Františkovi I., který z nich chtěl zřídit budoucí majetek pro svého vnuka (a Napoleonova syna) Františka Josefa Karla (nazývaného Orlík), od r. 1818 vévodu zákupského. Po smrti velkovévody Ferdinanda III. však přechází červenopoříčské panství 1824 na jeho syna Leopolda II. Habsburského, velkovévodu

toskánského. Po brzké smrti Orlíka 1832 ale připadla všechna rozsáhlá panství včetně Červeného Poříčí následníkovi císaře Františka I. - jeho synovi Ferdinandovi.

Roku 1832 se tedy panství, čítající tehdy téměř 5000 obyvatel, dostává za vlády rakouského císaře Františka I. do rukou jeho syna a pozdějšího císaře rakouského, Jeho Výsosti císaře Ferdinanda I. (žijícího 1793-1875, vládnoucího 1835-1848, korunovaného za posledního krále českého Ferdinanda V. roku 1836, abdikujícího ve prospěch Františka Josefa I. roku 1848 a poté klidně žijícího vcelku stranou na pražském hradě). Ferdinand V., s přídomkem Dobrotivý, je však patronem obce až po své abdikaci 1848, kdy se ujímá české skupiny sasko-lauenburského panství na základě ujednání Vídeňského kongresu. Do této doby spravuje zřejmě panství ještě Leopold II.

Ještě za Leopolda vzniká roku 1847 v obci jednotřídní obecná škola, provozovaná dalších 128 let. Před zrušením roboty před rokem 1848 je zavezena rokle v Horních Nezdicích (z toho nynější Rochlov - viz I. vojenské mapování) a podél nové cesty vznikají domky panských a lesních dělníků. Roku 1862 je nadací patrona císaře Ferdinanda V. postavena nová fara a zevrubně opraven, vybaven a finančně zajištěn kostel a obec se stává školní a farní. O kostele s farou i o škole je zmíněno podrobněji dále.

V obci tehdy najdeme vodní mlýn s pilou a cihelnou mlynáře Prokopa (viz též kapitola o mlýně). Pila byla jednonožová, poháněna dřevěným kolem na svrchní vodu. Cihelna byla na pravém břehu Beranojc potoka v Dolních Nezdicích nad dvorem a pochází asi z počátku XIX. stol. Vedle sušárny připravených cihel tu byl domek cihláře o jedné místnosti a pec na 20.000 cihel. Jako poslední se pálily cihly na přestavbu mlýna 1922, pec byla stržena 1934 a její cihly posloužily ke stavbě domků na Pajzovně. Domek cihláře byl zbourán 1970 jako poslední.

Kovárna byla před mlýnem u cesty a kovářem je Josef Fišar od roku 1834, od r. 1863 je zmiňován kovář Jan Kašpar z Roupova, po něm od roku 1898 František Holoubek a posledním před požárem v r. 1918 byl jeho zeť František Bočan. Od roku 1911 patří kovárna k mlýnu a po požáru již nebyla obnovena.

Dlouholetým starostou v druhé polovině XIX. stol. byl Jan Hřebec v čp. 2. Za napsání žádosti či dopisu úřadům nebo i jen za starostův úřední podpis se starostovi muselo soukromně zaplatit anebo mu žadatel úřední výkon odpracoval v jeho hospodářství. 1867

emigrovala do Spojených států celá rodina Šaškova z čp. 10, o deset let později pak bratři Tíkalovi z čp. 19.

V místě bývalého panského dvora, který založil Jan z Klenové v XVII. stol. u řeky a obnoveného zřejmě 1723 Törringy, vzniká asi nyní císařská lesní správa s obydlím panského nadlesního (podrobněji viz dále kapitola Lesovna). Panská lesní správa jako taková sem však byla zřejmě přemístěna již kolem roku 1770 ze Zeleného, kde původně sídlila v čp. 25 („Myslivcojc“). Ve dvoře v Nezdicích („lesovně“, „polesovně“, „myslivně“) je tedy sídlo a úřad panského vrchního nadlesního a nadlesním je roku 1794 zmiňován Josef Rejsek, pak v první třetině XIX. stol. Vincenc Tiebl, dále jakýsi Heler, Jan Skála v r. 1863, po něm Karel Weimann do r. 1890, pak Karel Železný do r. 1898, po něm pak Emanuel Villien a posledním je 1899 František Saufberger. O lesovně viz dále samostatnou kapitolu. Vedle lesní správy byla v Záhoří ještě panská hájovna, zřízená v bývalé chalupě Josefa Kšíra, kterou koupil červenopoříčský statek roku 1875.

Hospodským „U Hebrů“ v č.p. 3 (pozdější hostinec „U Trnků“) je citován 1862 Jakob Rydl, od roku 1870 Jan Trnka. Rod Trnků zde však sídlil minimálně již v druhé polovině XVII. stol., neboť odtud pochází vřeskovický farář Trnka (1668-1730), který se zasloužil o vzkříšení nezdicického kostela (viz dále). Zaalbuch (45) v soupisu obyvatel Dolních Nezdic zde uvádí v roce 1760 48-letého Josefa Trnku, řečeného Hoerber, s ženou Evou a osmi dětmi.

V následujících desetiletích zažívají Nezdice období svého největšího rozkvětu. V roce 1863 mají Dolní Nezdice 23 čísel popisných se 167 katolíky a 6 židy, v Horních Nezdicích je 37 popisných čísel s 252 obyvateli – téměř všichni na panské půdě usedlí domkáři, jimž povolila se usadit předešlá toskánská vrchnost. Nezdicke valnou většinou živí drobná hospodářství na propachtované půdě a práce na panském, řada mužů pracuje navíc (nebo hlavně) jako zedníci, tesaři, lesní dělníci. V obci jsou koncem století tři košíkáři (Josef Kšír H.N. čp. 22, Josef Bláha – kostelník – D.N. čp. 22 a Václav Fišar D.N. čp. 36), tzv. pletáři, pracující celý rok a jejichž výrobky byly vyhlášené a dobře šly na odbyt. Vyhlášená byla také výroba celodřevěných dřeváků Šaškem (tak řečeným Dřevěnkou) v čp. 9 v H.N. – Záhoří. Ve výrobě dřeváků pak pokračoval Strejc až do své smrti v roce 1936 v čp. 32 na Rochlově, ale jeho dřeváky již měly kožený nárt. Tehdejším krejčím v Nezdicích byl Černý, řečený Štěpánek, z H.N. čp. 21. Do dnešních dnů se dochovalo jeho „Vysvědčení mravů“, kdy žádal roku 1897 o svobodné provozování řemesla krejčovského. Šťastná to doba. Po něm od roku 1907 měl

krejčovskou živnost v D.N. čp 12 Václav Fiala, kdy se vrátil ze zkušené z Vídně. Sezonní práci přinášel i lužanský cukrovar, který fungoval v letech 1838 - 1876, zaměstnavatelem byl i mlýn.

Se světem jsou Nezdice spojeny díky erární silnici Klatovy - Plzeň, zbudované místo formanských cest roku 1809 a železniční zastávkou „Lužany v Čechách“ na trati Plzeň - Eisenstein z roku 1877. Poštovní úřad byl v Lužanech od roku 1884.

24. ledna 1863 byl volen na 6 let poslanec pro královský sněm český z okresu přeštického a nepomuckého. Obec Nezdice vyslala k této volbě do Přeštic jednoho voliče, který se pak podílel na volbě dr. Františka Braunera, advokáta zemského. Zde se sluší připomenout, že dr. František Brauner byl poslancem za Přešticko již dříve v revolučním roce 1848, kdy se konaly volby do říšského sněmu. Tento sněm se sešel k prvnímu zasedání 27. července 1848 ve Vídni a rozhodl se vypracovat novou ústavu pro neuherské země rakouské monarchie, ale jednání začal o otázkách sociálních - o zrušení roboty a poddanství. Zásluhou právě dr. Františka Braunera, zvoleného za Přešticko, a německého poslance Hanse Kudlicha, zvoleného na Benešov ve Slezsku, byl 7. září 1848 celoříšským parlamentem přijat a císařem Ferdinandem potvrzen robotní patent. Tím bylo uzákoněno definitivní zrušení roboty a poddanství, což byl ostatně po rozehnutí parlamentu a zamítnutí připravené moderní ústavy jediný a podstatný zisk revolučních let 1848-49.

Zřejmě v roce 1864 i Nezdice postihla epidemie cholery, která po sobě nechala 7 obětí. 10. března 1871 v čp. 23 v Rochlově byl přepaden, zavražděn a oloupen tehdejší stavitel korunopoříčského panství Jan Štolle. Celá věc se seběhla v noci, kdy ženu stavitele, která spala ve vedlejší světnici, probudil jakýsi šramot. Vešla do otevřených dveří a dostala ránu do hlavy, po které padla k zemi. Brzy se však probudila a vidí, jak manžel zápasí o život s lupičem. V zoufalství se vzchopila, prchla oknem a zburcovala sousedy. Než se sešikovali a vtrhli dovnitř, zločinec utekl oknem a Štolla umíral. Zda byla tato loupežná vražda odhalena se z nezdických dobových zdrojů nedá dopátrat, jen víme, že ještě té noci farář Procházka zaopatřil Jana Štolleho posledními svátostmi. O rok později 20. dubna se stala další tragedie. Z nešťastné lásky ke Kateřině Šťastné z čp. 34 H.N. se zastřelil mladý zedník Josef Trnka, tak řečený Bezpyskej. Na poslední cestu se ještě nechal svoji vyvolenou vyprovodit, řka, že odchází na zkušenou do Vídně. Po rozloučení pak odešel do lesa v Závadité, kde se zastřelil. K další tragické události došlo 12.7. 1878, kdy na Borovské hoře zemřeli společnou rukou milenci z Horních Nezdic Anna Votavová a Josef Přibáň, kteří však proti vůli rodičů nemohli být

spolu. Romea a Julii z Nezdic alespoň spolu pohřbili k severozápadnímu rohu kostela. Na Borovské hoře se však odehrály i další tragédie: v roce 1912 se zde oběsil borovský obecní strážník Václav Sušanka, v únoru 1922 zde umrzel Hořánek z Kaliště a v květnu 1932 dalším oběšencem byl kočí Duchek z borovského mlýna.

Tehdejší farář nezdický, d.p. Alois Danda píše 1885 **(18)** svému nástupci o Nezdických: „*Nebudu Ti líčiti slabé, stinné stránky zdejších osadníků, poznáš jich, ctěný nástupče až příliš brzy, avšak přes jejich slabé stránky nepřehlédni laskavě ty dobré a vzácné, jsou to pevná víra a důvěra v Boha, kterou neztrácejí ani tehdy, když jich hrozné neštěstí zastihne neb nepříznivé počasí ourodu jejich zkaziti hrozí, najdeš zde v malých chýších ještě starý mrav a kázeň křesťanskou. Panuje zde velká chudoba a většinu slabých stránek jejich na vrub její přičísti dlužno*“.

V noci 16. května 1889 na svátek sv. Jana Nepomuckého postihla oblast mezi Měčínem a Přešticemi nevídaná katastrofální průtrž mračen s bouří a krupobitím, který změnil potoky této oblasti (Příchovický, Kbelský a Třebýcinský) v divoké řeky se vzedmutím hladin až o tři metry. Vzedmutá hladina je dodnes označena na kapliče sv. Antonína v Horšicích. Tak zvaná Jánská povodeň, citovaná všemi lokálními dobovými prameny, za sebou zanechala strašnou spoušť v Měčíně, Luhu, Horšicích, Výtuni, Radkovicích, Příchovicích a zejména v nezdické farní obci Jíno.

V Měčíně provalila povodeň jen hráz obou rybníků a zničila 3 stavení. Na rozvodněném horním toku Příchovického potoka - Zlatém potoku - byla v osadě Luh zcela zničena pila, patřící k žinkovskému panství hrabat Harrachů. Pilař s manželkou, vnukem, pilařským dělníkem i čeledínem utonuli a oběti vyjma jedné byly odneseny až do horšického rybníka, který byl zcela zatarasen řezivem i kmeny. V Horšicích byla vytopeny tři domky, ale všichni se zachránili útekem na půdu, jen učitel Votava přežil v posteli, plovoucí pod stropem světnice. Zničen byl Rozsypalův mlýn na Příchovickém potoce ve Výtuni pod Horšicemi, kde zahynulo deset lidí, dále po proudu v Radkovicích voda vzala šest chalup a čtyři životy a naposledy před úhlavským ústím potok zanechal spoušť v Příchovicích, kde byla zrovna pouť a většina dospělých byla v hostinci u muziky. Ve 23 zničených domech zahynulo devět dětí.

Nejhůře postižené Jíno, ležící na dolním toku Kbelského potoka, bylo z poloviny zničeno, po sedmi usedlostech na pravém břehu potoka nezbylo ani památky a utonula zde polovina z celkových padesáti obětí této povodně. Petr Štěpán, tehdejší jínský starosta, který zanechal v kronice obširné a očitě svědectví, se tehdy vracel z pouti od svého bratra z Miletic na Novokdyňsku a již u

Klatov viděl černé bouřkové mraky od severu. Dojel se svojí ženou ještě do Červeného Poříčí, pro bouři s lijákem však zůstal zde přes noc. Zaplavené koleje zastavily i noční vlak. Dále již citujeme (25) doslovně: „Ráno však nemohl jsem pro povodeň domů přejet. Musel jsem tam kobylu nechat a se ženou po dráze běžeti domů. Běžel jsem přes zahradu, ale běda: Přiběhl jsem na dvůr a po pas zapadl jsem do bahna. Běžím do světnice, kde bylo pod kolena zase bahna. Almara a skleník povalený v tom. Okno vylomeno a dítě ani ne 3 roky staré v tom v kolébce živo a zdrávo. V druhé malé výměnkářské světničce ležela má babička v tom bahně ještě trochu živa vedle postele. Hledám matku, které jsem svěřil hospodářství za mé nepřítomnosti. Nikde ji nevidím. I položili jsme babičku na postel a pak umyli. As druhý (den) již mluvila a říkala, že k ní přiběhla ještě matka má do světničky, když se voda s hrmotem hrnula, řekla jí: Už jedou. Myslíla tím mne se ženou. V tom voda vyrazila domovní dvéře a vrazila dovnitř. Ona prý jí řekla: Mamičko to je voda a více o matce mé nevěděla. Druhý den někdo přišel a řekl, že leží blízko Kyselé. Celý ten den ještě moc pršelo a domů pro povodeň jí nebylo možno přivézt... Při této povodni se mi utopili v maštali 2 hříbata a 5 kusů hovězího dobytka. Byli to 3 krávy, které se nemohli odtrhnout od žlabu a 2 volky. Jedna kráva odplavala na louky za řeku živa a zůstala pak zdrávo. Ve dvoře šla voda 3 metry vysoko a vzala svinské chlívky, maštal na 4 kusy dobytka dřevěnou, kůlnu na vozy, kus dřevěné stodoly, komůrku u srubu, vrata klenutá, veškeré zdi okolo zahrady a v zahradě vyvrátila stromy, větší množství dříví palivového, veškerou drůbež a hospodářské nářadí všecko. Bylo toho horší než po ohni. V celé obci se utopilo 25 lidí a odplavalo 7 čísel domovních, jež stáli podle potoka, z nichž nezůstala ani památka, tak že když čtvrtého dne, bylo to právě v neděli, přijel se na tu spoušť podívat místodržitel České země baron Kraus s okresním hejtnanem, nemohl jsem jim ukázat ani místa po oněch staveních, neboť byla celá náves i místa tato zaválena ohromnými balvány, některý kolik metrů těžký, s kterými mnoho lidí by nehnulo.“

Třináct obětí Jánské povodně z Jína je dodnes pochováno na starém nezdickém hřbitově u kostela před jeho jihozápadním nárožím, ostatní jsou pochováni ve Vřeskovicích a v Přešticích. Poničena byla i kaple a voda provalenou zdí sebou vzala oltář. S likvidací škod pomáhalo 2 týdny i osm vojáků, červenopoříčské panství poskytlo povozy, sbírkou se vybralo 5.000 zlatých.

Opakovaná povodeň, rozsahem též dlouho nepamatovaná a větší než rozsáhlá povodeň v r. 1845, pak byla v následujícím roce 1890, kdy Úhlava vytvořila jedno jezero v údolí od Švihova do Přeštic, avšak obešla se v nezdické farnosti již bez lidských obětí. Do historie vešla jako velká voda, která pobořila Karlův most v Praze. Znovu však k smrti vyděsila Jínské – od Kaliště teklo po cestě do Jína na metr vody. Až nyní bylo vyhověno opakovaným žádostem na

okresní i zemský výbor, hejtmanství i Zemědělskou radu. Zemědělská rada vyslala svého vrchního inženýra B. Trojana, aby vyjednal a vyměřil regulaci Kbelského potoka v Jíně. Celková cena regulace byla určena na 100.000 zlatých a obecní podíl měl být 14.000. Po dalších průtazích (někteří Jínští měli obavu právě z tohoto obecního podílu na stavbě) byla mohutná regulace provedena, obec nakonec nic neplatila a naopak na stavbě byla zaměstnána řada lidí z Jína i širokého okolí (nádeníkovi 1 zlatý denně). V témže roce pak Jínští postavili i novou kapli na návsi na místě odplavených stavení čp.11 a 12.

Roku 1891, 17. února, vzniká nezdický Sbor dobrovolných hasičů. První stříkačka byla ruční na dvoukoláku a původní hasičská kolna byla hned pod školou. Zakládajícími členy sboru byl velitel Josef Cibulka, trubač František Černý, dále Jan Veselý, Václav Krieger, Jan Hřebec, Václav Panc, Matouš Bláha a Josef Strejc. Poprvé hasil nezdický sbor v Borovech u Berků. Oblíbenou podívanou byli hasiči, pochodující v uniformách s hudbou, dodávající lesku církevním průvodům, slavná byla zejména Vzkříšení a Boží tělo, žel naposledy 1905.

V tomtéž roce se konají v Čechách volby do říšské rady za venkovské obce. V Nezdicích bylo 27 volitelů, 20 z nich volilo c. a k. nadlesního Karla Železného, který pak volil staročecha Josefa Čechuru, který však byl mladočeským kandidátem poražen. Roku 1892 je založen na obecních pozemcích nový hřbitov, na kterém se pohřbívá dodnes, ale tradiční pohřby jsou dne již bohužel minulostí. 1899 je c. a k. lesní správa přeložena z Nezdic do Korunního (Červeného) Poříčí a v budově býv. lesní správy (č.p. 6) sídlí nyní poslední lesní adjunkt Duha a c. a k. správce dvora Vošahlík, který má na starosti i borovský dvůr.

V letech 1890 - 1905 je starostou Josef Tykvart z čp. 15 H.N. Roku 1893 staví hostinský Trnka nové stavení hospody (viz dále), které je posunuto blíže k cestě a tím i „přes odpor faráře“ blíže ke kostelu, ale pro Nezdicke je to vítaná pracovní příležitost v místě i přes nevěli faráře. Na tuto stavbu si Trnka zřídil i vlastní malou cihelnu, kousek jižněji od mlynářovo. Smutný osud postihl Antonína Šafránka, čeledína na statku u Trnků, který se roku 1903 z nešťastné lásky oběsil. Která oslyšela jeho lásku již z dobových pramenů dopátrati nelze. K podivné tragedii došlo 5. ledna 1905. Toho dne ráno na cestě do Vrchu našli mrtvého Jana Kadlece z D.N. 4, takřčeného Doláka. Měl zezadu rozbitou hlavu o kámen, snad nešťastným pádem, avšak Voves naznačuje i podivné okolnosti a i možnost násilného činu. A ještě pokračujeme v černé kronice, roku 1906

vyhořelo čp. 14 (Bočan) a 15 (Kovářík) na Rochlově a o rok později od blesku čp. 34. též v H.N.

Dobové fotografie z přelomu století: kostel 1896 (nejstarší dochovaná a datovaná fotografie z Nezdic), kostel z počátku XX. stol., panorama Dolních Nezdic od řeky v květnu 1900, mlýn, „U Trnků“, původní dřevěný most přes Úhlavu.

V roce 1900 pak najdeme 26 popisných čísel se 106 obyvateli v Dolních Nezdicích, v Horních 38 čísel s 331 obyvateli. 1902 je zřízen obecní vodovod do Horních Nezdic (jak se ukáže, nedostatečný a přečerpávací zařízení nefunguje již za několik málo let). Roku 1902 byla zřízena železniční zastávka v Borovech a následně 1907 byl v Borovech zřízen i poštovní úřad („poštovna“) a prvním listonošem byl Josef Pekárna („Josefíček“) z nezdickeho chudobince. Roku 1910 byl postaven klenutý most přes náhon (1955 opraven do dnešní podoby). Nezdicke kamplečka - „Spořitelní a záložní spolek pro Nezdice a okolí“ bankovní společnosti Reiffeisen byla zřízena 1911. V témže roce 7. srpna uspořádalo „Veslavné řiditelství c. a k. Nejvyšších soukromých a rodinných statků“ velkou lesnickou exkursi pro Českou lesnickou jednotu do revíru Kaliště zdejších c. a k. lesů, které účastnilo 400 lesníků a mnoho pozvaných hostů a k této příležitosti byla vydána i podrobná mapa revíru (7). Dodnes tuto událost připomíná v lese „V Teplém“ pomníček, obnovený 2001 a připomínající obdobnou událost z roku 1972 a 2001. Jinak velkostatek obhospodařoval 1717 ha lesů ve 3 revírech (Nezdice, Roupov a Kaliště) a lesní správu vedl nadlesní (do r. 1899 v Nezdicích) s fořtem (revírníkem) a dvěma adjunkty. Starostou je po Františkovi Sušankovi nyní Josef Strejc.

Celá farnost má na přelomu století roce 800 farníků, z toho 257 v Horních Nezdicích v 39 domech a 178 v Dolních Nezdicích v 28 domech, v Jíně je 145 obyvatel, v Zeleném 191 a Zelenské Hoře 29. Do školy chodí 154 dětí.

8. května 1913 vypukl v Jíně ničivý požár, který zcela strávil 9 usedlostí. 14 hasičských sborů z okolí se pak snažilo zachránit zbytek obce, požár se naštěstí obešel bez lidských obětí.

28.6.1914 byl zastřelen v Sarajevě následník trůnu J.V. arcivévoda František Ferdinand d' Este s chotí vévodkyní Žofií z Hohenbergu, rozenou Chotkovou. Tím je počítán začátek I. světové války. 28. 7. 1914 vypovědělo Rakousko-Uhersko Srbsku válku a po částečné mobilisaci ze dne 23.7. pak 31.7 proběhla všeobecná mobilisace v celé říši.

Během celé I. světové války narukovalo z nezdicke farnosti 110 mužů. Na všech frontách Evropy jich 19 padlo, 12 se jich pak zúčastnilo bojů jako legionáři na ruské frontě. Již počátkem války byly stanoveny maximální ceny chlebovin, počátkem roku 1915 byly dány pod uzávěr zásoby mouky a o něco později ustaven „Válečný ústav obilní“, který povinně odevzdanou úrodu prodával zpět přidělovým systémem. Obilí na semletí se do mlýna smí dát jen na mlecí lístek, vydaný odbočkou Válečného obilního ústavu na okresním hejtmanství v Přesticích. Obilí a mlecí lístky ve mlýně pak kontrolují revizoři, které si mlýn sám platí 25 Kr. měsíčně. Nezdicke mlynář Prokop „...je pravým dobrodincem Nezdic i celého okolí, přijaté obilí semele řádně a také odevzdá. V jiných mlýnech krade se nestydatě“, píše farní kronika (18). Třetím rokem války se plně začíná projevovat nedostatek a drahota, je nedostatek dobytka a i v Nezdicích mnoho rodin trpí hladem. Na začátku války také přišlo do obce deset haličských uprchlých žen, které bydlely celou válku v přístavku lesovny, takřčené Pácalovně, později vystřídány polskými židy.

Dne 15. 3. 1918 postihl Dolní Nezdice rozsáhlý požár. Vypukl ve stavení čp. 10a (později 10 a nyní 55), snad z komína, a oheň při silném větru postupně zachvátil okolní stavení - čp. 10b (později 15, nyní 49), pak čp. 9 (58), 20 (47), 8 (57), 7 (54), 18 (56), 14 (64) a jako poslední kovárnu mlýna čp. 15. Ve vážném nebezpečí se ocitl i kostel a pila ve mlýně. Značnou škodu utrpěl i Vojtěch Hřebec, jemuž v čp. 8 shořel i kupecký krám a popelem lehly i zásoby ve stodole. V obci zasahovali hasičské sbory i z okolí (z Poříčí, Vřeskovic, Roupova, Lužan, Přestic i Příchovic), jejichž zásluhou byl zachráněn kostel, ale jinak 9 zasažených stavení vyhořelo do základů. Vážně byla popálena Josefa Pancová, všech 12 rodin zůstalo bez přístřeší. Obnova domů byla válečných letů více než složitá, chybělo prakticky vše. Peníze na několikrát zdražený stavební materiál, řemeslníci, kteří byli na bojištích I. sv. války, uhlí na pálení cihel v cihelně. Na pohořelé se sešlo sbírkou 4261 Kč, později od okresního hejtmanství došlo dalších 1900 Kč. Shořelá kovárna, od roku 1911 patřící mlýnu, již nebyla obnovena. Synovi kočího ze mlýna Josefovi Votavovi, který bydlel v kovárně, shořely i všechny věci do školy a do konce roku již nemusel do školy chodit.

Pokračuje činnost osvětové besedy, založené ještě před světovou válkou a například při provedených pěti divadelních představeních („Svatá Anežka“, „Černý kříž v lese“, „Svatá Filumena“, „Pýcha předchází pád“, „Bez požehnání“) v 1917 se vybralo 1177 Kr. 72 hal. Obcí proběhla též epidemie španělské chřipky s několika oběti. Až v roce 1920 se vrací nezdicke legionář

z Ruska po daleké cestě domů. Jako poslední se vrátil z bolševického zajetí František Sušanka z čp. 19 H.N. až v roce 1923.

Zásadně se života ve vsi dotklo znárodnění majetku Habsburků po rozpadu monarchie a po vzniku ČSR 28. 10. 1918, protože většina půdy v katastru obce náležela do r. 1918 císařskému velkostatku v Červeném Poříčí. Celková výměra velkostatku byla 3084 ha, z toho polí 1075 ha, lesů již uvedených 1717 ha. Roku 1922 vešel v platnost zákon o staropachtu (č. 220 Sb. z 13.7. 1922), kdy se za velkého zájmu nájemcům prodávala dlouhodobě pronajatá (nejméně od roku 1902) a nyní státem zkonfiskovaná habsburská půda v průměru za 20,56 Kč za 1 ar. Těmto drobným nabyvatelům po provedení přihláškového řízení (dle par. 29 zákona ze dne 30. ledna 1920, č. 81 Sb.) bylo Státním pozemkovým úřadem rozděleno celkem 921 ha, z 299 ha byly vytvořeny tzv. zbytkové statky. V Nezdicích bylo 78 pachtýřům rozděleno 66,14 ha. Správa státních lesů a statků v Červeném Poříčí, podléhající ředitelství Státních lesů a statků v Praze obhospodařovala nadále 2687 ha, z toho polí pouze 68 ha, luk 22 ha, ale lesů 2571. Další změna pak nastala při Pozemkové reformě 1925, o tom viz dále. Knihovní vklad přídělové listiny pozemků je datován až k 15.12.1931. I skrovné úspory obyvatel postihlo poválečné kolkování peněz se znehodnocením poloviny hotovosti a později daň z majetku a přírůstku majetku během války.

11. května byla založena v Nezdicích na veřejné schůzi v hostinci „U Brožů“ Dělnická tělovýchovná jednota, která významným způsobem zasahovala do společenského a kulturního života v obci a je jí věnovaná samostatná kapitola

29.6. 1921 byl posvěcen péčí faráře d.p. Vaňka vybudovaný „Památník vojáků osady nezdicé“ u kostela, připomínající oběti I. světové války z nezdicé farnosti. Pomník byl zbudován z původního osadního kříže starého nezdicé hřbitova (kolem kostela) z r. 1862, který stával jihozápadně od západních dveří kostela, u hrobu jínských obětí Jánské povodně. Do podstavce kříže byla zasazena deska se jmény padlých (dílem kameníka Kočandrleho z Přeštic) a byl umístěn na dnešní místo v jižním průčelí kostela. „Už ve válce zamýšlel farář postavit společný pomník pro celou osadu a proto s dorostem nezdickým za tím účelem aby sehnal peníze, několik divadel už ve válce naň sehrál“ (Voves, 41). V současné době je památník obnoven.

Současně byl sbírkou občanů a spolků po prvním podnětu 28.5. 1921 vybudován „Pomník svobody“ se jmény legionářů i padlých vojáků a plaketou T.G.M. na pomezí Dolních a Horních Nezdic na pozemku zakoupeném obcí. Celkově bylo vybráno sbírkou

v obci 1193 Kč, prodejem slavnostních odznaků získáno 1196,40 Kč, při zábavě U Trnků vybráno 1730 Kč, při zábavě U Brožů 1106 Kč, na vstupném z divadla vybráno 2297 Kč a na obrazech 78 Kč, celkově byl zisk 7600,40 Kč. Vydání na pomník byla 6732,42 Kč. Zbytek byl uložen v nezdecké Reiffeisence a určen k údržbě pomníku. Vlastní pomník zhotovil kamenický mistr Kripner z Přeštic. 10.7. 1921 byl slavnostně odhalen: *“Naše slavnost při odhalení byla sice tichá, ale velkolepá, při ohromné účasti občanstva jak dopoledne při odhalení pomníku, tak i odpoledne při slavnostním představení Lešetínského kováře”* (4). V slavnostním úvodu zazněl sršatý protikatolický projev ředitele merklínské měšťanky, kolem pomníku stála čestná rota legionářů z celého okolí. Odpoledne pak zmíněné divadelní představení na dvoře lesovny a pak zejména hojně navštívená taneční zábava v obou místních hostincích. Při výročí za pět let byla již účast nevalná, prakticky za nezájmu Nezdeckých, a to i pro osobu starosty Hrudičky, který získal při Pozemkové reformě podezřele mnoho půdy a přišel do řeči. Při slavnosti DTJ hrála představení „Vrah“. Jinak ale dva pomníky světové války a ztracených životů jsou i dle dobových zpráv neobvyklí svědci názorového a mravního rozkolu a obrazem zbytečné antiklerikální nesnášenlivosti, což ale vcelku korespondovalo s tehdejším proklamovaným odklonem od víry a provedenou odlukou církve od státu. Vznikl pěkný pojem „matrikový katolík“ a oblíbené heslo „ pryč od Říma“ a spíše v rámci politického boje byla šířena mezi lidmi planá obava z placení návštěvy kostela. Nicméně při Svaté misii roku 1921 přišlo ke zpovědi 600 věřících z celkového počtu 843 farníků. Dnešní vzhled pomníku a po revitalizaci jeho okolí

V obecních volbách 1919 sociálně-demokratická kandidátka získala 8 mandátů a národně-socialistická kandidátka 4 mandáty. Dle sčítání osob v roce 1921 žilo v Dolních Nezdicích 222 osob, v Horních 258, vyznáním pak 478 římských katolíků, 1 luterán a 1 pravoslavný. Po roce 1921 je starostou obce po resignaci Františka Sušanky Vojtěch Fiala. Dobová fotografie Nezdeckých.

V Nezdicích žili většinou i nadále domkáři a drobní rolníci se současným dalším zaměstnáním (dělníci ve Škodových závodech, zedníci a tesaři), jen tři hospodáři později měli výměru větší 5 ha. (Dobová fotografie rodiny Hřebců z čp. 2). V této době se v Nezdicích pilně staví, představuje, mizí doškové střechy (poslední na č.p. 12, 13, 19 a 21 – na fotografii je současně zachycena i budova školy a fary) a dřevěná stavení, rozšiřují se hospodářská stavení, přibývá dobytka. V roce 1923 začíná vznikat nová část Dolních Nezdic za potokem směrem na Příchovice - „Podlesí“, též „Za polesnejch“ či takzvaná „Pajzovna“. Tento poslední název se ujal i přes výhrady učitelů a

používá se dodnes. Na základě zákona o stavebním ruchu se zde nyní staví se státní subvencí 10 nových domků na bývalém panském poli. Z toho prozaicky pochází původ toho místního jména - v době stavby si stavebníci navzájem „pajzovali“, čili kradli, materiál - aspoň tak to píše Voves. V nových domcích provozuje živnost švec Zábran s dvěma tovaryši (až do roku 1948) a Vojtěch Fiala provozuje výrobu cementového zboží.

V roce 1922 mlynář Jan Prokop přestavuje původní starý mlýn na moderní válcový a na mlýnském náhonu zřizuje novou vodní elektrárnu. Spolu s přestavbou mlýna byla zrušena pila. Elektrinou pohání mlýn, ale i zásobuje postupně se elektrifikující obec - po elektrickém osvětlení obou hostinců (Trnkův již 1913 a Brožův 1924) následuje 16. prosince 1925 kostel, v roce 1927-8 pak některé domy v Dolních Nezdicích, 1929 obchod A. Sedláčkové, škola a fara. Paušál z žárovky byl 10 Kč měsíčně.

V září 1923 proběhly obecní volby v celé farnosti s následujícími výsledky: strana sociálně-demokratická 87 hlasů a toho 5 mandátů, občanská stran 53 a 3, agrární 47 a 2, lidová 42 a 2 mandáty, starostou zvolen Václav Hruďička. V témže roce 1923 je zapsáno do nezdicke školy 73 dětí, v následujícím roce navštěvuje dvojtřídku 107 žáků. Zajímavou ilustrací je soupis zvířectva v Nezdicích v roce 1925 k 31.12.: 13 koní, 70 telat do 1 roku, 1 plemenný býk, 27 jalovic, 109 krav, 41 koz, prasat 52 s 9 podsvinčaty do 3 měsíců a 800 slepic.

O pitnou vodu byla v Horních Nezdicích vždy nouze a často se za suchých let nosila na vahách (na snímku Matěj Pekárna se svými dětmi Janem a Annou) či vozila z Dolních Nezdic nebo ze studánky pod cestou do Zavadité východně od Horních Nezdic (která je zachovaná na dnešní pastvině dodnes). Asi prvním pokusem o zásadní řešení byl takzvaný trkač z roku 1902, vybudovaný po žádostech nezdickeho starosty Josefa Tykvarta c. a k. velkostatkem v Červeném Poříčí nákladem 7000 Kr., což bylo jednoduché čerpadlo, které tlačilo vodu sbíranou na Zavadité (pozdější Čížánek) do kašny až u čp. 16 v Horních Nezdicích, odkud byl přepad veden trubkami do další kašny u čp. 31 a odtud znovu do poslední třetí kašny u čp. 20. Trkač byl poháněn vodou z vodojemu 2x2x3 m na Beranojc potoku pod Hebrovým polem. Avšak trkač pracoval nespolehlivě a jen do roku 1909, kdy byl definitivně odstaven, kašny rozprodány a 1926 byl dán trkač do šrotu. Suché roky počátkem dvacátých let a vzrůstající stavy dobytka si proto vynutily řešení zásobování Horních Nezdic pitnou vodou. Obecní zastupitelstvo se usneslo 3. prosince 1922 vybudovat v Horních Nezdicích tři studny, na které obec přispěje

částkou 3.500 Kč. V roce 1923 byly projektovány a vybudovány na Rochlově dvě studny. Obě projektoval (horní studna, dolní studna) a kopal se svým pomocníkem mistr studnařský Václav Kolena z Dolní Lukavice. Dolní byla proti stavení čp. 31 Barbory a Vojtěcha Fialových přes cestu na pozemku 248/11 stejných majitelů, hluboká 26 m, vystrojená vahadlem s dřevěnými rourami. Vybudována byla v dubnu 1923 rozpočtovým nákladem 12.286 Kč. Náklady stavby a údržby nesli smluvní uživatelé z čp. 28, 29, 30, 31, 32, 33 a 34 H.N. Pro získání státní subvence byla studna v roce 1926 vybavena dle tehdejších hygienických předpisů železným čerpadlem za 5.158 Kč, které instaloval taktéž mistr Kolena. V padesátých letech byla voda čerpána do dřevěného vodojemu na půdě č.p. 34. Tato studna byla zasypaná asi v šedesátých letech. Horní studna leží u rozcestí u čp. 16 (proti čp. 9) na pozemku Matěje Boudy, hluboká je 33 m a rozpočtový náklad obnášel tehdy 14.532 Kč. Voda byla čerpána rumpálem s okovem. V devadesátých letech pak tuto nepoužívanou studnu v havarijním stavu nechal Obecní úřad opravit a zakrýt. V roce 1924 pak byla zbudována třetí studna v Horních Nezdicích – Ve vrchu, společným nákladem obce a okolních občanů, 34 m hluboká, vybavená okovem (též dnes opravená a zakrytá nákladem Obecního úřadu). Další studna v témže roce vznikla nad farou: 14ti metrová s pumpou, kterou stavěl opět mistr Kolena nákladem okolních stavení (čp. 21, 20, 19 a 1). Z nich dříve chodili pro vodu na faru, ale pro sousedské spory se rozhodli pro studnu vlastní. V Záhoří byla studna u panské hájovny (čp.18) 18m hluboká, avšak v opravdu suchém období byla bez vody. Roku 1928 se pokusil velkostatek o něco východněji vyhloubit studnu s trvalým pramenem vody, avšak pokus skončil neúspěchem ve 30ti m. V Dolních Nezdicích byla voda již v hloubce 6 – 10 m, proto bylo soukromých studní více, obecní studna s okovem byla mezi čp. 7 a 8 a dále byla obecní studánka („Čížánek“) proti čp. 17 při cestě do Zeleného, kam se sváděla voda ze sběrné studny pod Zavaditou. O nálezu zřejmě středověkého vodovodu v roce 1949 viz dále. Čas ještě ukáže, že trvalý zdroj pitné vody v Nezdicích je problém bez nadsázky staletý.

Počátkem jara 1925 byl vyhlášen zábor poříčského velkostatku pozemkovým úřadem za účelem parcelace a byla stanovena lhůta pro přihlášky na půdu v záboru. Hlad po vlastní půdě byl obrovský a jak praví farní i obecní kronika, hádek a svárů bylo víc než dost a proběhlé parcelační řízení shrnuje p. farář Dobrodinský slovy (18): „*půdy dostal každý málo a všichni špatnou*“. Zbytkový statek je vytvořen v Borovech o výměře 59 ha se jmenovaným správcem p. Zajíčkem, dosavadním hospodářským správcem na Roupově. Výnosem ministerstva zemědělství v Praze

16/12 1925 č. 98 358/IV. se na státním statku Červené Poříčí ruší dnem 1. 1. 1926 dosavadní vrchní správa a zřizuje se správa Státních lesů a ta se stává patronem nezdicke farnosti. V rámci této reformy kupuje 3383 metrů čtverečních zbývající panské zahrady u dvora v Dolních Nezdicích Dělnická tělocvičná jednota, která byla založená již roku 1919. Na zakoupeném pozemku pak zřídila Jednota svoje cvičiště. A v roce 1925 se opět volilo - v hostinci U Brožů do Národního shromáždění a v hostinci U Trnků do senátu: sociální demokracii volily do sněmovny 123 hlasy a 98 do senátu, živnostníky do sněmovny 9 a do senátu 8, komunisty do sněmovny i do senátu po 6ti, nár. demokraty do sněmovny 10 a do senátu 8, čs. socialisty do sněmovny 6 a do senátu 13, agrárníky do sněmovny 46 a do senátu 34, klerikálové dostali 46 hlasů do sněmovny a 36 do senátu.

První automobil se v Nezdicích objevil 1925, kdy přijel primář klatovské nemocnice dr. Dobrovský na návštěvu nemocného Matěje Fialy, jehož návštěva stála tehdy 400 Kč. První radiopřijímač v obci má řídící učitel Topinka v roce 1926, ve mlýně vyhrává rádio až o rok později.

Roku 1927 byla opět volena obecní samospráva se starostou Václavem Pancem (soc. - dem.) v čele a následujícím stranickým zastupitelstvem: strana sociálně-demokratická 6 mandátů, republikánská 2 mandáty, Československá strana lidová 2 mandáty, Strana občanská 1 mandát, tj. celkem 11ti členné zastupitelstvo. K těmto volbám píše Voves (na rozdíl od kroniky obecní), že se stal *„nějaký machel, ježto od čp. 11 do čp. 21 v Horních Nezdicích nedostali kandidátky, takže nemohli volit“ (41)*. 1929 bylo velkou událostí svěcení nových zvonů sv. Václava a sv. Jana Nepomuckého s lidovou slavností za zrekvírované v I. sv. válce (viz dále).

V obci najdeme nyní dva hostince: „U Trnků“, dříve „U Hebrů“, č.p. 3 v D. Nezdicích, zmiňovaný již v roce 1824 a tehdy sloužící i jako školní místnost. Přestavěný byl do dnešní památkově chráněné podoby v r. 1893 - nově vzniká výstavná budova se šenkem, s boční sloupovou arkádou na pěti železných sloupech místo zápraží, v průčelí s pěti okenními osami a třemi ve štítě, se štukovými ozdobami. Stavbu vedl nezdicke mistr zednický Jan Kadlec (jeho zručnost dokládá i štít vlastního domu - dnešního čp. 63). Ozdobná železná vrata pocházejí až z roku 1922. Hostinec byl spojený s větším hospodářstvím (65 strychů, asi 13 ha, devět kusů hovězího, pár koní). Při hospodě byla i tabáční trafika válečného invalidy Jana Pecla. Elektrické osvětlení napojené na mlýn je v hostinci již od r. 1913. K „Trnkům“ chodili každou neděli na mariáš pan mlynář, pan vrchní, pan farář, pan řídící a pan Kadlec. Starý Jan Trnka obvykle sedával u

kamen, popíjel kafe a nabádal hosty ke konzumaci piva slovy „*píte, je dobrý*“. Trnka měl tři syny – Josefa, zemědělského inženýra, Jana, který se stal soudcem a nejmladšího Františka, který zůstal na hospodářství a je vzpomínán jako dobrý a pokrokový hospodář. Avšak dne 5. listopadu roku 1922 František z neopětované lásky v zoufalství zastřelil v sousedních Borovech svoji vyvolenou Marii Tykalovou a jejího otce, její matku pak vážně postřelil a doma v Nezdicích pak též vážně postřelil souseda Hřebce, o které se domníval, že měl svůj díl na jeho milostném neúspěchu, neboť mladý Trnka předtím zase odmítl Hřebcovu dceru. Nakonec doma ukončil poslední ranou i život svůj. Po této strašlivé události a smrti syna Františka umírá roku 1923 starý hostinský Trnka a hospodářství bez přímého dědice je za značného zájmu Nezdických ve veřejné dražbě rozprodáno za vysokou cenu (15 až 38 tisíc Kč za ha za celkovou sumu 400.000 Kč) a zbývající stavení s hostinskou živností je pronajato Tomášovi Kadlecovi, řečenému Dolák. Po něm po třech letech převzal pronájem Václav Hrudička, od roku 1927 je nájemcem povozník Václav Dolejš, jehož syn František provozuje řeznickou živnost (filiálku řezníka Pintnera z Přeštic). Dolejš starší skončil nájem s pěkným dluhem 4,000 Kč. Pak hostinskou živnost od roku 1932 znovu pronajal starosta Václav Hrudička, který jako hospodský skončil 30.9. 1936 a z té doby nám zůstala pěkná historika.

20. září toho roku pořádal hostinský Hrudička ještě naposledy zábavu a při ní se strhla nevídaná a pamětihodná rvačka. Citujme tedy pamětníka Tomáše Vovsa (nar. 1896) : „*Rvačka strhla se tu o šesté, která se prodloužila do druhé hodiny noční. Vrcholného bodu nabyla kol desáté hodiny večer, kdy jakýs Václav Veselý, asi 24letý z Dolních Nezdic čp. 18 podnikl takový útok na své protivníky, ba i na lid nevinný, že se z toho počali i noži ohánět a přitom 50 sklenic a 9 židlí rozbívoše i s pěkným elektrickým lustrem. Dotčený Veselý byl roáč ohromný a nešetřil ani lid nevinný, ano i starce, kdy se hnal rozkacen do výčepu, kde seděl starý Pancík z D.N. 10/9, muž to 80ti letý, kouřiv dlouhou dýmku. Veselý, skočiv po židli, na níž seděl dotyčný stařec, roztrhl ji a už bil své protivníky Balína ze Zeleného a Schejbala z Vlčí, ale dlouho ne. Společně po něm skočili, hodili jím o zem a vsedli naň. Když se pak vyprostil, přikvačil zpět na ně z domova s flintou, že to všecho postřílí. Starý Panc, když mu tak nehorázně byla židle podtržena, spadl na zem, fajfku si rozbívo.*“ (41). Ke střelbě nedošlo, ale jak Veselý dopadl, Voves nepíše.

Od 1.10.1936 pak pokračoval v hostinské živnosti již jmenovaný František Dolejš. Po roce 1948 pak přechází hostinec i hospodářství do majetku JZD, později pak do majetku MNV. Je třeba také vědět, že hostinec byl (a je) častým kulturním středem obce, mimo obvyklých zábav, bálů a hlubokomyslných politicko-

filosofických debat se zde se od roku 1914 hrálo divadlo a od roku 1948 do roku 1970 se zde provozoval nezdický biograf. Ze starobylého nezdického rodu Trnků pochází významný kněz Vojtěch Trnka (nar. 27.4. 1668), zřejmě jeden z iniciátorů barokní přestavby kostela - viz v kapitole o nezdickém kostele, a dalším významným členem rodu byl Msgr. Prof. František Trnka (* 25.1. 1865 až +18.7. 1943).

Druhý hostinec je pod kostelem v čp. 16. Původně koupil tento volný pozemek jakýsi Brož před rokem 1865 a prodal jej Larvovi, řečenému Končíkovi, který zde postavil krčmu s pochybnou pověstí, kde se obchodovalo i s kradeným zbožím. Larva po policejním vyšetřování prodal dům s hostincem 1878 za 1000 zl. a sám odjel do Ameriky. Tuto tzv. Larvovnu tehdy koupil František Brož, poté co svůj dům s hostincem čp. 20 v D. Nezdicích prodal Moricovi Gottliebovi. V domě s hostincem čp. 16 (bývalé Larvovně) Brož pokračoval v hostinské živnosti a roku 1895 ji postoupil zeti Josefovi Šípovi z Nedanic. Ten provozoval živnost hostinskou současně s řeznickou a masný krám sloužil i jako koloniální obchod. Po jeho smrti 1908 vdova drží jen koloniální obchod a hostinec a roku 1910 odchází do Plzně, znovu provdána za hoteliéra Nováka. Obchod byl pronajat Alžbětě Zimmermannové (ta se záhy vdala za krejčího Matěje Sedláčka a postavili spolu 1914 obchod nad chudobincem). Pak byl v hostinci v nájmu krátce řezník Bulín a roku 1913 celý hostinec postoupil starý František Brož svému bratru Josefovi, který tu ještě navíc provozoval zámečnickou dílnu. Obchod koloniální pak držela jeho sestra Magdalena, provdaná Lodlová. Josef Brož provozoval hostinec „Nad Úhlavou“ do roku 1929, kdy se odstěhoval do Zeleného, kde koupil usedlost č.p. 27 od Františka Brabce a hostinec prodal Měšťanskému pivovaru v Dobřanech i s polnostmi „Na dlouhých záhonech“. Pivovar pole rozprodal Nezdickým a hostinec pronajal Františkovi Dolejšovi, již zmíněnému řezníku z Nezdic, po něm dalším nájemcem byl krátce Emil Klús a od července roku 1931 Jaroslav Valenta z Horšic („U Valentů“). Ten vedle hojně navštěvovaného hostince provozoval také řeznictví ještě do šedesátých let a jeho psí povoz byl známý v širokém okolí. Obchod koloniální měl pronajatý do roku 1941 Schejbal se svojí ženou a po jejich odchodu do Ježov na hospodu koloniál zaniká. Jako majetek dobřanského pivovaru je celý dům v r. 1948 znárodněn.

Hospoda „U Apoleňáků“ byla provozována v čp. 24 D.N. třemi bratry koncem XIX. stol. Další hostinec byl v čp. 20 D.N. do roku 1878. Hostinským a majitelem byl František Brož, již výše uvedený,

který dům prodal Moricovi Gottliebovi a sám koupil Larvovnu, kde jak uvedeno, pokračoval v hostinské živnosti.

Nezdické obchody. V minulých dobách, v polovině XIX. stol., zmiňuje Voves menší krámek v čp. 21 D.N. žida Abrahama, který také Nezdickým pásal ovce. Jinak proslul jako včelař a snad zasklival tabulková kostelní okna při opravě v letech 1861-62 a dále víme, že měl na Zavadité pole, ke kterému postavil přes potok cihlový mostek (z toho místní určení „za židovským mostkem“). Pole i most prodal roku 1880 za 2000 zlatých nezdíckému nadlesnímu Weimanovi. Dům Abrahama předtím patřil židovi Morici Aschnerovi. Koncem XIX. stol. je pak uváděn jako obchodník Abrahamův zeť Moric Gottlieb, tak řečený Kobylák. Ten koupil 1878 od Františka Brože čp. 20 D.N. (pozdější tzv. Kubešovnu), kde zprvu bydlel a i provozoval krámek. Za manželku měl Kateřinu, dceru již jmenovaného Abraháma z čp. 21. Po smrti tchána 1887 pak Gottlieb prodal stavení čp. 20 pastýři Josefovi Kubešovi (syn Ignáce „Nácka“ Kubeše, taktéž obecního pastýře, bydlicího v pastoušce) a nastěhoval se s manželkou do čp. 21, kde pak dál provozoval kupectví asi do roku 1902, kdy dům postoupil svému zeti, který ale vše prohospodařil a byl nucen dům prodat. Drobný obchod s papírnickým zbožím měl další izraelita Šimon Sabat v letech 1889 až 99 v čp.12 D.N. Toto stavení v polovině XIX. stol. patřilo třetí nezdícké židovské rodině - tak řečený Pepíček žid ji koupil od Matěje Hřebce a v roce 1889 ji pak prodal Sabatovi, ten ji pak v roce 1899 prodal Josefu Fialovi. O koloniálním obchodu v čp. 16 viz předchozí odstavec. Další obchod vznikl 1907 v čp. 26 D.N. Václava Dolejše, člověka obchodního ducha, též již výše zmiňovaného. Dolejš provozoval hokynářství a prodej lahvového piva a k tomu měl i povoznictví. Po návratu z války však již obchod neotevřel. Od roku 1914 provozují nově postavený koloniální obchod manželé Sedláčkovi (též zmíněni již v předchozím). Ten postavili jako nové čp. 29 D.N. na místě staré hasičské kolny pod školou. Novou hasičskou kolnu (později zbrojnici) Sedláček postavil za chudobincem, kde stojí dodnes. Obchod se stal nejvýznamnějším v obci a zůstal otevřen i po konfiskaci 1949 a následné přeměně v pobočku konsumního družstva Jednota až do r. 1965, kdy byla vedle otevřena nová prodejna v přestavěném bývalém chudobinci. V letech 1912 až 1928 provozoval další kupecký krám Vojtěch Hřebec v čp. 8 D.N., kde již 1926 Nezdíčtí chtěli provozovat družstevní konsum, ale k založení družstva nedošlo. Roku 1939 otevřela přistěhovavší se Marie Kaslová nový obchod se smíšeným zbožím v domě čp. 9 D.N., který koupila od Václava Kriegra. Obchod zanikl roku 1950.

Na přelomu 20. a 30. let XX. století vládl v Nezdicích i rušný společenský život, který se snažila vést místní osvětová komise. Byl zde ochotnický spolek, ale divadlo hrály také školní děti a Tělocvičná jednota. Prosperoval mužský zpěvácký spolek a ve 20. a 30. letech tu působily postupně tři místní kapely. V letech 1927 až 32 vzniklo v Nezdicích dalších 8 nových obytných stavení a 9 nových hospodářských budov. V roce 1930 proběhlo opět sčítání obyvatelstva: 82 domů, v nichž žilo 104 rodin, které čítali 447 lidí. Nezdice ve 20.-30. letech XX. století dokumentuje více fotografií: panorama Dolních Nezdic od náhonu, výstavná budova nového mlýna, poetické zimní Nezdice 1931, Horní Nezdice, celkový pohled Dolních Nezdic. Pohlednice Dolních Nezdic i s novými domky Pajzovny. Nezdicke žně. Fotografie nezdicckých rekrutů, zřejmě z roku 1932. Farní kostel na snímku z roku 1929. Nezdiccká škola a čp.1, snad kolem roku 1920. Dolní Nezdice zřejmě až z konce 30. let.

Roku 1927 byl událostí roku v Nezdicích župní hasičský sjezd dne 29. května, s průvodem, s ukázkou požárního poplachu a odpoledním veřejným hasičským cvičením, s bohatým dalším společenským programem a taneční zábavou. Ještě v roce 1930 si nezdicckí hasiči stěžují, že mají jen ruční stříkačku, ale tehdejší hasičská zbrojnice slouží svému účelu podnes. Slavnostní akcí v následujícím roce je také výročí 40 let od založení hasičského sboru, hasiči dokonce pro ctěné publikum hrají divadelní kus „Václav Hrobčický z Hrobic“.

V roce 1932 dochází k plné elektrifikaci obce, a to lokální elektrickou sítí, která byla napájena mlýnskou turbínou. Po opakovaných jednáních na obci bylo vybráno toto řešení, protože obec nebyla s to financovat elektrický rozvod ze sítě Západočeského elektrárenského svazu, podrobněji je pak zmíněno v kapitole o mlýně.

V roce 1932 píše kronikář Jan Bočan : *“...v obci zavládla vlna spokojenosti a snášenlivosti všech občanů, jakéhokoli smýšlení politického, čemuž nasvědčuje počet pořádaných zábav tanečních”* (11). Dobrá vůle panovala i u Trnků. Celkově se mezi válkami jako hlavní politické síly v nezdicckém veřejném životě a zastupitelstvu uplatňují zejména sociální demokraté a na druhém místě lidovci. Z menších stran jistý ohlas měla i národně-socialistická strana - v roce 1931 je mimo jiné vzpomínána její přednáška o T.G.M. u Trnků a divadelní kus „Poslední muž“ v její režii. Ostatní strany a hnutí měly vliv jen okrajový - viz jednotlivé volební výsledky v meziválečných volbách. Se začátky sociální demokracie v Nezdicích je spojena pěkná historka (41), dlouho bavící celé Nezdice. Sociální demokracie byla založena v Nezdicích v roce 1920 a tajemníkem se stal Josef Balín a pokladníkem Josef Pekárna. V tomto roce se ještě rekvírovalo obilí a

Pekárna viděl svého spolustraníka Balína, jak schovává pytlík obilí. Neváhal a udal ho starostovi Šteinerovi. Když přišla rekvizice, četník šel rovnou do prozrazené skrýše, ale Balínovi se podařilo v protokolu zahlédnout, kdo že měl o něj takovou starost. A hned se rozběhl za Pekárnou a za čerstva mu jich několik vrazil. Ten se jen zmohl na překvapené „Co děláš, soudruhu?“. Po světové válce byl celospolečensky zřetelný odklon od katolicismu, v Nezdicích vzhledem k sociálnímu složení zejména patrný a pojmy matrikový katolík a *Pryč od Říma* jsou již citovány výše. Avšak s ubíhajícími léty a nesplněnými očekáváními počátkem třicátých let posiluje v obci Strana lidová a celkově se znovu akcentuje i náboženský život. Statistika farní kroniky dokládá průměrnou návštěvnost nedělní mše počátkem třicátých let kolem 170 věřících. Tento obecný trend byl jistě významně posílen vlivem tehdejšího faráře d.p. Dobrodinského (v Nezdicích 1923-33), který byl zároveň významným činovníkem Strany lidové, ale i působením jeho předchůdce faráře Vaňka a nutno říci, že i vlivem jeho následovníka - administrátora Hanuše z Merklína, který do Nezdic dojížděl do roku 1936. Dobrodinský byl v Nezdicích velmi oblíbeným a respektovaným duchovním, který celkově příznivě kulturně i mravně působil na celou farnost. V těchto letech funguje v Nezdicích i Orel a Sekce katolické mládeže, která se věnovala zejména ochotnické činnosti - doložené je představení „Pode mlýnem - nade mlýnem“.

V roce 1932 v květnu přišla pamětihodná velká voda, sahající až ke státní silnici, povodeň se však v Nezdicích obešla bez větších škod. V témže roce byla konečně řádně opravena silnice z Nezdic na státní silnici (Přeštice-Klatovy), dosud velmi zanedbávaná. Leží totiž v katastru sousedních Borov, které ji však nepotřebují a sami nevyužívají. Nyní po státem subvencované opravě v rámci boje proti nezaměstnanosti byla silnice řádně opravena a stát ji převzal do svého vlastnictví. Na této silnici roku 1938 došlo i k následující kuriozní nehodě: špeditér Karel Havránek z Lužan vezl ne zcela střízliv kámen na stavbu do Nezdic a lehkomyšlně nerespektoval nejvyšší dovolené zatížení pouhé 2 t tehdy ještě dřevěného mostu přes Úhlavu. Most se pod naloženým osmitunovým nákladním autem probořil a auto skončilo v řece. Byl přivolán četník, auto musel z řeky vytáhnout jeřáb ze Škodových závodů a Havránek se zavázal most na své náklady opravit, což skutečně učinil. Následně v roce 1940 byl most pak vybudován na železnou konstrukci, která jakžtakž drží most ještě dnes.

V roce 1935 kronikář registruje v obci 4 politické strany: sociálně-demokratickou, lidovou, českých socialistů a agrární. Starosty

byli v 30. letech Václav Hrudíčka (1927-35), Václav Panc (1936-38), pak krátce František Žák (1938-39), následně pak Tomáš Duchek (1939-40), po něm pak byl dalším válečným starostou Tomáš Kadlec (1940-45). V polovině 30. let doléhá na obec všeobecná hospodářská krize s řadou neblahých dopadů, nezaměstnaností a obecnou bídou. Až v roce 1937 polevuje hospodářská krize a všichni nezdičtí jsou zaměstnání. V obci bylo 12ti členné zastupitelstvo, byly vybírány daně činžovní, osadní, pozemková a dávky z piva. Služba ponocného byla spojena s funkcí obecního sluhy za roční plat 500 Kč, listonoš dostal novoroční dar od obce 20 Kč. Obecním bubeníkem byl Matěj Pekárna (na pozdějším snímku se svým synem Janem). V roce 1938 proběhly opět volby do obecního zastupitelstva: sociální demokraté získali 6 mandátů, národní socialisté 2, lidovec byl zvolen jeden a republikán též. Obecní kronikář si stěžuje na množství účtů, které docházejí do obce z různých koutů republiky k proplacení porodného, pohřebného a příspěvků na léčebné výlohy za kočující občany („jdoucí světem“), kteří měli v Nezdicích domovské právo v hojném počtu (jako zaměstnání uvádí kniha domovských listů (7) např. majitel kolotoče, pomocník u kolotoče, artista, gymnasta, trhovce, obchod s koňmi, obchod s nádobím, kramářka smíšeným zbožím a cukrovím, deštníkář). Později upřesňuje farní kronika – do Nezdic přísluší právem domovským asi 30 romských, tehdy cikánských, rodin a z obce odchází až 2000 Kč měsíčně na krytí těchto povinných výloh. V zimním období pak tábořili s oblibou na obecním louce za školou a i před kapličkou sv. Jana Nepomuckého u náhonu stávaly v třicátých letech pravidelně až 3 vozy. Jinak o masopustu roku 1938 bylo rekordních 7 bálů a 5 muzik.

V roce 1936 byly na jižním okraji katastru obce ve Velkém lese nad Jínem a Stropčicemi vybudovány tři vojenské betonové pevnůstky jako součást obranné linie probíhající napříč úhlovským údolím. Jednalo se o tzv. *Lehké opevnění vz. 36* Zemského vojenského velitelství Praha v oblasti působnosti I. sboru na tzv. Plzeňské čáře, ve stavebním úseku VIII. b – Staňkov-jih a byly provedeny stavební firmou V. Roučka ze Staňkova. V nezdicím katastru stála lehká opevnění pořadových čísel a typu (od západu na východ) 90 – C, 91 – A, 92 – A (43). V roce 1938 byly zase odstřeleny a do dnešních dnů po LO č. 90, 91 a 92 zůstaly jen mělké jámy se zbytky betonu.

Jako reakce na zhoršující se mezinárodní situaci proběhla v roce 1938 mobilisace - částečná v květnu a úplná na podzim. Po obsazení republiky Němci 15. 3. 1939 vzniká protektorát Böhmen und Mähren, zanikají politické strany, je zaveden nový ústavní řád a Národní souručenství je stranou jedinou. Armáda je rozpuštěna,

zaveden přidělový systém s potravinovými, spotřebními i oděvními lístky, na vše dozírají německé úřady a jezdí se vpravo.

Další válečné události II. světové války se dotýkají Nezdic, krom několika níže uvedených tragických událostí, naštěstí jen okrajově. Pro Nezdické nejbližší válečná akce byl do daleka viditelný ničivý nálet na Dobřany v dubnu 1943 a potom ostřelování státní silnice a železniční tratě spojeneckými hloubkaři ke konci války při osvobozování. Na nezdické občany tak za války hlavně doléhala postupně se horšící ekonomická situace - přidělový systém prakticky postupně na vše, rozmáhající se černý trh a zvyšující se povinné odvody obilí, mléka, másla a vajec se současně se snižujícími se samozásobitelskými dávkami a hospodářské kontroly s hrozbou nejen finančních postihů. Naštěstí byli všichni většinou včas varováni před přicházející kontrolou díky tehdejšímu starostovi Tomáši Kadlecovi. V únoru tak 1943 proběhla v Nezdicích kontrola ve 12 staveních. Přes strach a výhrůžky tajné skrýše neprozradil nikdo a na sýpkách bylo vše dle vyhlášek v pořádku. Ke zdárnému průběhu kontroly přispělo jistě i občerstvení ve mlýně, po kterém kontroloři odcházeli, jedva se na nohou drželi. Samozásobitelská dávka obilí na zimu 1942/43 činila 182 kg chlebového obilí na hlavu, potravinové lístky v roce 1942 činily např. 4 kg chleba, 1,5 kg mouky a 1,4 kg pečiva na měsíc a osobu. V březnu 1942 byly opět rekvírovány dva nezdického zvony (viz dále). Zimu 40-41 poznamenala opakovaná povodeň s následujícími tuhými mrazy a ledy zcela odřízly obec. V roce 1940 byl zbudován betonový mostek přes potok za mlýnem v Dolních Nezdicích. V roce 1941 byla provedena obecní povrchová kanalisace, 1942 pak opravena střecha fary a kostela a v témže roce zbudována nová lesní silnice z křižovatky Pískovec směrem na Jíno. Roku 1943 byla zakázána německými úřady místní osvětová komise i ochotnická činnost.

Dne 2.8. 1942 v noci byly zatčeno 27 „kočovných komediantů“ hlavně z rozvětveného rodu Šmídů, tábořící v pěti obytných vozech jako obvykle na obecním pozemku za školou (za roční poplatek 5 Kč) a jako tzv. „osoby práce se štítící“ byli transportováni do tábora Lety u Písku, kde strávili deset měsíců. Do Nezdic 27. května následujícího roku se jich vrátilo ale jen 18 a byli uvítáni celou obcí jako šťastně se navrátilí rodáci. Sedm ze zbývajících patří mezi 326 obětí tyfové epidemie v táboře a dvě zbývající oběti, 48-letá Barbora Richtrová se svým 12-ti letým synem Robertem, zahynuli v koncentračním táboře v Osvětimi, kam byli transportováni stejně jako dalších 600 vězňů z Letů.

Od září 1942 do dubna 1943 byli vězněni manželé Fialovi i s mladším synem Vojtěchem za útěk staršího syna Josefa za hranice.

Ten se vrátil až při osvobození jako štábní kapitán spojeneckých vojsk. Roku 1944 byl uvězněn a popraven v Drážďanech za sabotážní činnost nezdickej rodák Josef Kozel, nasazený na práci na dole Quido v Mostě. Koncem války zahynul v Lipsku Alois Potužník, narozený roku 1892 v Nezdicích v rodině řídicího učitele Aloise Potužníka. Sám Alois Potužník mladší byl též původně učitelem a působil i ve škole v Nezdicích v letech 1913 až 1920. Byl zatčen 5.4. 1944 a zahynul již po osvobození Lipska spojeneckou armádou 25.4. 1945 na následky válečných útrap. Hned na počátku války byl v koncentračním táboře ve Výmaru internován i d.p. Dobrodinský, činovník České strany lidové, sloužící v Nezdicích mezi válkami a farníky velmi oblíbený. Zatčen byl v Trhových Svinech, v místě svého další působení. Později byl převezen do koncentračního tábora v Buchenwaldu a v Dachau, odkud se po válce šťastně vrátil.

Jako přímá válečná oběť je na nezdickej hřbitově pohřbený Wiktor Ljačko. Tento vlasovec, rodák z Oděsy, byl nalezen 30.4. 1945 na Loupensku s prostřelenou hlavou za ne zcela jasných okolností.

To se již blížilo osvobození obce americkou armádou. 5. května je vyvěšena na škole státní vlajka a řídicí učitel Hatina (byl v Nezdicích za trest za protinacistické smýšlení) dal do okna radiopřijímač, v obci se staví slavobrány. Od Klatov na sever postupují jednotky 38. průzkumné eskadrony 2. pěší divize V. sboru 3. armády generála Georga S. Pattona. Odpoledne 6. května proudí americké tanky z Vřeskovic do Borov a dále po hlavní silnici na Lužany a Přeštice. Dle svědectví Jana Kadlece kolem 16. hodiny pak jeden z nich odbočuje a přijíždí do Nezdic. Zanedlouho byla na louku u odbočky z hlavní silnice do Nezdic umístěna do palebného postavení houfnice k zajištění dalšího postupu amerických vojsk. Již hodinu nato bylo svoláno starostou Tomášem Kadlecem na popud jeho syna Jana celé dvanáctičlenné zastupitelstvo na obecní úřad. Po rušné debatě vznikl kolem osmé hodiny večerní Revoluční národní výbor ze členů dosavadního zastupitelstva po neschválení návrhu na uspořádání nových obecních voleb. Dodatečně 7. 5. byli na nátlak kooptováni komunisté Karel Reiser, Václav Veselý a Josef Steiner. 13. května se konala slavná mše v nezdickej kostele s nevídanou účastí. Jako dozvuk skončené světové války 17. 5. zadržela hlídka dobrovolníků pod Tanečkem tři německé vojáky, kteří se snažili projít na západ. Jeden byl zastřelen, další dva byli již bez odporu odvedeni na policii. Dne 20. května 1945 v neděli byla usprádaná slavnost Národního osvobození. Nevídaný průvod asi dvou set Nezdickej vyšel z Pajzovny kolem školy ke hřbitovu nahoru Rochlovem

k Tykvartovu křížku a Vrchem dolů k pomníku padlým s následnými proslovy, písněmi a hymnami. Pak následovalo uvítání nezdického rodáka a hrdiny majora Fialy a večer taneční zábava v obou hostincích.

Z 8.5. pochází snímky amerických vojáků v sousedním Zeleném. V Nezdicích bylo dle pamětníků od 22. května ubytováno ve stanech a v sále hostince „U Trnků“ 11 amerických vojáků, kteří hlídkovali na trase Borovská hora - Lužanská hora - Závaditá, avšak bohužel žádné fotografie se zřejmě nedochovaly. 23. května je v obci založena u Josefa Cibulky v Dolních Nezdicích Komunistická strana Československa 28 zakládajícími členy. Dne 24.10. 1945 byl znovu po řadě rezignací (krátkodobě byl starostou Jan Prokop a po něm František Žák) a změn ustaven Národní výbor, a to po dohodě v obci zastoupených politických stran - sociálně demokratické, komunistické a lidové - a hned měl pěknou řádku komisí a funkcí: komise finanční, zemědělská a rolnická, sociální a zdravotní, referenta zásobovacího, školského, volebního, komunikačního, kulturního a bytového a nechyběl kronikář. Fotografie nezdických branců při prvním poválečném odvodu v roce 1945. Starostou byl do roku 1946 Karel Valeš. 26.5. 1946 proběhly volby do Národního shromáždění - 288 voličů na seznamu obce, výsledkem 256 platných odevzdaných hlasů bylo pro KSČ 62%, pro Lidovou stranu 13,7 %, pro Sociální demokracii 16,4 % a pro Národní socialisty 7 %. Podle výsledků voleb se konala 4.6. další reorganizace Místního národního výboru (MNV), aby složení odpovídalo poměrnému zastoupení politických stran: 8 členů KSČ, 2 sociální demokracii a 2 lidovci, starostou byl do roku 1948 Antonín Valenta. Místní osvětová rada obnovila činnost 7.2. 1946 se zástupcem hasičského sboru, ústřední rady odborů, Jednotného svazu českých zemědělců, Československého svazu mládeže, zástupcem za tělovýchovu a za obecní knihovnu a též byl přítomen místní „znalec lidovýchovy“. Tato rada obnovila po zákazu v r. 1943 činnost místního ochotnického spolku, který nyní dával po válečných hrách „Kříž u potoka“, „Zelená krev“, „Utopený hastrman“ a „Ptáčnickova dceruška“ revoluční kusy „Vesnický zrádce“, „Už je v Čechách jako bývalo“, „K počtě zbraň“, „Národ pod křížem“ a „Maryša“. Z bývalého chudobince, postaveného 1907 na místě předchozí chatrče, je zřízen obecní domek. V jeho dvou místnostech je úřadovna MNV, i když zde starosta úřadoval už za války po internaci Šmídů, posledních obyvatel chudobince. V další místnosti obecního domku pak sídlí Lidová knihovna. Později zde byla i kancelář Jednotného svazu českých zemědělců a Svazu české mládeže. V roce 1965 je pak zde zřízena prodejna smíšeného zboží. Koloniální obchody jsou v druhé polovině 40. let dva - Sedláčků v čp. 29 a paní Kaslové v čp.

9. V čp. 16 provozoval Antonín Valenta vedle hostince i řeznictví. Po odsunu Němců odchází z Nezdic do pohraničí na uvolněné usedlosti Hrudíčkovi z čp. 1 H.N., Bočanovi z čp. 16 H.N. a Bláhovi z čp. 38 H.N., Šmídové z chudobince a odešli také k malé radosti mlynáře oba čeledíni ze mlýna - Antonín Potužák a František Košan,.

Dne 8.6. 1947 byly po posvěcení odhaleny pamětní desky obětem nacismu na škole a bývalém chudobinci. Po únorovém převratu 1948 již 29.2. ustavuje KSČ akční výbor, 30.5. pak proběhly volby do Národního shromáždění, 277 voličů na volebním seznamu odevzdalo 254 hlasů, jednotná kandidátka Národní fronty získala 78,7 % hlasů, prázdných lístků (vyjadřujících nesouhlas s NF) bylo 16% a neplatných pak 5%. Výsledkem byl Místní národní výbor s 7 členy KSČ vč. předsedy (Josef Cibulka), 2 členové z řad Revolučního odborového hnutí, jeden ze strany Lidové a 2 ze Jednotného svazu československých zemědělců.

Z ostatních věcí stojí za zaznamenání vybudování kanalisace dešťové vody, zřízení obecního biografu v srpnu 48 po pořízení zvukového promítacího přístroje veřejnou sbírkou s promítáním v místním hostinci a připojením Nezdic na telefonní síť v prosinci téhož roku - veřejná hovorňa byla v obchodě u Sedláčků.

Od 1.1. 1949 vzniká nové krajské územní zřízení a o rok později Nezdice spadají matričním obvodem do Vřeskovice. Hostinec „Nad Úhlavou“, který patřil Měšťanskému pivovaru v Dobřanech, je dán do národní správy. V roce 1950 je opravena hasičská zbrojnice a zakoupena nová motorová stříkačka, kterou ještě posvětil d.p. děkan Bošek. 1951 byly opět zavedeny potravinové lístky, nově je vyhlášena pracovní povinnost pro všechny občany ve prospěch obce, jen z části placená. V témže roce při provádění výkopu v cestě na Zelené na východ od byvšího chudobince narazily dělníci v hloubce 1.3 m na jílem obalené dřevěné potrubí z vrtaných borových klád o průměru kol 30 cm a světlosti asi 7 cm, opatřené i dvěma záklopkami, které bylo napájeno ze zachované dřevěné nádrže o velikosti 1,5 m u potoka. Zřejmě toto vodovodní potrubí kdysi zásobovalo tvrz a možná i dvůr.

Společenský život v té době charakterizuje zmínka v kronice (12) o Vánocích 1952, kdy byla pořádána vánoční besídka s Dědou Mrázem spojená s oslavou výročí narození Josifa Visarionoviče Stalina. 25 rodin odchází z Nezdic do pohraničí do záborů po odsunutých Němcích.

V říjnu 1950 je zatčen a v zinscenovaném politickém procesu 30.6. 1951 odsouzen za velezradu na 18 let mlynář Jan Prokop

a jeho majetek zkonfiskován. Nepomohly petiční podpisy 500 občanů z okolních vesnic a Přeštic, které potvrzovaly, že Jan Prokop přes nebezpečí pomáhal za okupace rodinám postižených. Rozsudek byl v roce 1990 zrušen v celém rozsahu.

Opět pěkná historka pochází z roku 1952 a je opět, jak jinak, zaznamenaná Vovsem (41). Jan Brada z čp. 39 D.N. se přiženil do čp. 39 H.N. Jeho otec Josef Brada v roce 1952 dodal předepsaný kontingent zemědělských výrobků, ale jeho syn, z téhož popisného čísla, ale nyní v Horních Nezdicích, však nikoli. Úřad při ministerstvu výkupu v Přešticích jen napsal, že J. Brada Nezdice č. 39 má splněno, čímž mohl J. Brada zabít prase. Přitom se svezl i syn - také J. Brada z Nezdic 39 - a prase si zabil v cukru letu také. *„Leč přehmat se po činu objasnil, že to bylo zaviněno netečností úřadů, z čehož se vykutálený synáček svezl s tátou, mastivše si přitom blahobytně nácka“.*

Zesiluje tlak na kontrolu dodávek zemědělců, kteří musí hlásit 2x týdně průběh sezonních prací, ale nucené kolektivizaci zatím odolávají. V červenci 1954 přišla povodeň se stoletou vodou (kterou překonal až rok 2002). Nezdice mají 375 obyvatel, kteří opět volili Místní národní výbor s 97% volební účastí. Starostou se po Karlovi Valešovi (1950-54) stal nyní František Krieger, ale již po roce rezignoval a MNV řídil v zastoupení tajemník Matěj Hořký, nezdický učitel, protože o funkci předsedy nikdo nestál a navržení kandidáti opakovaně rezignovali. Kronikář hodnotí činnost MNV i v následujícím roce jako špatnou, málo akční, s liknavou docházkou na schůze. Voves rok 1951 ilustruje stručně *„aby mohl být mír zpevněn, činila vláda různé atrakce. Tak na neděli 15. dubna nařídila Pochod míru“.*

Po odsouzení mlynáře J. Prokopa byl jeho mlýn a hospodářské budovy konfiskací převzaty Krajským podnikem Oseva v Lužanech, který zlikvidoval mlýnské zařízení, krátkou dobu užíval mlýn jako sklad a později objekt předal JZD v Nezdicích. Inventář rozebrala okolní JZD hned po konfiskaci a pole byly předány do správy MNV, kterému připadly i další pozemky, které občané „dávali“ do správy MNV - celkem se jednalo o cca 20 ha. Tuto „příležitost“ k založení Jednotného zemědělského družstva (JZD) však MNV neprosadil a proto hospodářství zlikvidoval. MNV tak zůstala pole, které musel dát nyní do tzv. nuceného nájmu. V roce 1957 vypršely tyto nucené nájmy a MNV byl nucen nabídnout půdu Státnímu statku v Lužanech, který převzal jen 13 ha. V srpnu 1957 tedy po intenzivním ideologickém nátlaku se pak daří během dvou dnů založit i v Nezdicích JZD a prvním předsedou se stal Jan Brada. To přebírá i konfiskovaný hostinec „U Trnků“ (který v lednu 69 předává do péče MNV). V roce 1957 proběhla generální oprava školy.

V roce 1958 konečně nahradil místní rozhlas bubeníka, ale jinak činnost organizací Národní fronty je nevalná a i kulturně osvětová činnost zlenivěla. V roce následujícím sleduje kronikář i nadále ochablost veřejné práce a chaos v řízení obce Místním národním výborem (předsedou je v letech 1957-60 Václav Bakeš) a dokonce i na schůze KSČ chodí jen čtvrtina členů a „nedostatky se konstatují, ale neřeší“ (12) a nejsou ani zápisy ze schůzí. Ani v JZD nebyla situace růžová, je málo mužských pracovních sil, špatná pracovní morálka, vázla organizace práce, docházelo k poškozování družstevního majetku. Přesto se podařilo postavit za obcí družstevní kravín a dne 20.12. 1958 se sváděl do nově otevřeného kravína hovězí dobytek. Rozhlas k tomu celý den vyhrával a ředitel školy řečnil o významu společného hospodaření v JZD. V roce 1960 měly Nezdice 91 čísel popisných a 388 obyvateli a došlo ke sloučení JZD i MNV obcí Borovy, Nezdice a Vřeskovic. Matriční obvod byl ve Švihově a okresem byly Nezdice klatovské, farností pak švihovské. Tím Nezdice opět pozbyly samosprávné samostatnosti.

V květnu téhož roku se vrací z jáchymovských dolů amnestovaní poliční vězni - mlynář Jan Prokop, spolu se svým švagrem borovským mlynářem Karlem Prokopem (ještě optimistická předválečná fotografie obou mlynářů u nezdickeho mlýna) a dalším vězněm z Nezdic Janem Andrlíkem. František Černý se vrátil po vypršení trestu již před touto amnestií. Počátkem šedesátých let obživl společenský život v obci, pořádaly se oslavy všech politických výročí, v roce 1962 je zmíněno 8 tanečních zábav a 30 filmových představení. 1964 je založen později proslulý oddíl české házené při TJ Nezdice a poslední soukromně hospodařící rolník pan Kadlec vstupuje do JZD. V roce 1965 adaptují občané vlastními silami v „akci Z“ stavení čp. 11 - obecní domek, bývalý chudobinec a pozdější úřadovnu MNV na samoobsluhu. Nová samoobsluha byla později ke škodě obce bezúplatně převedena do majetku Jednoty Sušice. MNV se pak stěhuje do konfiskovaného hostince „U Valentů“ („Nad Úhlavou“) č.p.16 a to včetně obecní knihovny a k hostinci patřící řeznictví je uzavřeno. Později je tento bývalý hostinec v roce 1976 prodán do soukromých rukou. Druhý hostinec „U Trnků“ postupně v péči JZD chátrá. V roce 1966 je škola již jen jednotřídní, mající 23 žáků.

V roce 1968 stojí za povšimnutí jen zmínka o „Prohlášení“ z mimořádné schůze MNV v říjnu, ve kterém je vstup vojsk Varšavské smlouvy označen za okupaci a Kolder, Biřák, Indra, Rigo a Švestka za zrádce. Jinak je v obci klid, tiše proběhla nákupní horečka a komentář kroniky k politické situaci je poplatný oficiálním stanoviskům. *“Lidé si hleděli své práce a život šel dál svou vyšlapanou*

cestou“ (12). Petiční akcí se Nezdice neúspěšně snaží o samostatnou samosprávu. V roce 1970 chodí do školy 13 žáků, je demolována bývalá cihelna, byly zahájeny práce na obecním vodovodu, které se ještě potáhnou několik let. Ilustrativní výčet kulturních akcí : oslava Mezinárodního dne žen, stého výročí narození V.I.Lenina, 1. máje, 25. výročí osvobození Sovětskou armádou s pietním aktem a lampionovým průvodem a slavnostní schůzí s udílením vyznamenání, mezinárodní den dětí s výletem na Slapy, pouť s divadelním představením, turnajem v házené a fotbalovým utkáním, oslavy 53. výročí VŘSR s lampionovým průvodem a slavnostním šátkováním pionýrů, vánoční besídka, výstava knih a požárnický ples. Proběhlo však také opět sčítání lidu s následujícími výsledky: 92 domů, 301 obyvatel. Koupelnu má 37% domácností, vodovod 55%, elektřinu 100%, sporák 40%, el. pračku 71%, chladničku 59%, televizi 74%, auto 26%. Průměrný důchod 707 Kč.

V roce 1971 byla postavena úpravna vody pro obecní vodovod vedle vrtané studny za řekou („Na roupovských“) a vodojem na úbočí Borovské hory nad Nezdicemi. TJ Sokol oddíl házené je nadále úspěšný v rámci okresních přeborů české házené, žačky opakovaně obhajují prvenství. 1973 povodí Berounky opravuje jez na Úhlavě, zčásti je regulován potok ze Závadité. 1. ledna 1975 proběhlo sloučení Jednotných zemědělských družstev Borovy (tj. včetně Nezdic) s Červeným Poříčím v jeden celek JZD „Nové Klatovsko“ a již v květnu mu byl propůjčen za zásluhy „Rudý prapor páté pětiletky“. V říjnu roku 1975 je uzavřena nezdicí škola v rámci útlumu venkovských jednotřídních škol. Pro nutné zajištění bezpečné dopravy nezdicích dětí do švihovské školy je zřízena školní autobusová linka a konečná točna pro autobusy před Nezdicemi.

Pomalou postupují práce na obecním vodovodu i přes stovky brigádnických hodin občanů, termín dokončení je opět posunut na příští rok a Státní bankou poskytnut další úvěr 556.000 Kč. 30.6. 1976 je pak vodovod po šesti letech výstavby (a sedmdesáti letech uvažování) kolaudován (dalších pět let se ještě budou táhnout opravy komunikací po stavbě). Celkový náklad 1,270.800 Kč a 7865 brigádnických hodin občanů.

Na prvního máje 1976 pak proběhlo sloučení obcí Borovy, Červené Poříčí a Švihov pod Městský národní výbor (MěstNV) ve Švihově. Tím i Nezdice spadají nyní do Švihova. Správní obvod MěstNV Švihov tvoří obce širšího okolí: Vřeskovice, Borovy, Nezdice, Červené Poříčí, Jíno, Stropčice, Kaliště, Třebýcinka, Lhovice, Kokšín, Kamýk a Mezihoří. V jednotlivých obcích zůstávají Občanské výbory, vcelku ale bez většího zájmu a organizačního vlivu. V Nezdicích je

předsedou Václav Krs. V říjnu téhož roku proběhly volby do všech zastupitelských orgánů, voleb se zúčastnilo 2421 voličů (99,59 % volební účast), v Nezdicích byla volební účast 100% 219 hlasy. Jako předseda MěstNV byl zvolen Josef Zimmermann, tajemnicí Marie Krsová a místopředsedou Josef Zelený. „XV. sjezdem KSČ bylo uloženo všem stranickým a státním orgánům zabezpečit volby do zastupitelských orgánů našeho státu jako nejvýznamnější politickou akci letošního roku po XV. sjezdu. Je možno říci, že v průběhu předvolebního období byla vykonána rozsáhlá masová politická a organizační práce, jejíž výsledky přinesly své ovoce. Výsledky letošních voleb jsou velkým vítězstvím naší strany a Národní fronty, které má značný vnitropolitický i zahraničně politický význam.“(13).

V Nezdicích je volebním programem adaptace hostince (naštěstí pro dnes památkově chráněný objekt k opakovaně plánované rekonstrukci nikdy nedošlo), dokončení povrchové kanalisace, úprava prostranství a organizace kulturně-politicko-výchovných akcí a činnost ochotníků. Přívalový déšť nad Závaditou rozvodnil potok do Nezdic, který zničil cesty od Zeleného do Nezdic a zaplavil přízemí lesovny. V roce 1977 proběhlo další sloučení zemědělské výroby za vzniku JZD „Nový život“ se sídlem ve Švihově. V Nezdicích JZD provozuje živočišnou výrobu v kravíně a drůbežárně za obcí a ve vepříně ve mlýně. Jinak nezdicí kronika v duchu doby vypovídá jednak o skutečně bohatém kulturním životě v 70.-80. letech s řadou plesů a ochotnických i dětských představení, oslavy státních výročí jsou spojovány s různými soutěžemi dětí a společenskými setkáními, tak i o směnách Národní fronty za zvelebení obce a i o vleklých nedostatcích v zásobování nezdicího „Smíšeného zboží“ sušickou Jednotou. Velmi aktivní je také početná Tělovýchovná jednota Sokol, zejména v národní házené, v které dosahuje na skromné prostředky až neuvěřitelných výsledků. Rok 1979 je poznamenán opakovanou povodní a zdražováním. V roce 1980 mají Nezdice dle sčítání 243 obyvatel.

V roce 1981 opět probíhají volby do zastupitelských orgánů všech stupňů, do švihovského MěstNV je zvoleno 47 poslanců. Ve volebním programu v Nezdicích je opět postupná adaptace hostince, dokončení kanalisace povrchových vod, úpravy komunikací po stavbě vodovodu, objezdová komunikace z obce přes „Dlouhé záhony“ na Lužany (realizovaná 1989). V tomto roce proběhlo přečíslování obce, úředně zanikají Horní a Dolní Nezdice za vzniku Nezdic jako takových. V roce 1983 je po desetileté přípravě započato s rekonstrukcí jezu s hydraulickým sklápěním ve změněném korytu Úhlavy. JZD se snaží o uvedení do chodu odstavené turbíny v Prokopově mlýně, je zrušeno jednatelství České spořitelny v obci,

a výrazně se zlepšilo zásobování, slovy kronikářky: „...také ořechy vlašské, lískové, mandle, kokosová moučka jsou volně k dostání. V posledních letech jich byl nedostatek, takže se rozdělovaly na velikonoční svátky a poutě podle počtu osob v domácnosti“(13).

Rok 1986 je opět rokem voleb do zastupitelských orgánů, Václav Krs z Nezdic je zvolen předsedou MěstNV ve Švihově, předsedou nezdickeho Občanského výboru je zvolen Jan Brađa. I v 80. letech pokračuje veleúspěšná činnost nezdicke národní házené. Koncem 80. let je dokončena cesta do Lužan přes Dlouhé záhony až na direktivní pokyn Okresního výboru KSČ, doasfaltovány komunikace v obci a dále dokončena rekonstrukce jezu. Celkově poklidný život malé socialistické vesnice.

Po 17. listopadu 89 odesílá 23.11. vedení MěstNV Švihov na ÚV KSČ provolání s žádostí o zabezpečení klidu ve státě. Následně vzniká ve Švihově 18.12. Občanské fórum, které vyslovilo nedůvěru MěstNV a na základě toho byla Rada MěstNV 19.2.1990 rekonstruována, Václav Krs zůstává i nadále jejím předsedou. Jinak však v Nezdicích vládł vcelku ospalý klid. Avšak o filipojakubské noci před Prvním májem při pálení čarodějnic došlo jistou shodou okolností ke spálení i vývěsní skřínky místní organizace KSČ. Tato událost pak přiměla rozčileného nezdickeho komunistu a člena KV KSČ soudruha Hochmanna k plamennému projevu v místním rozhlase. Velmi kritický stranický projev vzedmul tehdy tak nesouhlasnou reakci, že výsledkem bylo založení Občanského fóra i v Nezdicích. Samozřejmě, že tyto události byly provázeny, jako všechny zásadní společenské změny, řadou letitých nevraživostí. Opět byla vzkříšena snaha o obnovení správní samostatnosti obce. Po předchozím referendu v obci (ze 185 občanů 122 bylo pro) byla žádost na plenárním zasedání Národního výboru ve Švihově 20.8.1990 projednána a schváleno osamostatnění Nezdic jako obce. Stejně bylo schváleno osamostatnění Červeného Pořící, Borov, Vřeskovic, Jína, Stropčic a Kaliště. V červnu se konaly volby do Federální shromáždění a České národní rady, v Nezdicích první tři místa získalo OF, KSČ a Zemědělská strana. Od července probíhají bouřlivé diskuse o návrhu na složení kandidátů do obecního zastupitelstva pro připravované obecní volby a stojí proti sobě původní Občanský výbor a nově konstituované Občanské fórum. V listopadu se pak konaly první volby do nového obecního zastupitelstva, za nepovinné volební účasti 90,6%. Do sedmičlenného zastupitelstva je zvoleno 5 zástupců OF, jeden za KSČ a jeden nezávislý. Starostou je ustavující schůzi zvolen Josef Plincelner a je konstituován Obecní úřad s úřadovnou v bývalé nezdicke škole. Jinak pokračuje kulturní život obce, již bez

ideologického boje, pokračuje i TJ Sokol, do konce až do finále Českého poháru národní házené. V roce 91 byl restitučním řízením vrácen zdevastovaný mlýn s pozemky ing. Karlu Prokopovi (obrázek dnešní opravené podoby) a p. Trnkovi byl vrácen hostinec (dnes taktéž zčásti opraven). V letech 91 a 92 byl opraven kostel a školní budova, opět proběhlo sčítání lidu domů a bytů - v Nezdicích je trvalým bydlištěm 209 občanů, 71 čísel popisných je trvale obydleno, 12 je rekreačních objektů. Opět probíhají volby do FS a ČNR, v Nezdicích získávají první tři místa KSČM, ODS-KDS a KDU-ČSL, dochází transformaci JZD Švihov. Rok 93 je poznamenán lesním požárem jihozápadního úbočí Tanečku nad Nezdicemi a v prosinci pak další z povodní. 1994 je opět rokem komunálních voleb s 89% volební účastí, v obci je postavena kandidátka Nezávislých a KSČM, starosta J. Plincelner za Nezávislé je potvrzen ve své funkci. V témže roce je vodovod převeden do majetku obce. V dalších letech se pak táhnou jednání o plynofikaci obce, ke které posléze došlo až v roce 2006. V dalších komunálních volbách zůstává situace nezměněna, včetně osoby starosty. V srpnu 2002 i Nezdicemi proběhla povodeň se stopadesátiletou vodou, zaplavena byla budova bývalého mlýna i s dvorem a hospodářskými staveními, na obecním majetku vznikla škoda jen na příjezdové komunikaci do obce a na oplocení vodárny. V létě roku 2004 žily Nezdice havárií studničního vrtu vodárny. Ta si vyžádala komplikované a nákladné vybudování nového vrtu, tentokrát až do hloubky 80 m do podložních buližníků, kde již čerpaná kvalitní surová voda není kontaminována nadměrným obsahem železa z podpovrchových kyzových břidlic (ohlubeň nového vrtu s instalací). Na vodovod, spravovaný nyní odborně vodohospodářskou firmou, jsou připojeny i sousední Borovy. Dalším problémem, který se objevil, respektive znovu ožil, je tlak ve vodovodním řadu, který je dán stometrovým výškovým rozdílem mezi vodojemem a nejnižší vodovodní přípojkou ve mlýně. Tlak ve vodovodním řadu a tím i v jednotlivých přípojkách je regulován v normalisovaném rozmezí dvěma redukčními ventily. Dolní u školy byl před delším časem pro poruchovost odstaven a výsledkem bylo chronické protékání bojlerů a stížnosti. Počátkem roku 2007 byly oba ventily značným nákladem vyměněny a provedeno konečně řádné odvodnění šachty dolního ventilu, neboť zaplavování šachty bylo příčinou trvalých poruch a odvodnění šachty bylo již připomínkováno v kolaudačním řízení vodovodu. Tím je snad starost o vodu v Nezdicích, táhnoucí se celými dějinami obce, vyřešena na delší čas. V současné době v obci přibyly čtyři nové rodinné domy a má tedy 207 stálých obyvatel v 95 číslech popisných. Pověřenou obcí jsou nyní pro Nezdice nedaleké Přeštice, doufejme však, že znovu získanou

samostatnost si Nezdice udržel i do budoucna. V říjnu 2006 proběhly obcí komunální volby, které přinesly nezávislým kandidátům jednoznačnou podporu a historicky první starostkou obce se stala ing. Hana Bouchnerová. Dokončení plynofikace koncem roku 2006 a zkolaudované v lednu 2007 pak bylo kvitováno s obecným povděkem. Bylo kompletně rekonstruováno veřejné osvětlení, upraveno veřejné prostranství u kapličky sv. Jana („U Jána“), u pomníku Svobody u hřbitova a u Tykvartova křížku v Horních Nezdicích. 2009 byla dokončena nákladná oprava komunikací v obci a v následujícím roce pak dokončena rozsáhlá oprava kostela sv. Prokopa, o tom však dále.

Zvláštní odstavec je třeba věnovat i novým symbolům obce Nezdice – erbu a vlajce, které obec získala na základě rozhodnutí předsedy parlamentu České republiky 29. 4. 2010, zastoupeného jeho místopředsedkyní M. Němcovou

Při záměru vytvořit obecní insignie zastupitelstvo vycházelo jednak z formálních heraldických a vexikologických zásad a jednak erb by měl být obsahově vždy svorníkem s minulostí, respektive odkazovat na to nejlepší z minulých dob a měl by současně i reflektovat čas přítomný.

Jak již uvedeno podrobně výše i při letném pohledu do nezdicke historie můžeme najít několik vzmachů či budovatelských etap. Jedním z nejvýraznějších období je první polovina 18. století. Roku 1702 kupuje hrad Roupov a jeho zboží -včetně Nezdic- císařský polní maršál a říšský hrabě Jan Jiří z Haubenu, který již vlastnil sousední červeno-poříčské panství. Po jeho smrti roku 1716 přechází panství na jeho dceru Františku Augustu (*1697), v roce 1719 provdanou za Maximiliana Josepha I. von Toerring Jettenbach. V této době dochází k bouřlivému rozvoji celého panství, Nezdice nevyjímaje a paní hraběnka Nezdicím naopak věnovala svoji zvláštní přízeň. Toto období pak položilo základ dalšího rozvoje obce a obnovy nezdicke farnosti o sto let později. Heraldický odkaz v erbu obce na tuto toerringovskou dobu by tedy ukazoval na historicky největší etapu obnovy a růstu Nezdic. Na soudobém hlavním oltáři kostela sv. Prokopa zůstal stylisovaný erb hraběnky Františky Augusty a stal se proto ideovým základem pro nový nezdicke erb.

Vzhledem k tomu, že erb však patří rodu Toerringů, obrátili jsme se na nejstaršího žijícího potomka rodu Toerring, pana hraběte Hanse Veita von Toerring-Jettenbach s prosbou o zapůjčení

heraldických figur rodového erbu pro nezdicický erb. Díky vstřícnosti pana hraběte po řadě jednání tak vznikl půdorysný základ pro nový nezdicický erb.

Pravá (z pozice nositele erbu) polovina polcené části je původní historický erb von Toerring, levá je pak von Hauben, což reflektuje oba rody, které spojeny v osobě hraběnky Františky Augusty znamenaly dobré časy v Nezdicích. Záhloví erbu zůstalo určeno pro figury obce Nezdice, tak aby tím erb získal jedinečnost a zároveň možnost reflektovat současnost. V hlavě štítu bylo navrženo modré příčné břevno, symbolizující řeku Úhlavu, nad kterou se zvedá nad Nezdicemi zdálky patrné trojvrší - Taneček, Loupensko a Borovská hora. Vodní kolo uprostřed trojvrší pak symbolizuje vodní mlýn na Úhlavě, poprvé zmíněný již roku 1564. Návrh obecní vlajky taktéž vychází z obecných vexilologických pravidel a reflektuje zjednodušeně základní prvky a logiku erbu

V této podobě byly obecní symboly na doporučení expertní heraldické skupiny schváleny Podvýborem pro heraldiku a vexilologii při Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Na základě tohoto schválení předseda Poslanecké sněmovny Miroslav Vlček vydal Rozhodnutí č. 75 ze dne 15.4. 2010 dle par. 34a zákona č. 128/2000 Sb. v souladu s par. 29. odst. 3) zákona č. 90/1995 Sb. a udělil obci Nezdice znak a vlajku dnem 29. dubna 2010 pod č.j. 3971/2010.

Znak obce je popsán následovně: Modrým břevnem zvýšeně dělený štít, v horním stříbrném poli zelené trojvrší se zlatým mlýnským kolem, dolní pole stříbrno-červeně polcené, vpravo tři (2,1) červené růže se stříbrnými semeníky a černými kališními lístky, vlevo kosmé stříbrné břevno provázené dvěma šikmými odvrácenými liliemi.

Vlajka je pak popsána takto: List kosmo dělený červeným pruhem na bílé žerďové a zelené vlající pole. Červený pruh vychází z první šestiny žerďového a horního okraje do šesté šestiny dolního a vlajícího okraje listu. V bílém poli červená růže s bílým semeníkem a černými kališními lístky, v zeleném poli žluté mlýnské kolo. Poměr šířky k délce listu je 2:3.

Samota Hloupensko (Loupensko)

Bývalá samota patřila do nezdického katastru (Horní Nezdice čp. 24) a zaslouží tedy zvláštní odstavec. Nacházela se u východního okraje Velkého lesa nad obcí Zelené. Svatobor z Chocomyšle měl před rokem 1403 v majetku jeden poddanský dvůr ve vsi Hlupíně, ostatní usedlosti patřily k hradu Skála. Ves zaniká asi v XV. stol a pozemky patří ke Švihovu. Jako nadále pustá je ves Hloupensko na statku Horšickém uváděna 1546. Po roce 1716 je Hloupensko spojeno s Příchovicemi, později i s Vlčím připojeno k Lužanům a v dalším běhu času připojeno k panství červeno-poříčskému jako součást Horních Nezdic. Koncem XVII. stol. vzniká osada Laupenker Häusel (Loupenské domky), která má roku 1789 11 popisných čísel a která se pravděpodobně polohově zcela nekryje se středověkou vesnicí Hlupín. V XIX. století byla dnes již zaniklá lesní samota farností kbelská, školou a obcí ale byla nezdická. Koncem století spadá školou pro změnu do Horšic. Původ jména není určitý, vedle zřejmých asociací k oběma variantám Voves nabízí vzhledem ke kdysi také používanému jménu Lupensko i bývalý sousední lipový les. Na mapě II. vojenského mapování je uvedeno Laupensko.

V polovině XVIII. stol. je dle Vovsa (41) doložena samota jako původně panská chalupa, v které bydlel panský strážce lesů Hruška z Hloupenska, který pásával po lese dobytek ze dvora v Záhoří a v této době křtí dle kbelské matriky syna Bartoloměje.

V roce 1800 je již v kbelské matrice jmenován majitelem tkadlec Josef Holoubek, pocházející z rodu Holoubků v Červeném Poříčí čp. 28. Tkalcovství (později i na dvou stavech) pak živilo i další generace Holoubků, proto se zde po chalupě říkávalo „U Kalců“. S ženou Kateřinou, která pocházela ze Šrámků v Malinci, měl syna Prokopa. Ten se oženil s Kateřinou Fremundovou ze Skašova z čp. 17 a měli dohromady 15 dětí. Roku 1858 je hospodářem „U Kalců“ František Holoubek, který se roku 1862 oženil s Annou Janskou ze Zeleného čp. 5 a zemřel 1895. Spolu měli děti Josefa, Marii, Václava, Jana, Vojtěcha (Voves zmiňuje, že 1883 ve 12ti letech v žertu zastřelil tuláka Venclíčka Kudrnatého z Blojc), dále Prokopa, Alžbětu a Kateřinu. V další generaci byl hospodářem opět Prokop (+ 19.11.1931), který si vzal 1899 Magdalenu Schejbalovou z Třebýcinky čp. 19 a následovaly děti Václav, František, Vojtěch, Marie a Božena. Lesní samota (fotografie z roku 1925) byla po poslední přestavbě v roce 1900

tesařem Vojtěchem Schejbalem (Magdaleniným otcem) poměrně velké stavení s doškovou střechou, dlouhé 23 m, spolu se stodolou a chlévem o celkové zastavěné ploše 367 m² a malým hospodářstvím s 11 strychy polí. Vodu obyvatelé nosívali z dva metry hluboké studně jihozápadně od samoty, v době sucha pak chodívali asi čtvrt kilometru na jihovýchod od stavení do studánky pod „Krátkou skálou“, v suchých letech však byla o vodu bída i zde. Ani samotě se nevyhnulo několik tragických událostí. Syn Vojtěch utonul 1916 jako sedmiletý chlapec. Šel ze školy a chtěl se jenom sklouznout po ledě zamrzlého rybníčka u Henigarova. Václav roku 1932 z nešťastné lásky spáchal sebevraždu na tehdejší dobu neobvykle elektrickým proudem a je pohřben ve Kbele. Po smrti Prokopa Holoubka 19.11. 1931 vdova Magdalena prodala hospodářství za 11.000 korun Správě Polesí Červené Poříčí, která o samotu delší čas usilovala. Vdova sama dožila u dcery Boženy v Jaroměři, kde v roce 1945 i zemřela. František Holoubek žil ještě v 50. letech v Plzni- Zátíší.

Lesní správa chalupu roku 1935 nechala zbourat (Petr Kaňák ze Zeleného za došky a 100 Kč k tomu) a stavební materiál byl vydražen za celkem 950 Kč. Tak se stalo, že místo, kde samota stávala, je dnes jen stěží patrné. K tomu jistě přispěl i okolní les, i když původně samota nebyla obklíčena lesem tak, jak se zdá nyní – pole severně od samoty bylo zalesněno 1887 a trojúhelník mezi silnicí lužanskou a později zbudovanou záleskou byl zalesněn až na přelomu století. Samota také ožila zbudováním nové cesty nahoru přes les směrem na Stropčice v letech 1909 – 1913. Novou hájovnu postavila (stavitel Siegl z Přeštic) lesní správa již 1929 opodál, těsně vedle silnice Lužany – Měčín (trasa dnešní silnice z roku 1931 vede o 20m dál) a tam stojí dodnes.

Škola v Nezdicích

Do r. 1827 chodili žáci z Nezdic („Zaouhlaváci“) do vřeskovické školy, založené již 1678, kam chodily i děti z Roupova, Borov, Jína, Biřkova, Dlouhé Louky a Zeleného. Po roce 1827 chodil pomocný učitel Tomáš Liskovec za 48 zl. ročně z vřeskovického školního fondu naopak za žáky do Nezdic a vyučoval děti z Nezdic a Zeleného ve stavení čp. 3 (pozdější, a možná i tehdejší hostinec), později pak v domku čp. 20 proti dnešní škole (později hostinec Fr.

Brože – viz výše). Jak již výše uvedeno, roku 1847 je postavena nová nezdická obecná škola – „*jestiž z kamene vzdělaná, taškami krytá, prostředkem jest průchod a dvěma dveřma uzavřen. Při vkročení na levé straně nachází se dosti prostranná světnice učební, napravo příbytek učitelův, sestávající se ze dvou světnic, kuchyně a komůrky*“ (18). Prvním opravdu nezdickým učitelem byl, byť krátce, Ondřej Pěnkava, po něm následoval pak Jan Kosa, nezdický podučitel od roku 1837 a od roku 1862 pak farní učitel.

Jan Kosa dle kronikáře Vovsa ve velmi početné jednotřídce udržoval přísnou kázeň. Proslul zavíráním vyrušujících žáků pod troky (velké necky) nebo přivazováním za nohu k lavici. A to se mu jednou velmi nevyplatilo, když přivázaný a zvláště povedený uličník Jakub Květoň panu učiteli svázal nohy pod katedrou také a při napomínání dalšího se k obveselení všech žáků pan učitel okamžitě poroučel na zem. Jinak však byl pan učitel také karbaník – v Lužanech v hospodě U Kolaříků hrál karty a když spoluhráče obehrál, došlo k neshodě a ti jej začali pronásledovat. Kosa prchal k Nezdicím a nakonec v zoufalství skočil do řeky a našel spásu až na druhém břehu. Ale „*jsa uhorčen, měl z toho nemalé následky na zdraví, stav se duševně nepřičetným*“ a nakonec svoje dlouholeté učitelování zakončil (+1866) nešťastně v ústavu pro choromyslné. Za manželku měl dceru nezdického mlynáře a bydleli v Kourojc chalupě D.N. čp. 1., která tehdy patřila mlynáři Fr. Prokopovi. Brzká a náhlá smrt manželky měla zřejmě taktéž podíl na neblahém duševním stavu pana učitele.

Počátkem šedesátých let navštěvuje nezdickou jednotřídku až 135 žáků, stěsnaných do jedné třídy. Školními obcemi jsou totiž oboje Nezdice, Jíno (od roku 1862), Zelené, Zelená Hora a lesní samota Loupensko. Roku 1864-5 přibyla ke škole zahrada a chlév. Dle zákona z 25.5. 1868 proběhla odluka škol od církve a v dalším jsou již školy světskou záležitostí. Byl zrušen církevní dozor a školní patronáty a naopak ustaveny ve školních obcích školní rady a okresní školní rady a dozor vykonával místo vikariátu c.k. školní inspektor.

Nezdická školní rada opakovaně žádala o nezbytné rozšíření školy na dvojtřídní. Až roku 1885 byla žádost vyslyšena a konečně získáno povolení c.k. okresní školní rady v Přešticích, a to i přes námitky velkostatku koruno-poříčského, který nechtěl stavbu finančně podpořit. Nakonec na zadání nezdické školní rady klatovský stavitel Josef Majer zhotovil plán přístavby patra školy, schválený 22. července 1885. Pro omezené finanční prostředky (jen 3000 zl.) nakonec stavbu provedli pod dozorem ing. Straky a za vedení nezdického zedníka Jana Kadlece sami občané školních obcí. Od května do listopadu 1886 přistavěli patro s místnostmi pro obě třídy nyní

dvojtřídní školy a byt v přízemí byl přeložen na levou stranu chodby. Děti byly rozděleny od Nového roku 1887 a na školu nastoupil nově ustanovený výpomocný vyučitel.

Cennou památkou na nezdickou školu i je dochované vysvědčení z konce XIX stol. V roce 1905 byla zřízena vedle sousední farské stodoly první tělocvična i s náradím. V letech 1906-1912 zde učil Josef Tíkal (rozený 1873 ve Kbele), který zřejmě začal s dětským ochotnickým divadlem v Nezdicích (a zřejmě nezdickým divadlem vůbec), secvičil několik úspěšných představení, pořídil i školní jeviště a z výtěžku pak pořídil žákovskou knihovnu (Voves, 41).

V dalších letech počet školních dětí postupně stále roste, v roce 1913 navštívuje školu 153 dětí, což je pro dvojtřídku opět neúnosný počet. Od následujícího roku je jednáno o zřízení aspoň dočasné pobočky II. třídy, ale cíle je dosaženo až po válce v roce 1919 zřízením pobočné třídy v přízemí školy. Stavební úpravy provedl přeštický stavitel Václav Siegl a od 1. ledna 1920 má nezdická škola třídy I., II.A a II.B. s pěti postupnými ročníky. To je do školy zapsáno již 162 dětí. K nově zřízené zatímní pobočce II. třídy je přijat druhý pomocný učitel. Učitelství tehdy tvořil nově jmenovaný řídící učitel Karel Bláha (po pensionování řídícího učitele Aloise Potužníka, který působil v Nezdicích 38 let) a vyučitelé František Bastl a Václav Dvořák. Jinak se za celou éru nezdické školy zde vystřídali prakticky desítky učitelů, často překládaných a působících zde i jen několik málo měsíců. V následujícím roce 1920 je poněkud sešlá budova důkladně opravena a celá i zvenčí obílena (celkem 4551 Kč). V tomto roce se také opět hraje divadlo - děti sehrály kus „České srdce“ s velkým úspěchem a vybraných 676 K bylo použito na nákup školních pomůcek. V roce 1921 děti sehrály „Zakletou princeznu Zlatohlávku“ v hostinci u Trnků, vyprodaná byla i repríza druhý den a celkem se vybralo 1125 korun. Školní divadlo nacvičilo řadu dalších představení (1924 „Popelka“, „Kašpar - rytíř z Kejchalovic“, 1927 „Nanyňka z Týnice“, 1928 „Dvě Maričky“, 1930 „Pohádka o princezně Svobodce“), jejichž nemalý výtěžek je vždy dílem věnován na rozšíření školních pomůcek a dílem na dobročinné účely. Mnohá divadelní představení režíroval za svého působení v nezdicích (1928 - 32) řídící učitel Václav Topinka. Bohužel se v listopadu 1933 v těžké depresi oběsil na školní půdě. Pohřben je ve Vřeskovicích a traduje se, že vzletný smuteční proslov zakončil zástupce Sokola řízným pozdravem „Buď zdráv“ a dosud důstojný pohřeb proměnil spíše v povedenou taškařici. Ve dvacátých letech začíná postupně počet žactva klesat (1923 125 žáků) a proto je v tomtéž roce zatímní pobočná třída uzavřena (do splnění předepsaných počtů chybí jen 3 žáci)

k malé radosti učitelů. Roku 1924 navštěvuje školu 104 žáků, 1926 již jen 83 a pak se počet drží až do čtyřicátých let kol 70 – 80 žáků. Avšak v roce 1937 je znovu otevřena pobočná třetí třída, protože klesl úředně předepsaný maximální počet žáků na jednu třídu. V roce 1941 navštěvuje školu 82 dětí (Nezdice 51, Jíno 13, Zelené 18). Fotografie prvňáčků z roku 1946 dokumentuje jak žáčky, tak i řídící učitelku Hořkou a katechetu d.p. děkana Boška.

8. června 1947 byla uspořádána vydařená slavnost ke stému výročí založení nezdecké školy: po ranní mši se svěcením pamětních desek se konal průvod obcí a poté u školy slavnostní projevy okresního školního inspektora, ředitele Měšťanské školy v Přešticích a zástupce obce, doprovázené přednesem básní a vystoupením Zpěváckého mužského sboru a ženského sboru. Součástí slavnosti je odhalení pamětní desky mjr. Aloisi Potužníkovi na školní budově a pamětních desek rodině Šmídů a Josefovi Kozlovi na obecním domku (viz výše) a na pomníku Svobody pak pamětní desky rodákovi mjr. Josefovi Fialovi, příslušníku druhého odboje. Desky odhaloval zástupce gen. Vašátka pplk. Ouředník. Následuje pak divadelní představení na hřišti DTJ a večer taneční zábava v obou hostincích.

V roce 1949 je škola přejmenována z „obecné“ na „národní“. Dlužno však dodat, že až do roku 1925 byl nade dveřmi nápis „Vychování dítek, základ všeho blaha“. Ten byl pak vystřídán prostým „Škola“, následně protektorátním „Volksschule – Obecná škola“ a po válce jen „Obecná škola“. Jinak ve škole pokračuje vedle výuky i výchova znovu měněná dle doby a politické situace, druhotné suroviny a léčivé byliny se sbírají jako předtím, jen s jiným ideovým cílem. Po válce postupně počet žáků klesá, ale až do začátku šedesátých let stále dochází do nezdecké dvojtřídní Národní školy 40 - 50 žáků i přesto, že nyní zelenské děti chodí do Lužan a jínské do Švihova. 1956 a 1957 prošla školní budova generální opravou.

V roce 1966 je škola již jen jednotřídní s 23 žáky se svérázným učitelem Matějem Hořkým, nezapomenutelným pro pamětníky. V roce 1970 je žáků již jen 13 a v roce 1975 je škola po 128 letech definitivně uzavřena v rámci útlumu vesnických jednotřídních škol a děti začaly jezdit do školy do Švihova. Byt posledního učitele Jiřího Rejmana je dodnes pronajmut a školní třídy slouží jen příležitostně zájmovým činnostem nezdeckých dětí. Po roce 1989 po obnovení samosprávy je ve školní budově sídlo nezdeckého Obecního úřadu a knihovna. V 90. letech byla opravena venkovní omítka a v posledních letech proběhla dvojetapová rekonstrukce školní budovy, tak aby mohla býti využita opět celá pro život obce. Dolní

místnost byla kompletně opravena na Dětský klub, v patře pak sídlí Obecní úřad, obecní knihovna a veřejně přístupný internet

Mlýn

Mlýn v Dolních Nezdicích je zřejmě poprvé zmiňován v roce 1564, a to v žalobě pražské kapituly arciknížeti, že tehdy paní Lidmila z Vartenberka, manželka Adama z Roupova, pobrala ze hřbitova kamení na taras mlýna. Doslova: *“Což se pak týče braní krchovního kamení k užívání světskému, což býti nemá, zprávu máme od děkanův oustní i psanú, a bude-li toho zapotřebí, jak nám píší, že se to ukáže, že u sv. Prokopa, půl míle od Přeštic první manželka jeho kámen od krchova dala bráti, a na taras na vodě u mlejna jakéhoz voziti, tak že žádného tu není. Protož prosíme, ať paní zase ten krchov u sv. Prokopa zdí dá ohraditi, aby dobytek tu nechodil, a ochrana a ozdoba Božího domu tu byla.”*(30). Roku 1592 je doloženo, že nezdicický mlynář odvádí do Vřeskovíc měřici mouky.

Kolem roku 1700 je mlynářem v Nezdicích zmiňován Jan Kocián. Jeho ovdovělou ženu Marianu si vzal 14. června roku 1735 Josef Prokop, syn Martina Prokopa ze Spáleného Poříčí. Tím se stává rod Prokopů dědičnými mlynáři v Nezdicích. Josef Prokop staví kapličku mezi mostem přes Úhlovu a přes mlýnský náhon, zasvěcenou sv. Prokopu. Jeho syn František (1753-1830) měl celkem osm dětí, z nichž Josef pokračoval jako nezdicický mlynář.

Zde můžeme jen krátce odbočit i do související historie mlýna v sousedních Borovech. Tento mlýn koupil jako pustý roku 1615 Mikuláš Šic z Drahenic a na Poříčí. Vročení 1616 je pak vzpomínáno na štítě obnoveného mlýna. Po Bílé hoře roku 1623 přišel Mikuláš Šic o dvě třetiny majetku – včetně nového borovského mlýna. Pak patří mlýn postupně Kronbergům a Haubenům stejně jako poříčské panství. Následující majitelka hraběnka Törringová pak 17. září 1718 mlýn v Borovech prodala za 525 zl. Vavřinci Vlasákovi z Poříčí, rozenému ve Kbele. Rod Vlasáků mlýn 12.7. 1796 prodal nezdickému mlynáři Františku Prokopovi (1753-1830) - synovi již zmíněného Josefa - za 3.508 zl. a tímto přichází rod Prokopů do Borov. František Prokop koupil mlýn jako věno svojí dceři Kateřině, která se vdávala za Josefa Vlasáka (jak příbuzného k předchozím majitelům mlýna, není známo). Po brzké smrti Kateřiny však Vlasák

mlýn zadlužil. František Prokop ho roku 1806 z dluhů vykoupil znovu a tentokrát předal synovi Františkovi (1787-1866), který pak již mlýn udržel. Tolik jen na okraj k borovské větvi nezdicích mlynářů.

V polovině XIX. stol. najdeme Prokopův mlýn v Nezdicích s pilou a cihelnou, později i s kovárnou. Dle dobových pramenů bydlel tehdy mlynář s rodinou v chalupě čp. 19. D.N. proti škole. Stavení pak přešlo do majetku nezdického muzikanta Vojtěcha Harmáčka, který ho prodal roku 1883 zeti Františku Dolejšovi za 292 zlatých, 1905 přešlo na Martina Sedláčka, 1935 na Jana Pecla. Ve čtyřicátých letech ji koupil František Dolejš (vnuk již uvedeného Dolejše) za 22.000 Kč. V době osvobození na jaře 1945 zde byla strážnice a Dolejš na naléhání obce v roce 1950 zanedbanou a tehdy již 200 let starou chalupu zboural a volnou parcelu prodal roku 1958 sousedce Magdaleně Andrlíkové. Avšak současně je jako „stará mlynářojc chalupa“ uvedeno čp. 1, později Kourojč, též proti škole. Zde bydlela dcera mlynáře, provdaná za učitele Kosu (+1866).

Mlýnská pila byla jednonožová, poháněna dřevěným kolem na svrchní vodu. Cihelna, jejíž podkovovitý tvar je dobře vidět na leteckém snímku do dnešních dnů, byla na pravém břehu potoka v Dolních Nezdicích nad dvorem a je zakreslena již na katastrální mapě 1837. Její historie jistě bude starší, Voves s odvoláním na archiv Korunního Poříčí píše, že cihelna v místě nynější byla již počátkem XVIII. stol a roku 1757 cihlář Tomáš Peprnej vyráběl cihly na kostel (zřejmě předpokládaná druhá fáze přestavby - viz kapitola o nezdicím kostele), avšak v Zaalbuchu z roku 1760 (45) je uvedena v pořičském panství cihelna pouze v Borovech. Vedle sušárny připravených cihel tu byl domek cihláře o jedné místnosti a pec na 20.000 cihel. Z cihel nezdicí cihelny je postavena také místní škola a několik tisíc cihel mlynář věnoval i při opravě kostela v roce 1862. Jižně od této cihelny měl koncem XIX. století hostinský Trnka vlastní cihelnu, která posloužila k výrobě cihel na jeho novou budovu hostince. Naposledy se pálily cihly na přestavbu mlýna 1922, poslední pak dobral Bartoloměj Černý v roce 1928. Pak byla roku 1934 pec stržena a její cihly posloužily ke stavbě domků na Pajzovně. V roce 1950 je v cihelně ještě kolna na sušení cihel. Domek cihláře byl zbourán 1970 jako poslední stavba v cihelně.

Kovárna čp. 15 v Nezdicích stávala u cesty nad mlýnem proti stavení Kadlecových. Stavení přikoupil Jan Prokop k mlýnu 3. 2. 1911 za 1.800 K od Františka Holoubka. Ten kovárnu vyženil, když si vzal roku 1896 vdovu Marii po kováři Janu Kašparovi a po její smrti 1899 ji zdědil. Po požáru v Dolních Nezdicích 1918 již nebyla

obnovena a zůstala jen tzv. horní zahrada - dnes trojúhelníkový pozemek nad mlýnem.

Společenskou událostí v obci v roce 1893 dle farní kroniky byla zlatá svatba mlynáře Jana Prokopa (1825 - 1904) a jeho manželky Anny (1818 -1894), rozené Urbanové z mlýna v Lubech. Sjelo se mnoho hostů, byť některým rozvodněná řeka zabránila se této slávy zúčastnit. Pozvání přijal i p. děkan Josef Šimek ze sousedních Vřeskovic, bývalý prvofarář v Nezdicích. K tomuto jubileu manželé darovali kostelu zlatý pohár. Počátkem XX. stol. pracuje ve mlýně mlynář s mlynářkou, stárkem, dvěma tovaryši, práškem a třemi služkami.

Od května do prosince roku 1922 mlynář Jan Prokop (1870 - 1931) přestavuje původní (pohled přes náhon, obytná budova, stará mlýnice ze dvora) starý mlýn (stavitel Pašek z Plzně) na moderní válcový a na mlýnském náhonu zřizuje novou vodní elektrárnu s Francisovou turbínou. Avšak turbína místo vodního kola poháněla a osvětlovala mlýn již od roku 1900. Turbína byla tehdy osazena současně se stavbou nového mostu s cihlovou klenbou přes náhon u Jána, protože obě stavby vyžadovaly vypuštění náhonu. Mostek stavěl zednický mistr Čeněk Gruber ze Šlovic a opravován byl v roce 1955. Spolu s přestavbou mlýna byla zrušena pila, která již nestačila konkurenci katrových pil v okolí. K mlýnu pak na počátku roku 1925 přikupuje sousední bývalou panskou myslivnu (polesovnu) s částí bývalé panské zahrady. Na mlýně provozuje koncesovanou elektrárenskou činnost a elektřinou pohání mlýn i zásobuje postupně se elektrifikující obec - po elektrickém osvětlení obou hostinců (Trnkův již 1913 a Brožův 1924) následuje 16. prosince 1925 kostel, v roce 1927-8 pak některé domy v Dolních Nezdicích, 1929 obchod A. Sedláčkové, škola a fara. Paušál z žárovky byl 10 Kč měsíčně. Na zajímavém snímku mlýnského náhonu je vidět elektrické vedení k Trnkovo hostinci (s lampou veřejného osvětlení !) s ještě nepřestavěným mlýnem - tj. mezi rokem 1913 a 1922 Renovovaná elektrárna s původní turbínou běží dodnes.

S elektrárenskou koncesí mlýna bezprostředně souvisí i historie elektrifikace Nezdic. V roce 1930 totiž táhla plzeňská akciová společnost Západočeské elektrárny elektrické vedení ze Zálesí do Borov přes Nezdice kolem hřbitova (kudy ostatně vede dodnes). Tato vítaná příležitost k potřebné elektrifikaci celé obce byla schválena na schůzi a zažádáno o subvenci. Avšak rozpočet na elektrifikaci obnášející „transformační budku, sekundární síť po obci a přípojky k jednotlivým domům“ byl na 177.000 Kč. V roce následujícím je již jasné, že k elektrifikaci takto nemůže dojít, protože „obec nemajíce

žádného majetku, nenašla peněžní ústav, který by jí bez záruk tak veliký obnos zapůjčil a ani na úrok a úmor neměla úhrady“ (18). Proto po dalších jednání, včetně opakované obecní valné hromady, bylo rozhodnuto o elektrifikaci ze mlýna. Mlýn, který byl koncesován k výrobě a rozvodu elektřiny, nahradil dosavadní stejnosměrné dynamo generátorem střídavého proudu 220/380 V, doplnil turbínu záložním stacionárním Dieslovým motorem a za smluvně zajištěné výhradní dodávky elektřiny zajistil na své náklady sekundární rozvodnou síť po obci. Obci odpadl náklad na transformátor a rozvod po vsi a proto na svoje náklady zřídila přípojky nejen venkovní (k nástřešníku), ale i vnitřní až k hodinám. Celkem stál rozvod (mlýn) a přípojky (obec) 113.000, z toho obec na svůj náklad 70.000 dostala státní subvenci 28.000 Kč. Celý rozvod provedla přeštická firma Tuzar. Spuštění za požehnání d.p. faráře Dobrodinského proběhlo 11.8. 1932, úřední kolaudace pak 5.10. 1932. Kostel dostával tak jako dosud elektrický proud ze mlýna zdarma, jinak byla 1 kW levnější než u Západočeských elektráren - o 30 hal u světelného proudu a o daň z obratu u motorového proudu, levnější o 30 Kč byl i paušál na veřejné obecní osvětlení. Pro srovnání: Západočeské elektrárny dodávají v roce 1933 1 kW motorového proudu za 1,90 Kč a 1 kW světelného za 3,30 Kč. V Jíně v letech 1921 - 33 dodává elektřinu mlynář Lerach za paušál 3,80 Kč za kW a 4 Kč měsíčního paušálu z žárovky. V další historii je mlýnská elektrárna v roce 1946 jako podnik energetického průmyslu znárodněna a v roce 1947 je obec připojena na rozvodnou síť Zpč. elektráren po postavení nového transformátoru u hřbitova za 100.000 Kč. Mlýnská elektrárna však proud dodává až do definitivní likvidace 1953. Koncem 80. let JZD obhospodařující mlýn znovu elektrárnu uvádí do provozu, ale trvalého využití a obnovy se opět dočkala až po restituci rodinou Prokopových.

Po smrti mlynáře Jana Prokopa v r. 1931 po komplikované operaci kýly se řízení mlýna ujímá vdova Anna Prokopová (roz. Judexová roku 1888), avšak i ta zanedlouho v roce 1936 umírá a mlynářem se stává syn Jan (nar. 1914). Jeho sestra Anna (1912 - 1992)) se vdává na mlýn do Borov a tím se po pěti generacích obě větve Prokopů zase spojují. Ve vzpomínkách vzpomíná na svoje dětství, plné klidu a jistoty: „Po té pěšince k mlýnu chodívali o Velikonocích chlapani ze vsi řehtat a před výklenkem, kde v čele stavení byla socha sv. Floriána, patrona mlynářů a ochránce před ohněm se chlapani vždy v poledne a večer modlívali: „Anděl Páně!“. Na Velký pátek po třetí hodině odpoledne celý zástup chodil vybírat. „Kapelník“ dal rozkaz zastavit a rozlehla se mnohohlasá píseň o nevěrném Jidášovi zakončena na rok řehtáním klapačkami i tratárky těchto postních náhražek zvonů. Pak přišla doba velkého úklidu kolem celého mlýna. Nikde nesmělo zbýt ani stéblo slámy, protože na

Bílou sobotu procházel po hrázi po šesté hodině večer slavnostní průvod Vzkříšení Páně. Bylo vše tak důstojné, že dosud s dojetím vzpomínám, jak my děti už byly netrpělivé, protože už na nás čekaly nové šaty, které jsme si směly na tu slávu obléci. Tatínek přicházel pro nás do přízemku už také vystrojený ve soátečním a šel s námi do kostela, kde pan farář zazpíval : "Kristus Pán vstal z mrtvých". Rozhlaholily se zvony a kněz s monstrancí pod baldachýnem, který nesli čtyři muži, a za ním velký zástup dětí i dospělých se vydal na cestu. Zase ta pěšinka po hrázi a už nám svítila na cestu osvětlená okna mlýnského domu".

Jak opakovaně svědčí nezdičká farní i obecní kronika i paměti Tomáše Vovsa, vždy byli nezdičtí mlynáři oporou obce a štědrými donátory kostela. Zejména v obou světových válkách pak podporovali místní občany i za cenu značného rizika a nikdo v nouzi neodešel z mlýna oslyšen. Snad můžeme ad ilustrandum znovu citovat farní kroniku (18) z doby I. světové války, že nezdičský mlynář Prokop „...je pravým dobrodincem Nezdic i celého okolí, přijaté obilí semele řádně a také odevzdá. V jiných mlýnech krade se nestydatě “. Také při slavném pohřbu Jana Prokopa v lednu 1931 se nad hrobem mluvilo, jak dobrý muž odchází, „jemuž mají děkovati všichni ti, kteří jej ve světové válce navštívili, neboť žádného nepustil s prázdnou“(41).

V roce 1931 ve mlýně také došlo k tragické historii, zmiňované farní i obecní kronikou. Tenkrát našli mlynářští chasníci v řezárně ledabyle ukrytou ručičku novorozeněte. Zděšená mlynářka hrůzný nález hned ohlásila na policii, která událost pak dále vyšetřovala. Ve mlýně tehdy sloužilo mladé svobodné děvče Marie Kubešová, sirotek, které nešťastně přišlo do jiného stavu, nám již neznámo s kým. Podařilo se jí těhotenství úspěšně ukrývat a tajně porodila u svého strýce v Birkově. Zřejmě v náhlém hnutí myslí novorozeně sprovodila ze světa a po částech ukryla ve mlýně. Vražedkyně byla zatčena, snad později osvobozena, ale o jejím dalším osudu již obě kroniky mlčí, jen p. farář Dobrodinský si stěžuje na úřady, že nedostal přes dvojí urgenci ohledací lístek pro zápis do matriky.

Po válce doba mlýnu ani rodině mlynáře nepřeje - zprvu znárodněna výroba elektrické energie, po převratu v roce 1948 odchází čeledíni do pohraniční a ostatní za vyššími výdělky do Plzně. V roce 1949 z mlýna odešel poslední mládek a zůstal jen dlouholetý stárek Hlaváč z Přeštic, který mlel s mlynářem sám. 10. ledna 1950 je pak zastaveno mletí a v intencích doby je říjnu 1950 zatčen a v zinscenovaném politickém procesu 30.6. 1951 odsouzen za velezradu na 18 let mlynář Jan Prokop a jeho majetek zkonfiskován (stejně dopadl i jeho švagr, mlynář v Borovech – na snímku z cca 30. let

z Nezdic nezdickej Jan vlevo, borovskj Karel vpravo). Nepomohly petiční podpisy 500 občanů z okolních vesnic a Přeštic, které potvrzovaly, že Jan Prokop přes značná rizika pomáhal za okupace rodinám postižených, protože cílem procesu bylo „odsouzení venkovského boháče, který nelítostně vykořisťoval“ (12). Propuštění z Jáchymova přinesla až amnestie v květnu roku 1960. Rozsudek byl v roce 1990 zrušen v celém rozsahu.

Po odsouzení mlynáře Jana Prokopa byl jeho mlýn a hospodářské budovy konfiskací převzaty Krajským podnikem Oseva v Lužanech, který zlikvidoval mlýnské zařízení, krátkou dobu užíval mlýn jako sklad a později objekt předal JZD v Nezdicích. V říjnu 1952 byla vystěhována do přístavku vedlejší lesovny i teta uvězněného mlynáře Jiřina Vykoukalová, vrátit se mohla do mlýna až za dva roky. V té době obsadil přízemí mlýna František Dolejš a patro Terezie Tykvartová. Inventář rozebrala okolní JZD hned po konfiskaci a pole byly předány do správy MNV, kterému připadly i další pozemky, které občané „dávali“ do správy MNV - celkem se jednalo o cca 20 ha, které později MNV zčásti předal Státnímu statku v Lužanech a zčásti musel dát do nuceného nájmu až do založení JZD v srpnu 1957. JZD pak využívalo postupně chátrající objekt jednak k nájemnému bydlení, chlévy k chovu prasat a stodolu ke skladování hnojiv. Až restituce rodinou Prokopových po listopadu 89 vedle k postupné obnově celého objektu během devadesátých let, avšak zlikvidované mlýnské stroje se již nevrátily, pouze již zmíněná turbína se dočkala kompletní obnovy. Vcelku zachovalou roubenou stodolu z konce XVIII. stol s vyjímečným krovem darovali majitelé nově vznikajícímu skansenu klatovského muzea. V roce 1995 byla celá stavba kompletně rozebrána a po převozu znovu postavena s novou šindelovou střechou v exteriérové expozici klatovského muzea v Chanovicích.

Lesovna

Jak již svrchu řečeno, v polovině XVII. století zakládá v Nezdicích tehdejší jejich majitel Jan z Klenové dva panské dvory. V dnešním Záhoří v Horních Nezdicích vzniká dvůr Peprná (jinde též Větrná či Petrná), druhý pak v Dolních Nezdicích u řeky. Dolní dvůr další vlastník - hraběnka Törringová - barokně představuje, pravděpodobně zásadně, protože novější a dosud zachované obytné

stavení má kompaktní a logický půdorys i koncepci. Starší původní budovu lze zřejmě dokladovat odkrytím poněkud jiného základu na jižním konci východní stěny dnešního domu, dokumentovaným během výkopů odvodňovacích drenáží v roce 2002. Základ je evidentně masivnější, ještě lépe skládaný a mírně k jihovýchodu vybíhající mimo dnešní půdorys. Voves připomíná vnošení 1723 na komíně, patrně ještě v jeho době a které zřejmě datuje přestavbu. Do dnešních dnů je zachována původní dispozice solidně postaveného, převážně kamenného objektu včetně valených kleneb v přízemí, prolomenými lunetami oken. Vcelku podrobný popis dvora lze spatřit v Zaalbuchu (45) – zde je uveden jako Unternezditzter Mayerhoff. Změna majitelů po exekuci majetku Törringů v roce 1763 přinesla změnu i do dvora v Dolních Nezdicích a kolem roku 1770 je sem přemístěna panská lesní správa ze sousední obce Zelené, kde původně sídlila v čp. 25 („Myslivcojč“). Traduje se, že kvůli požáru, který vznikl při střelbě po holubech na střeše při bujaré pitce. Z tehdejší doby se dochoval popis rybníka na panské zahradě (která tehdy sahala až k soutoku potoka – tak řečeného Beranojc – s Úhlavou), kde byly chovány ryby pro panský stůl. Rybníček byl napájen z potoka dřevěným potrubím, které byly pak skutečně nalezeny při výkopu prováděným Sokolem Nezdice asi v sedmdesátých letech XX. stol. Zajímavý je také nález množství cihlových zlomků v hloubce 130 cm pod silnicí kolem východního okraje domu při plynofikaci obce v roce 2006. Tato hloubka zřejmě dokumentuje úroveň původního terénu v okolí domu, který je dnes celou východní stranou utopen v terénu. Tato úroveň terénu také umožňovala přejezd Beranojc potoka tehdejším brodem. U dvora je také citována sušárna ovoce – později změněná na sušárnu semenných šišek (stržena 1886) a sklep na mléko u domu, v rozšířené podobě dosud zachovaný. Dle I. vojenského mapování z let 1764 – 68 (17) je tehdejší dvůr uzavřený čtyřkřídlý objekt, z dochovaných dispozic jsou však jednotlivá křídla spíše volně stojícími budovami. Vedle obytné budovy se do dnešních dnů dochoval panský chlév, západně do obytné budovy. Nejasného stáří je patrový přístavek na severní straně obytného stavení, stržený pro havarijní stav při rekonstrukci v roce 1992. Zde bydlívali lesní mládenci, po odstěhování lesního úřadu 1899 do Poříčí pak zde bydlel Pácal (odtud tzv. „Pácalovna“), později zde bydlel lesní ve výslužbě Velík. Jeho dva synové Richard a Josef, ruští legionáři, chtěli později celou lesovnu koupit, ale neuspěli a Velík starší dokonce po prodeji musel být vystěhován z moci úřední. V první světové válce v tomto přístavku našla útočiště skupina deseti haličských žen. Naposledy v přístavku bydlel bývalý kočí ze

mlýna Antonín Potužník, který v roce 1945 odešel kamsi do pohraničí.

Ve dvoře v Nezdicích čp. 6 („lesovně“, „polesovně“, „myslivně“) je tedy sídlo a úřad vrchního panského nadlesního a kancelář hospodářského písaře. Nadlesním je roku 1794 zmiňován Josef Rejsek (jinde Reysak). Jeho dcera Eliška se stala manželkou ředitele poříčského statku Mällzera. V první třetině XIX. stol. byl nadlesním Vincenc Tiebl, bratr vřeskovického děkana (1807-1854) Jana Augusta Tiebla. Dalším je jakýsi Heler, po něm je zmiňován v r. 1863 Jan Skála. Vovsem obšírně vzpomínán je další v řadě, nadlesní Karel Weimann, který byl v úřadě do r. 1890. Pan nadlesní Weimann, jako velmi šetrný člověk, krom správy panského lesa, i sám svérázně hospodařil. Pro sebe měl propachtované polnosti a držel až 12 krav, které se zvonci na krku pásly po Velkém lese a nechal osívat i mytě v lese. Jeho lesník byl mimo jiných Rejthar, tak řečený Josífek či Šumot, který za předchozího nadlesního Skály dělal čeledína a až od roku 1886 pak hajného. Josífek měl vše na starost a hlídal les i pásal dobytek. To řešil tak, že číhal na nezdicke a když je přistihl při lesním pychu v panském, hned na ně uhodil : „*Chceš k soudu nebo budeš do polesovny něco udělat?*“ a samozřejmě si všichni pych odpracovali. Zcela speciálním opatřením Josífků bylo, když na Silvestra doručil do každé nezdicke chalupy papírek s předepsanou pokutou za lesní pych. Sazba byla kolem 70ti krejcarů na osobu. Omlouval-li se někdo, že do lesa nechodil, odbyl ho Josífek „*Proč s nešel*“. Ale na hlídání lesa stejně času nezbyvalo a dříví se z lesa ztrácelo tak, že v zimě 1889 Weimann po kontrole účtů žádal : „*Vy máte dříví z lesa pryč a kde máte za něj peníze?*“. Na Josífků padl strach a 26.1.1889 se v lese v dřevařské boudě zastřelil. Dluh tím ale nesmazal a jeho chalupa HN čp. 30 zatížená dluhem 2.017 zl. byla prodána o rok později v exekuci Martinu Černému. Další pochmurná historie je též z Vovsem dochovaných vzpomínek pamětníků. Nadlesní Weimann měl dvě dcery - osmnáctiletou Aloisii a patnáctiletou Františku, které obě zemřely v roce 1864. Tehdy onemocněly horkou nemocí, snad neštovicemi. Když dívky stonaly, posluhovala jim tak řečená Stará poslice ze sousedního Zeleného. Prý měla nařízeno doktorem, aby se bránila před nakažením nemocí kořalkou. Obě vážně nemocné dívky navštěvovala krom Poslice ještě dcera tehdejšího řídícího učitele, avšak ta z obavy před nákazou s nimi mluvila jen klíčovou dírkou, přesto se však nakazila. Poslice se sice nenakazila, ale naučila se zase pít kořalku a byla-li příležitost, ráda se při žebrotě namázla, až se jí „*cesta měnila*“. Zemřela jako almužnice v Zeleném v 93 letech.

Jako lesní mládenci jsou uvedeni za Weimanna Jindřich Čejka, Ronge a Hacke. Dalším nadlesním po Weimannovi byl Karel Železný do r. 1898, po něm dalším Emanuel Villien a posledním je 1899 František Saufberger. Tehdy se lesní správa přestěhovala z Nezdic do Korunního Poříčí. Poté ještě krátký čas byl v Nezdicích jako lesní úředník adjunkt Duha a lesovna sloužila opět jako úřad hospodářského správce nezdicického dvora.

O lesovnu, již jen málo využívanou, měl již od roku 1918 zájem sousedící mlynář Jan Prokop, avšak v době ke konci se chýlící světové války z prodeje sešlo. Ten se uskutečnil až po záboru velkostatků a pozemkové reformě a v květnu 1925 mlynář přikoupil k pozemku mlýna již značně sešlou sousední lesovnu s chlévem a stodolou a část panské zahrady. V lesovně pak bydleli zaměstnanci mlýna, využívána byla také stodola a bývalé panské chlévy. Zbývající část panské zahrady až k soutoku potoka s Úhlavou pak odkoupila Dělnická tělovýchovná jednota Nezdice – viz tato kapitola. V první polovině XX. století v prvním patře lesovny bydlela rodina Michalů. Vilemína Michalová, vdova po vrchním správci na červenopoříském panství Václavovi Michalovi (*1867 – +1932), zemřela v roce 1946 v 82 letech. Její syn, berní úředník ve výslužbě, zde pak žil se třemi syny. Jan, takzvaný Hanes, vyhlášený holubář, po záškrtu ochrnul a po II. světové válce skončil v ústavu. Ludvík byl policejním úředníkem v Plzni. Při vybírání holoubat v přístavku (tzv. Pácalovně) propadl prohnílym stropem půdy a do poraněné nohy dostal sněť, pro kterou mu musela být celá končetina amputována. Po II. sv. válce se přestěhoval do Plzně. Třetím byl Vilém. Byl soudním úředníkem v Zakarpatské Ukrajině a odtud si přivezl progresivní paralýzu. Proslul tím, že poškubává hlavou ze strany na stranu, chodil s kufrem na trávu pro králíky a kluci mu proto posměšně říkali krutihlav polní. Po druhé světové válce skončil v ústavu v Dobřanech. Po konfiskaci majetku mlynáře Prokopa v padesátých letech pak užíval celé první patro místní komunistický předák Tykvart, poté objekt užívalo JZD a chátrající objekt byl v 70. a 80. letech opuštěn. Po restituci rodinou Prokopových pak dědici původních majitelů celý objekt v roce 1992 kompletně opravili.

Vedle lesní správy byla ještě ve vsi panská hájovna v Záhoří, zřízená v bývalé chalupě čp. 18 Josefa Kšíra. Tuto chalupu koupil pro tento účel červenopoříčský statek roku 1875. Josef Kšír, takřčený Pasáčík, byl pověstný pytlák, ale při hospodaření se mu nedařilo a postupně dlužil 600 zlatých za propachtovaná pole a nejvíce právě poříčskému panství, které pak v exekuci jeho chalupu koupilo. Kšír se odstěhoval do sousedního Jína, kde se živil jako

obecní pastýř. Po smrti svojí ženy při Jánské povodni se přiřazen zpět do Nezdic do čp. 22 a živil se pletením proutěného zboží. Nově zřízenou hájovnu obýval nejprve Josef „Josífek“ Rejthar – o tom již pověděno v předchozím. Po něm se měl stát hajným Tykvart z Jína – ale jeho jmenování přišlo druhý den po jeho smrti při Jánské povodni 1889. Narychlo byl tedy jmenován do úřadu jednoruký Josef Vrba a po půl roce byl vystřídán Matějem Hřebcem, takřčeným Metrákem. O něm se dochovalo, že roku 1906 byl zle zbit pytláky a 1909 přeložen a od roku 1910 byl hajným na Hůrce u Vřeskovic. Dalším pak byl Velík, již také výše zmíněný. O tom se zase dochovalo, že utloukl Sudu z Dlouhé louky (takřčeného Vejra) jako odplatu za výprask, který od něj dostal v minulosti, ještě jako hajný na Roupově. Za první světové války a potom až do roku 1928 byl v hájovně Černý, po něm Sedláček. Ten přišel z birkovské hájovny a roku 1931 se stěhoval do nové hájovny Hloupensko, kde roku 1938 zemřel. Po něm přišel 1931 Šlajs (Bejčura) z Kamýku, pak přišel ze Sudet Arnošt, a ten byl pak od roku 1941 hajným v Kamýku. Po něm sloužil v hájovně Šambergr, původně praktikant z roupovské hájovny, a to až do nasazení na práci do Říše 1943 a 1.9. 1945 bylo hájenství Nezdice zrušeno. V chalupě pak pobýval přechodně nájemník Kopejtko a později roku 1953 byl dům opraven a bydle zde hajný z Vřeskovic Jan Berka. V roce 1961 koupil bývalou hájovnu hajný Jan Kukla.

Tělovýchovná jednota Sokol Nezdice

Její činnost patřila ke zlatým stránkám nezdické historie a žádá samostatnou zmínku aspoň v přehledu a bez nároku na úplnost. Založena byla po přeštické prvomájové manifestaci roku 1919 na popud Strany sociální demokracie jako Dělnická tělocvičná jednota (DTJ) a dodnes je dochována pamětní skupinová fotografie zakládajících členů. Dne 11. května na první schůzi v hostinci „U Brožů“ je zapsáno prvních 20 členů a prvním starostou Jednoty je zvolen František Sušanka. Přes silnou konkurenci Sokola v Lužanech, jehož členy byli i Nezdíčtí, měla DTJ už 7. června 73 řádných členů, z toho 57 žáků. Zpočátku cvičení probíhá v místním hostinci „Nad Úhlavou“ a na louce za školou, pronajaté od obce na 3 roky. Tuto tzv. letní tělocvičnu využívala i škola. Fotografie ze cvičení v Bukovci

dokládá soustředění Jednoty už v roce 1919. První veřejné cvičení při koncertu na cvičišti je doloženo 6.7. 1919.

Zásadním obratem v činnosti je vlastní hřiště. DTJ po pozemkové reformě roku 1925 kupuje druhou (severní) část bývalé panské zahrady, která patřila k nezdickému dvoru (lesovně). Pozemek o velikosti 33,83 arů je tedy ohraničen pozemkem mlýna (mlynář koupil druhou část pozemku dvora i s vlastní lesovnou), náhonem a potokem. Tam je také dosud. Po počátečním nadšení v duchu Tyršových ideálů cvičební činnost Jednoty v třicátých letech i během II. sv. války ochabuje, avšak v meziválečné době trvale funguje Pěvecký kroužek DTJ, vystupující při všech oficiálních slavnostech v obci v té době a členové DTJ velmi aktivně hrají divadlo – o tom viz v další kapitole, věnované ochotnickému divadlu. Za protektorátu Jednota přechodně zastavuje činnost, aby zabránila případné persekuci členů.

Po únoru 48 se stává složkou Národní fronty a po založení Československého svazu tělesné výchovy a sportu (ČSTV) v březnu 1957 se stává jako TJ Sokol Nezdice jeho členem. To již členové Sokola pořádají pravidelná cvičení, svépomocí postupně upravují a zařizují hřiště a roce 1955 se již poprvé připravují na Spartakiádu a závodně hrají odbíjenou. V roce 1960 ochabuje pravidelná činnost, ale je znovu upraveno hřiště, zřízeno nové hřiště na volejbal a zvolen nový výbor Sokola. Od roku 1963 se do TJ vrací život, zejména zásluhou manželů Krsových a s nimi i mladší generace v obci.

V dubnu 1964 zakládají členové oddíl české (později národní) házené (NH) a družstvo žáků hned obstálo v okresním přeboru. V roce 1965 má Sokol 22 dospělých členů a 25 žáků (tj. neplatících členů). Vedle oddílu české házené je činný odbor základní tělesné výchovy (ZTV), probíhá plnění Plavce a Lyžaře ČSSR, významnou částí činnosti jsou turistické akce, zejména v rámci „100 jarních kilometrů“. V české házené jsou zastoupena družstva žákyň, žáků a mužů. V létech 66 až 68 se nezdická TJ účastní IX. ročníku mezinárodní lehkotletické soutěže vesnických obcí na dálku, 1968 jsou žačky v okresních přeborech ČH druhé, o rok později první, objevuje se družstvo dorostenek a žačky pro enormní zájem jsou rozděleny na mladší a starší. V roce 1972 má Sokol 55 členů, národní házenou v obci reprezentují družstva mužů, dorostenek a žaček. 1973 jsou žačky již potřetí přebornicemi okresu. V následujícím roce má Jednota 67 členů a zdá se že sportovní činnost patří ke společenské nutnosti v Nezdicích a členy se stávají i přespolní (z Borov, Stropčic, Lužan, Švihova, Přeštic, Jína, Vřeskovic, ale i z Dobřan). Z činovníků, kteří se zvláště aktivně podílí na výsledcích Sokola je třeba jmenovat

mezi jinými Marii Krsovou, Antonína Duchka, Josefa Nyklese, Zdeny Černou, Miroslava Bradu. V osmdesátých letech má Sokol stabilní členskou základnu, samotný házenkářský oddíl má 60 členů. Hlavním trenérem je ing. Josef Nykles, František Nykles je i uznávaným prvoligovým rozhodčím, Nezdice mají zastoupení v okresním, krajském i ústředním Svazu národní házené. Jednotlivá družstva dle věkových kategorií hrají v okresním a krajském přeboru, v roce 88 odehrála celkem 89 zápasů.

Rokem 87 Sokol zakládá tradici Novoročních pochodů, členové se účastí i dalších společenských akcí v obci, brigádnicky pracují pro obec i na svém hřišti, pokračuje i oddíl tělesné výchovy, velmi oblíbená jsou dětská odpoledne a karnevaly pořádaná TJ, pro děti nacvičují a pořádají i divadelní představení v režii Marie Hořké. Po roce 89 se rozpadá zastřešující ČSTV, nezdická Tělovýchovná jednota se osamostatňuje, hřiště pak na ní přechází jako na nástupnickou organizaci DTJ a oddíl NH pokračuje v úspěšné činnosti družstev žákyň, dorostenek, žen a mladších žáků. K historickým úspěchům patří účast dorostenek (trenér František Suda) ve finále českého poháru v roce 1991 ve Vítkovicích, titul okresního i oblastního přeborníka žákyň 1969 a vítězství v okresním přeboru a postup do krajské soutěže mužů 1979. V devadesátých letech činnost Sokola postupně ustává, od roku 94 žije národní házená v Nezdicích již jen ve vzpomínkách a hřiště zarůstá olšovým. Zůstává ale tradice Novoročních (od roku 1987) a Velikonočních (od roku 1992) pochodů a akcí pro děti.

Ochotníci a osvětová beseda

Ochotnická tradice patří k tomu nejlepšímu v Nezdicích. Stoleté výročí její existence hovoří samo za sebe a představuje skutečně desítky nastudovaných her, které vždy byly hrány s nadšením a vždy přispívaly k pocitu sounáležitosti. I když rivalitu mezi jednotlivými, často souběžně působícími spolky a soubory nutno jistě připustit. Ochotnická představení nacvičovaly děti ve škole, hasiči, členové DTJ, Sdružení katolické mládeže - přeměněné později na součást katolické jednoty Orel a ostatní občané v rámci osvětové besedy (komise), později v rámci organizací Národní fronty

a od roku 1989 pak jako členové obnoveného Spolku divadelních ochotníků pod křídly Obecního úřadu.

První ochotnická představení, jež lze vypátrat (Voves 41, školní kronika 24), secvičil a pořádal nezdicický učitel Josef Tíkal (působící v Nezdicích 1906-1912), když roku 1907 založil a vedl „Spolek divadelních ochotníků“. Zkoušky probíhaly v hospodářském stavení čp. 27 (dnes 66) Josefa Tykvarta v Dolních Nezdicích. Hrávalo se na dvoře polesovny čp.6 (dnes 68) na vlastním jevišti spolku a z výtěžku byl pořízen základ školní knihovny. Ze zápisu výborové schůze Sboru dobrovolných hasičů (zal. 1891) z 14.12. 1911 plyne, že divadelní ochotníci tehdy chtěli přistoupit do Sboru dobrovolných hasičů, avšak se statutem zakládajících členů, což však obnášelo nemalý vklad 50 Kč od každého do pokladny Sboru. Po třídním vyjednávání k dohodě nedošlo a na valné hromadě hasičů bylo odhlasováno, ať ochotníci i hasiči zůstanou tím, co jsou dosud. 1914 je zmiňováno divadelní představení v hostinci „U Hebrů“ (dnes „U Trnků“). Za první jmenovitě doložené lze mít představení „Černý kříž v lese“, které se školními dítkami nacvičil nezdicický farář d.p. Vaněk ve válečném roce 1916, o Velikonocích pak byla „Sv. Filumena“. V roce následujícím pak Nezdice shlédly pět divadelních představení - „Svatá Anežka“, „Černý kříž v lese“, „Svatá Filumena“, „Pýcha předchází pád“ a „Boží požehnání“. Celkový výtěžek představení 1117 Kr. byl věnován Červenému kříži.

V květnu 1919 vzniká v Nezdicích Dělnická tělovýchovná jednota (DTJ) a při ní byl založen i divadelní soubor, druhý v Nezdicích, velmi aktivní a zároveň vznikl velmi dobrý důvod k řevnivosti v obci. V červenci téhož roku pak DTJ studovalo hru „Románek na horách“ v režii p. učitele Dvořáka, který však žádal účast herců z druhého souboru. Přání pana učitel bylo oslyšeno, s tím že Jednota je sama dosti silná, než aby potřebovala někoho z druhé strany. Když však potom v prosinci žádala Jednota ochotníky o zapůjčení jeviště, byli zase odmítnuti oni. V listopadu dávali ochotníci při DTJ „Strach Židů z Palestiny aneb co se nám Čecháčkům může stát“. V roce 1920 pak jednotáři spolu se členy sociální demokracie zhotovili již vlastní jeviště, které bylo posléze skladováno „U Trnků“ a z úplatu 50 Kč bylo půjčováno (zmíněna je Jednota švihovská, červeno-poříčská a z Vlčí). V tomto roce pak dávali „Návrat českého legionáře“ a na vzpomínkové oslavě k výročí upálení M.J. Husa sehráli hru „Jan Hus“, o Mikuláši představení „Darebák“ a „Mikulášskou scénu“. V únoru 1921 pak dávali jednotáři další hru „To byla noc“. Tehdy také na schůzi obce padl návrh, aby divadelní ochotníci spolu s ochotníky DTJ sehráli jeden společný kus a čistý

výnos se věnoval Červenému kříži. Na mimořádné schůzi DTJ 27. 3. 1921 bylo odhlasováno, aby DTJ hru sehrála sama a ve vlastní režii. To se také stalo a 10. dubna v režii Františka Žáka a Václava Fialy uvedla hru „Protektce“. Koncem roku na Mikuláše pak DTJ uspořádala opět „Mikulášský večírek“ s jednoaktovkou „Malířův nápad“ a tombolou. Na valné hromadě DTJ dne 22. ledna 1922 byl současný režisér DTJ zvolen mezi funkcionáře Jednoty. V tomto roce pak agilní ochotníci DTJ uvedli hru „Ta naše Máňa“, třikrát reprizovanou „Papageno v almaře“ a „Svítání“. V polovině dvacátých let režíroval hry ochotníků DTJ hlavně Josef Bočan a jeviště bylo opatřeno i elektrickou přípojkou. Proběhly hry „Macíčková dovolená“ (1923), „Ptačí mozky“ (1924), „Batoň“ (1925), „Tajemství legionářova kufru“ (1925). V roce 1926 bylo slaveno páté výročí odhalení obecního pomníku padlým ve světové válce a při této příležitosti bylo sehráno představení „Vrah“, vstupné bylo 2, 3 a 4 Kč a za nevalného zájmu publika. Zvláště plodný byl ale rok 1927 : „Dražba na nevěstu“, „Madlenka z kovářny“, „Lásko bože lásko“ a ještě další čtyři (!). „Výrovka“ byla uvedena v roce 1928. Pravidlem v těchto letech byly mikulášské a silvestrovské večírky (tzv. estrády). Avšak celkově se v pramenech názvy her a datum jejich uvedení v jednotlivostech odlišují a spolehlivost nebude stoprocentní a výčet kompletní.

O Spolku divadelních ochotníků je bohužel z této doby jen málo zpráv, v roce 1921 se zmiňuje ku příležitosti odhalení pomníku padlým ve světové válce představení „Lešetínský kovář“. Mezi válkami se divadelně angažují i hlavní politické síly v Nezdicích – sociální demokraté a lidovci a ve své režii hrají divadlo i na ochotnickém jevišti. V roce 1931 secvičují nezdičtí hasiči ke svému 40. výročí divadelní kus „Václav Hrobčický z Hrobic“. V témže roce bylo založeno pécí d.p. Dobrodinského „Sdružení katolické mládeže“, předsedou byl tehdy mladý Jan Kadlec, který byl v nezdicím prostředí výrazným kulturním duchem. Po odchodu pana faráře v roce 1933 pak Sdružení bylo přeměněno na odbočku přeštické jednoty „Orel“. V přechodně uprázdněné faře (do r. 1936) nacvičují členové divadlo i společenské tance. To však bylo trnem v oku ostatním politickým silám („provádí rejdy na faře, udržované za naše peníze“) a došlo i na skandalisaci v novinách. Činnost Orla ukončil až protektorát v roce 1940. Orel dobře spolupracoval na poli kulturním s Dělnickou tělovýchovnou jednotou, u níž tehdy tato činnost v 30. letech převažovala nad vlastní tělovýchovnou činností. Z počátku čtyřicátých let se dochovala fotografie ochotnického souboru z představení „Její pastorkyňa“.

Do zákazu činnosti ochotnického spolku v roce 1943 nezdičtí ochotníci hráli ve válečných letech ideově nezávadné hry „Kříž u potoka“, „Zelená krev“, „Utopený hastrman“ a „Ptáčnickova dceruška“. Po válce byla činnost ochotníků obnovena a první nastudovanou hrou byla „Maryša“, uvedená 15.11. v režii Františka Bočana. Další činnost ochotníků pak probíhala pod záštitou Místní osvětové rady, ustavené v Nezdicích 7.2. 1946. Proběhly revoluční kusy „K poctě zbraň“ a „Národ pod křížem“. V roce 1947 byla odhalena pamětní deska na škole a na bývalém chudobinci za zpěvu ženského i mužského sboru a odpoledne sehrána hra „Už je v Čechách jako bývalo“. V roce 1948 sehráli ochotníci hru „Vesnický zrádce“. Výtěžek vstupného a současné sbírky byl věnován na zakoupení promítacího přístroje .

V dalších letech, s jen sporadickými přestávkami, pokračuje ochotnická tradice, a to prakticky dodnes - po válce až do šedesátých let i s několika nastudovanými hrami do roka, později spíše jen jedenkrát do roka s premiérou při svatoprokopské pouti, slavené v Nezdicích první červencovou nedělí. Ve spolupráci se Sokolem bylo na hřišti u řeky vybudováno přírodní divadlo včetně osvětlení a nápovědy, k plánované stavbě kulisárny již bohužel nedošlo. Nastudovaných představení byla celá řada - některé tituly jsou zmíněny postupně v předchozím textu a od roku 1960 pak výčtem níže. Ochotnická představení byla nastudována pod záštitou školy, Tělovýchovné jednoty, Sboru požární ochrany, Svazu mládeže (československé i socialistické), Svazarmu, tedy prakticky všech organizací Národní fronty, přítomných v okolí. Vlastní představení pak provedl soubor Osvětové besedy, který volně sdružoval vlastní ochotníky, přičemž celou organizaci představení - přípravu jeviště, hlediště, pořadatelskou službu, případně přípravu současné pouťové zábavy a další záležitosti s akcí spojené zajistila zaštiťující organizace, která pak získala i čistý zisk. V šedesátých letech vzniklo i několik představení do roka pod pořadatelstvím vícero organizací. Z režisérů je třeba zvláště jmenovat Jana Kuklu a Marii Krsovou, v 80. a 90. letech Josefa Plincelnera, který byl v té době spiritus movens nezdicického divadla („Tvrdohlavá žena“, „Český Honza“, „Strakonický dudák“, „Sólo pro čerta“, „Potopa světa“, „Zapeklitá komedie“, „Bedna u Slavkova“, „Nejkrásnější válka“). Divadelní soubor Osvětové besedy se opakovaně úspěšně účastnil i přehlídek ochotnických souborů (1980 - Rodinná vojna, 1986 - Tvrdohlavá žena, 1987 - Český Honza, 1988 - Strakonický dudák, 1990 - Potopa světa). Velice oblíbená jsou také dětská divadelní představení.

Z poslední doby je třeba zmínit „Doktorskou pohádku“, kterou nastudovala s nezdrickými dětmi Helena Plincelnerová a Marie Hořká. Ta měla premiéru 25. června 2005 a s jednoznačným úspěchem. V roce minulém pak děti opět v režii Heleny Plincelnerové za asistence Ilony Přibáňové, Hany Prokopové a Marie Hořké předvedly kus „Matěj a čarodějnice“. Na sezonu 2007 stejná režijní skupina připravila hru „O statečné princezně Máně“.

Divadelní představení nezdrických ochotníků výčtem od roku 1960

- 1960 – Zlatá srdíčka (režie Hořká), Potopa světa (Kukla), Adam a Eva (Kukla)
- 1961 – I takoví jsou muži (Kukla)
- 1962 – Princezna se zlatou hvězdou na čele (Krsová), Zlý jelen (Kukla), Moudrá ševcová (Krsová)
- 1963 – Povídám, povídám, pohádku ... (Krsová), Lesní panna aneb cesta do Ameriky (Krsová)
- 1964 – Zkoušky čerta Belínka (Krsová), Enšpígl (Kukla)
- 1966 – Tři hrabata najednou (Krsová)
- 1967 – Medvěd Fuňa (Krsová)
- 1968 – Kouzelná knížka (Krsová)
- 1971 – Ptáčnickova dceruška (Kukla)
- 1972 – Jedenácté přikázání (Krsová)
- 1973 – Sousedé (Krsová)
- 1974 – Poslední muž (Krsová)
- 1975 – Kristinka z myslivny (Krsová)
- 1976 – Ze starých českých mlýnů (Kukla – Krsová)
- 1978 – Vítězství fořta Meruzalky (Krsová)
- 1979 – Rodinná vojna (Krsová)
- 1980 – Lesní panna aneb cesta do Ameriky (Krsová)
- 1981 – O líných strašidlech (Krsová)
- 1982 – Napoleon z Doubku (Krsová)
- 1985 – Sládcí (Plincelner)
- 1986 – Tvrdohlavá žena (Plincelner)
- 1987 – Český Honza (Plincelner)
- 1988 – Strakonický dudák (Plincelner)
- 1989 – Sólo pro čerta (Plincelner)
- 1990 – Potopa světa (Plincelner)
- 1991 – Zapeklitá komedie (Plincelner)
- 1992 – Hastrmanův kožich (Plincelner)

- 1993 - O mlynářích a strašidlech (Plincelner)
- 1995 - Bedna u Slavkova (Plincelner)
- 1996 - Vzbouření hastrmana (Plincelner)
- 1998 - Nejkrásnější válka (Plincelner)
- 2005 - Doktorská pohádka (Plincelnerová)
- 2006 - Matěj a čarodějnice (Plincelnerová)
- 2007 - O statečné princezně Máně (Plincelnerová)
- 2008 - Kapitán John Piplefox (Plincelnerová)
- 2009 - Hastrmanská komedie (Plincelnerová)
- 2010 - Nové pověsti české

V kulturním prostředí v obci svědčí i zpěvu. První zmínka o organizovaném pěveckém souboru je z roku 1890, kdy za faráře Matěje Panského řídící učitel Alois Potužník vedl úspěšný dětský kostelní sbor. Pěvecký sbor DTJ byl založen v roce 1926 s vedoucími Václavem Fialou a Josefem Bočanem. V roce 1933 je znovu uváděno založení (či obnovení?) pěveckého sboru pod křídly DTJ - jednalo se o dobrovolný šestnáctičlenný čtyřhlasý „Spěvácký spolek“ pod vedením Josefa Bočana. Zvláště zřetelný je „Mužský spěvácký spolek“, který měl později i 60 členů, v šedesátých letech i „Ženský pěvecký kroužek“. Na přelomu XIX. a XX. století v Nezdicích Voves napočítal 17 muzikantů, kteří se rozdělovali na *Velkou* partu starších muzikantů a *Malou* těch mladších. Pěchouček ve své knize (27) mapuje muzikanty i v Nezdicích a uvádí na konci XIX. stol. kapelníka Vojtěcha Harmáčka. V první polovině XX. stol. pak jmenuje tři nezdické kapely. První byla nezdická dechová kapela Františka Bočana (nar. 1878), který ji založil se svými třemi syny (Josef nar. 1903, František nar. 1905 a Jan nar. 1909) a synovcem Josefem (tento trumpetista, člen kapely cirkusu Fischer, v roce 1930 založil a řídil „Mužský spěvácký spolek“, zpívající ještě v roce 1949). V letech 1905 až 1923 hrála další kapela, založená a vedená Vojtěchem Hřebcem. Počátkem třicátých let pak založil František Sušanka třetí významnou nezdicskou kapelu, která se svým kapelníkem hrála do roku 1946. Mezi hudební produkci patří i zmínka o posledním flašinetáři v Nezdicích, kterým byl Jan Mareš, zemřelý 1910. Dlouhá léta byl v obci varhaník - Jan Kadlec (1933-1949), po něm a jako poslední varhaník byl až do své smrti v 90. letech Václav Tíkal. Příležitostně hrál i Jan Andrlík, mimo nich pak obvykle hrával na varhany učitel - zvláště uvedeni jsou Gustav Kreml, Alois Potužník, Václav Honomichl a Karel Bláha. Hudební akademie pořádal i nezdický farář d.p. Dobrodinský, zvláště se svým bratrem, harfenistou České

filharmonie. Kdysi významné církevní svátky, vždy spojené i duchovní hudbou a zpěvem, jsou dnes minulostí.

Oblíbená byla později i další kulturní atrakce - filmová představení, pořádána v hostinci „U Trnků“. První promítání uspořádalo „Státní putovní kino“ 12.2. 1948, které promítlo filmy „Patnáctiletý kapitán“, „V horách duní“ a „To byl český muzikant“. Zasluhou učitele Matěje Hořkého, který zorganizoval sbírku na promítací přístroj formou dobrovolných peněžitých půjček, byl pro obec a školu zakoupen zvukový promítací přístroj OP 16 za tehdejších 39.870 Kč u firmy Wolf v Plzni a 21.8. 1948 pak proběhlo první filmové představení promítnutím „Mužů bez křídel“ s jednoznačným úspěchem. V sále hostince byla zřízena promítací kabina, bylo instalováno zatemnění a před plátnem mělo místo 106 diváků. Obec měla promítací přístroj mezi prvními v okrese a počet vcelku pravidelných představení dosáhl až ke 30 za rok (1962). Promítací přístroj sloužil krom toho i ve škole. Z roku 1970 je pak poslední zápis o promítání obecního kina.

V posledních letech trvá vedle ochotníků tradice dodnes pořádaných bálů a besídek, novou a již zažitou tradicí jsou pak vánoční adventní koncerty v nezdicím kostele. Své místo získaly dětské dny, Nezdicí neckyjáda a Strašidelná noc. Zmizely pouze době poplatné povinné oslavy MDŽ, VŘSR a jiné ideologicky motivované akce komunistického režimu.

Farní kostel sv. Prokopa v Nezdicích

Nezdický kostel najdeme na malé ostrožně nad pravým břehem Úhlavy na úpatí úbočí, na kterém jsou Nezdice rozloženy. Stavba je orientovaná, s menší východní gotickou a větší západní barokní částí. K polygonálnímu gotickému závěru je na severu přistavěna další gotická boční kaple. Na gotickou část navazuje barokní etapa vyzdvižením klenuté lodi na dynamicky tvarovaném půdorysu kříže (1). Kolem kostela je zrušený hřbitov, obklopený ohradní zdí, do které je zapojena márnice.

K textu připojeným fotografiím dlužno dodat, že některé ukazují stav kolem roku 2000, některé pak po opravě kostela v letech

2008 až 20010. Čtenář jistě obě skupiny odliší a učiní si navíc obrázek o rozsahu opravy.

Historicky se má za to, že již koncem XI. století vystavěli Nezdíčtí na malém návrší nad Úhlavou vedle dnes již nezřetelné vladycké tvrze románskou kapli ke cti sv. Prokopa. Pamětní kniha vřeskovické farnosti (19), citovaná nezdicickou farní kronikou, uvádí : *“že se tu sv. Prokop ctíval hned brzo po blahoslavené smrti své”* (tj. po r. 1053).

Roku 1245 je duchovní správa v Nezdicích bezpečně doložena při prodeji přeštického probošství Reinerovi, opatu řádu Benediktinů v Kladrubech. Benediktini kladrubští byli dále duchovními správci Nezdic až do válek husitských.

V druhé čtvrti XIV. století byl v Nezdicích postaven zřejmě přízní Drslaviců ze Stropčic a Jinína (dnešního Jína) gotický kostelík s pětibokým presbytářem. Při tomto kostelíku byla zřízena fara, stávající snad na místě pozdějšího čp. 7. První farář, jehož jméno se zachovalo, byl Křišťan, jmenovaný 1359 a umírající 1364. V polovině XIV. stol. je Vilém z Jinína patronem nezdicického kostela. 22. dubna 1364 se uvádí Mařka, vdova po Zdeslavovi z Jinína, která spolu s Drslavem ze Stropčic ke kostelu nezdicickému podávala (jmenovala) faráře.

Chronologicky se nejprve věnujme této gotické stavební etapě v historii kostela. Stavebně-historickým průzkumem během opravy kostela se nejvíce, detailně, a dá se říci objevně, zabýval ing. Jan Anderle (1) a jeho práce přinesla také řadu zajímavých a zásadních skutečností, podepřených i důkladným dendrochronologickým průzkumem.

Stavba gotického jednolodního kostelíka s pětibokým presbytářem proběhla dle datace (T. Kyncl 2009 in 1). dubového překladu v dosud zachovaném východním štítu v druhé čtvrtině XIV. století (myť mezi lety 1334-48). Z této gotické stavby zůstala do dnešních dob dobře zachována severovýchodní část – presbyterium s přiléhajícím štítem lodě a přístavek k presbyteriu na východní straně. Východní štít gotické lodi svědčí pro strmou sedlovou střechu, sevřenou z obou stran štítovými zdmi. Z půdy kostela pak lze projít dveřním otvorem na půdu presbytáře. Velmi pěkná klenba otvoru je z cihlových tvarovek, které jsou zde až neočekávaně hodnotným detailem a celkově konvenují s velmi kvalitním řemeslným zpracováním celé gotické stavby (sedile, ostění dveří z presbyteria, sanktuarium i celá klenba presbyteria – viz dále). Anderle pak připomíná stejné tvarovky z Radyně a Kašperku se vztahem

k cisterciáckému prostředí. Jižně od tohoto otvoru pak nacházíme malé okénko, hledící šikmo jihovýchodně, o kterém se možno domnívat, že mohlo být součástí obranného systému tvrze, s kterým kostel tvořil funkční celek. Trám nad okénkem byl pak předmětem uvedené dendrochronologické expertisy, byť je značně ohořelý, snad jako památka na husitské války.

Zvláštní pozornost věnuje Anderle zmíněnému přízemnímu přístavku na severovýchodním rohu kostela, který byl dosud považován za pravděpodobný zbytek domnělé románské kaple v místě dnešního kostela. Stavebně jednoznačně gotický přístavek je skutečně ke gotickému presbytáři viditelně druhotně přistaven a lze ho tedy považovat za druhou (mladší) etapu gotické výstavby kostela sv. Prokopa. Tuto skutečnost zásadně podporuje opět dendrochronologická analýza dubového překladu nad dodatečně proraženými dveřmi z presbytáře, který prokazuje myť v letech 1341-57. Samotný spojovací dveřní otvor je osazen velmi kvalitním gotickým ostěním, nově odkrytým tímto recentním průzkumem

Ve východní, 125 cm silné, stěně přístavku nacházíme hluboký výklenek, který je zaklenut okoseným obloukem na trojúhelníkových patkách. Lze tedy uvažovat, že tento prostor byl boční kaplí, přistavenou záhy po stavbě kostela. Oblouk ve východní stěně byl vítězným obloukem a v nice zvláště silné zdi pak kněžiště. Lze se domnívat, že se jednalo o prameny zmiňovanou kapli sv. Doroty se samostatným podacím právem. Přízemí tohoto přístavku bylo zastropeno vysoko vzepjatou klenbou hrotitého profilu vycházející z konsol zachovaných v přízemí. Dnešní křížová klenba pochází nejspíš z pozdější opravy kostela. K obdobným závěrů dochází i Soukup ve své zprávě k projektové dokumentaci k opravě kostela (34).

Z pověděného tedy plyne, že severovýchodní roh objektu zcela jistě není zbytkem předpokládané románské svatyně, ale gotickou postranní kaplí z poloviny XIV. stol., snad zasvěcené svaté Dorotě a sekundárně přistavenou k již stojícímu gotickému presbyteriu z druhé čtvrtiny XIV. stol.

K oltáři v této postranní kapli, zasvěcenému dle všeho svaté Dorotě, měli podací právo Příkladovci. U oltáře byl kaplanem kněz František, po jeho smrti 1359 pak Domaslav, po jeho smrti 1375 pak Mikuláš Kunther z Pomuků, který byl podán k postrannímu oltáři za faráře Pavla 22. 4. 1375 bratry Rackem a Vilémem z Jinína spolu s Drslavem ze Stropčic.

Jako farní je kostel zmíněn znovu roku 1384, kdy nezdický farář platí zvláštní daň 4 groše na cestu krále Václava IV. do Říma.

Další zpráva z r. 1384 uvádí, že Mladota, farář v Nezvěsticích, svoje dědictví v Nezdicích – dvůr s poplužím, 9 dvorů kmetských s patronátním právem kostela, s poli, pastvinami, lesy, řekou – prodává za 150 kop grošů Něprovi z nedalekého Roupova. Tím, že Něpr získal patronátní právo v nezdickém kostele, jmenuje po rezignaci kaplana Mikuláše Kunthera roku 1387 Lipolda z Oldřichovic kaplanem, který se pak 1398 stává farářem, asi po Pavlovi z Přeštic. Roku 1390 generální vikář Jan z Pomuka píše, že nezdický farář (snad tento Pavel z Přeštic) instaloval faráře v Ouboči. Místo nezdického kaplana pak zůstává neobsazeno. Též roku 1398 zřizuje Něpr v nezdickém kostele nadaci 100 grošů pro Lipolda a jeho nástupce, aby každý rok za něj farář četl čtyři mše svaté. Tento každoroční plat měli zajistit Václav a Vach na statcích v Zeleném. Purkhard z Roupova, syn Něprova bratra Artleba a Něprův dědic, jmenoval 1408 místo Lipolda farářem Ondřeje z Lubů u Klatov. Po smrti Purkharda II. 1412 ustanoven poručníkem jeho nezletilých dětí Zachariáš z Nezdic, panoš z Řeneč, a souhlasil s ustanovením nového faráře po rezignaci Ondřeje. Stal se jím 1415 zdemilský kaplan Mikuláš. Po něm byl farářem Matyáš, roku 1417 vystřídán knězem Peroldem, který byl dosud farářem v Březí v tepelském opatství. Za nastalých husitských dob byla vesnice zničena a zanikla i duchovní správa. Patrony však Roupovští, kteří se přidávají k podobojí, zůstávají dále. Roku 1586 cituje farní kronika prodej mj. i patronátu v nezdickém kostele Karlem z Roupova na klenovské panství svému synovci. Roku 1607 (jinde 1597) Jan z Roupova, zvaný Nezdický, prodává pro dluhy svůj majetek Janu z Klenové a z Janovic na Žinkovech a i právo podací pak prodejem přechází na nového majitele.

Je nejisté, zda byla fara obsazena stále nebo zda náležela pod správu pánů švihovských. Po roce 1618 jsou Nezdice přifařeny do Vřeskovic. Co kostel přestal býti farní a stal se filiálním k vřeskovické faře, nevíme o žádném vlastním jmění kostela. V době třicetileté války jsou opět Nezdice a Zelené zcela opuštěny. V roce 1622 se uvádí kostel pustý a bez zařízení, třikrát nebo čtyřikrát do roka je zvykem zde konat bohoslužbu, zejména na svátek sv. Prokopa. Po vestfálském míru 1648, kterým končí třicetiletá válka, opět přicházejí obyvatelé a 1676 již mají Nezdice 14 obyvatel. Válečným dobám odpovídá stav kostela, *„nebyl sice zbořen, ale sešel tolik, že hrozil sessutím. Zbyly v něm vedle bídnych oltářů 4 dřevěné kříže, 4 ubrusy a 4 svícny. Hřbitov byl zpustošen a sešlapán“* (18). Přeštický děkan Vojtěch Šrám, který v letech 1672 – 1678 spravoval vřeskovickou faru a tedy i nezdický kostel, píše

následující: (dle Josefa Vaňka, nezdicického faráře, který v době svého kaplanského působení ve Vřeskovících v letech 1902 až 1910 sebral jinak kusé zprávy o nezdicickém kostele, roztroušené ve vřeskovickém děkanském archivu a zřejmě i červenopoříčském zámeckém archivu a tyto jeho zprávy zachoval Voves do dnešních dnů – in 26) : „*Nejhorší střechy jsou v Nezdicích, v nynějším čase je dešťová voda hojně v sakristii a v kostele, zdi od dešťů poškozené hrozí zřícením. Když jsem vstoupil do toho kostela, našel jsem na dláždění spoustu ledu jako na nějakém rybníce. Není kdo by se nad ním smíloval. Kostel sv. Prokopa v Nezdicích má rovněž sakristii, dveře až potud uchráněné, není však třeba velkého opevnění, protože v ní nic není. Klíč od kostela má sedlák při kostele*“.

Až v polovině XVIII. stol. se smílovala hraběnka Františka Augusta Törringová z Jettenbachu z Červeného Poříčí, kam Nezdice patří panstvím od roku 1707. Asi se lze domnívat, že paní hraběnka měla k Nezdicím obzvláště vřelý vztah, možná i vlivem vřeskovického faráře a nezdicického rodáka Vojtěcha Trnky (narozen 27. 4. 1668 v čp. 3 u Hebrů, 1711 až 1718 kaplanem, od roku 1718 až do své smrti 1730 farářem vřeskovickým). Tuto oblibu lze předpokládat na základě péče, kterou paní hraběnka Nezdicím a nezdicickému kostelu věnovala, jehož celková koncepce a kvalita přestavby zdaleka přesahuje běžný venkovský kostelík. Svého nejmladšího syna Maxe (nar. 1739), budoucího biskupa v Řezně a Freisingu, nechala pokřtít jménem patrona nezdicického kostela, sv. Prokopa, při kostele založila Bratrstvo sv. Prokopa se štědrá fundací, poustevnu a konečně jak Vaněk uvádí (in 26), plánovala i zřízení své krypty v nezdicickém kostele. Pro nás do dnešních dnů zůstává podstatný výsledek - to, že zachránila polozřícený gotický kostelík kvalitní a citlivou barokní přestavbou a významnou měrou ovlivnila vývoj celých Nezdic.

Vlček (40), ale i Naňková (21) a Poche (28) v souvislosti s nezdicickým kostelem zmiňují jako možného architekta barokní přestavby Františka Ignáce Prée (1702 až 1755). F. I. Prée, tento proslulý český barokní architekt (mj. nedaleký kostel sv. Václava v Žinkovech), působil v letech 1752 - 55 v blízkých Přešticích, kde po Kiliánu Ignáci Dientzenhoferovi převzal stavbu dnes proslulého přeštického chrámu Nanebevzetí Panny Marie. Uvedení autoři proto situují přestavbu nezdicického kostela do téže doby. Je možné, že se tento návrh týká zmíněné druhé etapy barokní přestavby (či dostavby), včetně kostelní věže (viz dále). Nezdicický farář Josef Vaněk, který se v letech svého předchozího působení ve Vřeskovících jako kaplan právě zabýval historií nezdicického kostela – jak již uvedeno - a jehož dochované záznamy pak citují další, dává barokní přestavbu gotické ruiny již do dvacátých let XVIII. století. Pro totéž období by i

svědčily jednak doba působení vřeskovického faráře Trnky, zřejmě hlavního přímluvce přestavby, a za druhé jím pořízený nový oltář, jak uvádí v nezdicke farní kronice roku 1863 farář Josef Šimek ještě před Vaňkem. Avšak dendrochronologický výzkum původního barokního krovu a schodiště na kůr datuje trámy jednoznačně do let 1745 - 48, což lze považovat za zásadní časový údaj, který přestavbu posunuje na konec čtyřicátých let XVIII. století (1). Když uvážíme, že F. I. Prée je svrhu citovanými autory zmiňován v souvislosti s kostelem v Dolních Nezdicích až při svém působení v Přestvicích v padesátých letech XVIII. století, kdy zásadně přestavovaný nezdicke kostel měl již novou střechu, je pravděpodobné, že František Ignác Prée asi nemůže býti hlavním architektem barokní přestavby kostela v Dolních Nezdicích.

Naopak se zde snad může nabízet jeho učitel a později i spolupracovník, vřhlasný český barokní architekt František Maxmilián Kaňka (*1674 až +1766), mimo jiné dvorní architekt Černínů. Kaňka v této době totiž také projektoval stavbu (1722-29) kostela sv. Wolfganga (dnes zachována jen věž - „Bolfánek“) na sousedním chudenickém panství Černínů, s kterými Törringové udržovali společenské kontakty. Vedle toho projektoval F. M. Kaňka i kostel sv. Jakuba v nedalekých Prusínách, ležící též na černínském panství a později se i podílel na přestavbě vyhořelého kostela ve Švihově (Naňková), patřící k černínským Chudenicím a ležícího na dohled z Červeného Poříčí. Pro své venkovské kostely vytvořil Kaňka prototyp podélného kostela, centralisovaného na půdorysu kříže s akcentovaným křížením, na který pak dále úspěšně navazuje i jeho žák a spolupracovník F. I. Prée. Je snad tedy možné s přihlédnutím k časovým údajům a architektonické koncepci prostorové dispozice, způsobu zaklenutí i tvaru průčelí uvažovat o Kaňkovi jako architektovi vrcholně barokní přestavby nezdickeho kostela. Doloženou účast F. I. Prée lze tedy snad vztáhnout jen na dokončení barokní přestavby.

Dalším též zvažovaným adeptem autorství barokní přestavby byl též významný stavitel a štukatér, plzeňský rodák, Jakub Auguston mladší (*asi 1665 - +1736). Tento plzeňský měšťan z italské rodiny, „Vlach kunstu štukatérského“, významně zasáhl do architektury barokní Plzně i jejího širšího okolí. Mimo jiné Auguston stavěl zámek v sousedních Příchovicích 1718-19, podílel se na stavbě zámku a barokizaci kostela v Dolní Lukavici ve dvacátých letech XVIII. stol., připisují se mu i barokní úpravy zámku v Červeném Poříčí a stavba kaple Nejsvětějšího srdce Páně vedle tohoto zámku v druhém desetiletí XVIII. stol. (V. Ryšavý in 34). Avšak

dendrochronologická datace krovu situuje přestavbu prakticky deset let po jeho smrti. Jasných důkazů pro osobu architekta v Dolních Nezdicích však není. Doloženou účast F. I. Prée lze zřejmě vztáhnout na dokončení barokní přestavby.

Skutečnost je tedy taková, že ke zbylému gotickému presbytáři je přistavěna vyšší a širší barokní chrámová loď s prejzovou střechou a s konchovitými boky a emporou. Dnes nacházíme kostel sv. Prokopa (viz Hostaš a Poche, Líbal) jako jednolodní stavbu vrcholného baroka, tříprostorově členěnou, půdorysně podoby kříže. Zvenku je západní průčelí bez štítu, konvex-konkávně zvlněné s pilastry při zaoblených nárožích, v nichž je schodiště na kruchtu (vpravo) a Boží hrob (vlevo). Západní portál je s uchy a supraportou, ukončený zvlněnou římsou, na níž dosedá segment ukončující okno, vchod je jinak prostě orámovaný. Na obou podélných stranách stavby pravoúhle vystupují střední části loďe s vykrouženými nárožními, kde najdeme na jižní straně vchod taktéž v jednoduché úpravě, na straně severní je patrné zadržování analogických protějších dveří. Východní stranu zakončuje nižší stavba gotického presbyteria s polygonálním závěrem bez opěrných pilířů, ke které přiléhá na severní straně obdélníková gotická přístavba s vchodem od márnice. Vnitřní prostora je celkově 14 m široká a 18 m dlouhá, souměrně rozvržená: k střední širší části, půdorysně okoseného obdélníka s konchovitě vyklenutými boky, je na západní straně připojen vstupní prostor, též na půdorysu obdélníka, na straně východní stejný prostor presbytáře, po stranách s obdélníkovými oratořemi (vlevo „mlynářská“, vpravo „hraběcí“). Presbytář a západní vstupní prostor s kruchtou jsou sklenuty valenou klenbou s lunetami, ústřední rozšířený prostor pak českou plackou a ramena konchovitou klenbou s lunetami. Okna jsou segmentálně ukončena. Za oltářem v presbyteriu je polokruhovitý triumfální oblouk starého gotického kostela zadržovaný na cihlu a dveřmi v této přepážce vstoupíme z připojené barokní stavby do sakristie – nižší gotické stavby bývalého choru, sevřeného pěti stranami pravidelného osmiúhelníka, sklenutého paprscitou klenbou s jednoduchými vyžlabenými žebry, která vystupují z jehlancovitých konsolí vzhůru k hladkému svorníku. V čelní (východní) zdi vidíme původní gotické okénko, dnes zadržované, avšak s oboustranně zachovaným ostěním a zevnitř i okenní nikou, na straně jižní pak dvoudílné jednoduše orámované gotické sedile s dvojicí trojlaločných oblouků se zalomeným vrcholem, uprostřed neseným zaobleným okoseným krakorcem, na straně severní pak jednoduše lemované čtvercové sanktuarium. Dveře vedle sanktuaria pak vedou do kaple svaté Doroty (viz výše), čtvercové síňky gotického stáří s křížovou klenbou, v koutech s jehlancovými

konsolami původní gotické žebrové klenby. Z této bývalé boční kaple, dnes degradované na předsíň sakristie, je vchod jednak na kazatelnu, jednak do „mlynářské“ oratoře a východně pod gotickým polokruhovým obloukem, který je lemován okoseným pásem, vyrůstající z trojúhelníkových patek se dostaneme ven z kostela směrem k márnici.

V současné době se kostelem zabýval v rámci přípravy projektu na opravu objektu ing. arch. J. Soukup (34) a zejména v rámci stavebně – historického průzkumu při opravě detailně ing. J. Anderle (1). Oba přinesli nové a fundované pohledy na stavbu a zejména ing. Anderle pak objektivními daty pomohl objasnit stavební vývoj objektu (viz již ve svrchu uvedené gotické části).

Architektonická expertisa ing. arch. J. Soukupa (34), zpracovaná v rámci projektu na opravu kostela (včetně nového půdorysného a výškového zaměření), přináší řadu nových pohledů. Celkově kostel hodnotí jako velmi dobře dochovanou a hodnotnou sakrální stavbu s harmonicky spojenou barokní a dřívější gotickou částí, přičemž křížová koncepce kostel povyšuje nad obyčejný vesnický kostelík a srovnává jej s kostelem až snad poutního významu. Soukupův názor na gotický přístavek zcela konvenuje s Anderlovým a je uveden již výše. Barokní loď ing. arch. Soukup hodnotí prostorově nižší, než by se dalo ideálně proporčně očekávat - pro toto by svědčil i minimální prostor mezi horními rohy okenních otvorů a kápí klenby nad nimi. Lze si zřejmě představit snížení výšky kostela s dřívějším zaklenutím oproti projektu např. z finančních důvodů (je doloženo, že na čas kostel zůstal po přestavbě neomítnut - viz dále). Přesto je stavba vnímána jako architektonicky i výbavou hodnotná, zajímavě propojená s původní gotickou částí, a celkově odpovídající tomu nejlepšímu, co si lze pod venkovským barokním kostelíkem představit. Soukupův projekt přináší i detailní popis krovu kostela, který je původní barokní, tesařsky vázaný, pozdně renesanční hambalkové soustavy s ležatou stolicí, s vaznými trámy v plných i jalových vazbách. Nad centrální částí kostela jsou díky konstrukci hlavní klenby prostupující do krovu vazné trámy nahrazeny krátkaty (34).

Ing. arch. Soukup přispívá i k spekulativní diskusi o osobě architekta takto kvalitní barokní přestavby. Zejména si všímá tubusů na obou západních nárožích (schodiště na kůr na jižním a boží hrob na severním) jako vcelku ne zcela obvyklého řešení. Obdobný půdorys pak lze spatřit na barokním kostele sv. Kateřiny v Počátkách, který prokazatelně projektoval Kilián Ignác Dientzenhofer. Jeho architekturu připomíná i okno osvětlující schodiště na kůr. Lze si

dokonce představit dvě věže v průčelí, vyrůstající z těchto tubusů. Avšak ani zde na obvodovém zdivu či krovu není patro jakýchkoli známek tohoto řešení.

Kostel byl v rámci barokní přestavby vybaven kompletně dochovaným hlavním oltářem, zasvěceným svatému Prokopu. Oltář je typických barokních tvarů, portálový se čtyřmi sloupy, nad nimiž jsou pak v oltářním nástavci sochy Nejsvětější trojice s erbem hraběnky Törringové. Tento erb je však jakousi stylisací erbu paní hraběnky, jehož skutečnou podobu lze spatřit jednak v Zaalbuchu a jednak na podstavci sochy sv. Jana Nepomuckého v Červeném Poříčí před zámkem. Taktéž barevné provedení je zřejmě nepůvodní a zelená se na erbu ani jednoho z rodů (Törringové či Haubenové) nevyskytovala .

Novější, již rokokový, postranní panelový oltář na severní (evangelní) straně je zasvěcen sv. Martinu a sv. Apoleně (původní oltář sv. Doroty byl přenesen do borovské kaple – je však možné, že se ve skutečnosti jednalo o oltář boční kaple), na straně jižní (epištolní) je analogický postranní oltář, zasvěcený sv. Antonínu a až dodatečně roku 1770 zásluhou dalšího vřeskovického faráře Václava Švancary (farářem ve Vřeskovcích 1758-1786) zasvěcen sv. Vojtěchu, jemuž byla tehdy zasvěcena jen malá kaplička na hřbitově (uváděná ještě v r. 1760 jako „zděná, pěkně vyvedená“ (45). Panorama interieru.

Zaalbuch (45) uvádí v soupisu kostelního inventáře k r. 1760 tři oltáře a varhany. Hlavní oltář je 1763 vybaven ostatky sv. Aurelie a Justy, postranní pak ostatky sv. Apoleny. V roce 1780 dokládá účet opravu oltářů a zejména pořízení nové kazatelny (řezbáři 36 zl., kováři 2 zl. 20 kr., zedníku 51 kr., štafírovi 75 zl.), která je dodnes zachována v původním stavu. Na baldachýnu jsou stále k vidění atributy čtyř evangelistů: lví hlava sv. Marka, okřídlená hlava sv. Matouše, hlava býka sv. Lukáše a orlí hlava sv. Jana. Baldachýn pak korunují desky desatera s plamenným mečem a palmovou ratolestí, na spodní straně je boží holubice.

Kostel však zůstal po přestavbě hraběnkou Törringovou neomítnutý a jen částečně vybavený. Dokončen, včetně omítek a hřbitovní zdi, byl pak v druhé etapě po roce 1760 (nejspíše 1761, ale zřejmě nejpozději 1763, kdy bylo panství prodáno) přímlovou již jmenovaného vřeskovického faráře Václava Švancary a rozkazem sequestra pana Krištofa, rytíře de Milach (dle farní kroniky), to znamená již v době, kdy bylo červenopoříčské panství Törringů předloženo a uvaleno na něj majetková správa.

Čistě oddělená barokní dostavba i ostatní části chrámu zůstaly do dnešních dnů v původní podobě, vcelku dobře udržované a dalšími stavebními zásahy nenarušené. Ovšem výjimkou, a ne zcela jasnou, je osud nevelké kostelní věže se zvonící (sanktusky) – viz níže. Dnešní malá a štíhlá sanktuska se zvoněním je umístěna v hřebeni střechy nad hlavním oltářem, tvaru štenýřového hranolu, s jehlancovou střechou. Celodřevěná tesařsky vázaná konstrukce je dnes kompletně opravena a oplechovaná mědí.

Přestavěný kostel se stává filiálním k vřeskovickému a poříčský zámecký kaplan tu sloužil každé úterý a neděli mši svatou. Hraběnka Törringová, která si dle dochovaných zpráv Nezdice velmi oblíbila, zde založila s velkou slávou na svatého Martina r. 1756 „Bratrstvo sv. Prokopa“ za přítomnosti 11 kněží a celé hraběcí rodiny a s nadací 300 zl. na červenopoříčském panství a z nich pak byl úrok 13 zl. ročně na údržbu kostelních potřeb a vědro piva z každé várky. Tato fundace platila až do zrušení r. 1819, samotné „Bratrstvo“ bylo zrušeno 1783. Na severní straně zřídila 1758 roubenou poustevnu, kde přebýval do roku 1766 první a i poslední poustevník bratr Ferdinand Tragi Tertiarius z řádu sv. Františka Serafinského, tak řečený Gottes-Nahm. Poustevna byla darována i se zahrádkou kostelu nezdickému, později však byla odprodána. Stávala vlevo (tj. severně) od kostela, na místě pozdějšího č.p. 4. Hraběnka Törringová si v kostele nechává zřídit i kryptu, ale dříve než je kostel zcela dokončen, hraběnka Törringová 1758 umírá v Mnichově a zde je také pochována v kostele sv. Kajetána. V témže roce byla zrušena kaple sv. Prokopa, která stála u řeky „mezi dvěma mosty“, když „jinak řečičtě svedeno bylo“ ... „ a ostatky sv. Prokopa v procesí za zvuků trůb, bubnů a zpěvu do kostela vešly“. Po smrti hraběnky přestal v Nezdicích sloužit zámecký kaplan a administraci převzal vřeskovický kněz, který zde konal mši jedenkrát měsíčně a o velikonočních a svatodušních svátcích a o posvícení po sv. Křišpíně.

U oltáře sv. Apoleny je však pochována (zřejmě v roce 1760) Teresie Košinová, manželka tehdejšího vrchního správce Červeného Poříčí Jana Tadeáše Košiny z Friedenfeldu, která taktéž nezdickému kostelu přála. Kostel pak v dalších letech znovu začíná chátrat a bez zádušního jmění pustnout.

Zajímavý a ne zcela jasný osud provází kostelní věž se zvonící. Podle Hostaše zcela původní dřevěná zvonice mohla býti nad přístavkem (tj. postranní kaplí) gotického kostelíka. V popisu z roku 1862 (Liber Mem. Ecc. et Par. Nezdicensis, 18) je citována úvodem vřeskovická farní kronika (Liber Mem. Par. Brzeskovincensis, díl I., strana 134, 19) a v popisu kaple před časem Törringů zmíněno ...

mající jednu dřevěnou věžičku (habens unam ligneam turriculam) nad kněžištěm (supra chorum) a jeden zvonek... . Dále však čteme: „Nad kostelem byla za toho samého faráře (míněn již uvedený kaplan Václav Švancara z Vřeskovice, kam byl kostel sv. Prokopa v Nezdicích filiální) malá vížka a sice nade dveřmi, kde oltář sv. Vojtěcha se nachází, postavená, v níž dva zvony byly“. Dále týž autor popis rozvádí - nyní již o své současnosti či nedávné minulosti: „Nad touto svatyní velebnou, jež pro svou staobu zasluhovala toho, míti svého zoláštního duchovního správce, vzešla uvázáním se J.V. císaře Ferdinanda Dobrotivého v držení statku Koruno-Poříčí, doba svého novozrození.“ a dále „Kromě stavby a oltářů dostal chrám tento téměř docela novou tvářnost... Nyní vedou do kostela dvoje dveře, jedny zprůčelí a druhé ze strany polední, těmto naproti bývaly také ještě jedny, sloužící bratru Ferdinandovi Dragi, vpředu zmíněném poustevníku za vchod do kostela“. A konečně „...věžku má toliko jednu nad presbyteriem zřízenou, která plechem pobitá uvnitř 3 nepatrné zvony chová.“ Kronikář Voves (41) píše: „Dřívější věž, která stála někde nad oltářkem sv. Vojtěcha byla sejmuta a vyzdvižena nynější nad oltářem. Jí obíjel šindelem 1862 tesař u vrchnosti Josef Andrlík.“ „Na krov byla dána současně (pozn: v srpnu 1822 s výměnou dlažby v sakristii) i nová zvonička (předtím) někde nad starou sakristií byvoší“. Ve zmíněném roce 1822 nacházíme ve vřeskovické farní kronice (19) skutečně odstavec o opravě filiálního kostela v Nezdicích, kde se mimo jiné píše o úplné obnově zvoničky, která již hrozila zřícením („dass man immer seinen Herabgestürz befürchten muss“). Způsob usazení trámové konstrukce zvonice taktéž svědčí pro dodatečný vznik a pata konstrukce a trám s rolnami, vedoucími provazy zvonů, téměř uzavřely gotický klenutý průchod štítovou zdí do prostoru nad klenbou sakristie s pěkným krovem.

První popis farní kroniky zmiňuje zřejmě původní gotický kostelík s dřevěnou zvonící v podélné ose kostela nad původním hlavním oltářem (tj nad dnešní sakristií). Druhý popis uvádí zvonici umístěnou excentricky - mimo podélnou osu kostela - nade dveřmi nad oltářem sv. Vojtěcha, tj na jižní straně, avšak farář Josef Vaněk, již výše uvedený, je citován Vovsem a zmiňuje původní vížku nad tzv. starou sakristií (přístavkem), tj. na severní straně. Tato zvonice by byla zřejmě zbudována v předpokládané druhé fázi barokní přestavby až při dokončení kostela, za faráře Švancary, tzn. po roce 1758, ale do roku 1763, kdy bylo panství v exekuci prodáno. Zcela nejasná z tohoto hlediska je ilustrace, kterou najdeme v knize o poříčském panství a Roupovu (Zaalbuch, 45) od tehdejšího správce panství Košiny, datované 24. srpna 1760, ale s údaji ještě z roku 1762 a obsahující prakticky soupis majetku panství. Na ilustraci, uvádějící kapitolu o Nezdicích, je totiž kostelík vyobrazen vcelku věrně, avšak na severní

straně s výraznou a jednoznačnou omítnutou věží s cibulovou bání, která se dle ilustrace jeví jako součást stavby. Košina jistě Nezdice znal a jeho manželka měla nezdický kostel v oblibě a je v něm zřejmě před oltářem sv. Apoleny pohřbena. Avšak na korunní římse či klenbách není po eventuálních zbytcích nástavby ani stopy a taktéž konstrukce původního (dendrochronologicky ověřeného) barokní krovu je homogenní a nenese známek jakýchkoli změn. Snad ilustrace vyjadřuje původní stavební záměr či přání, které přes všechnu autentičnost zůstalo nerealizováno a nebo se jednalo o lehkou, zřejmě hrázděnou, omítnutou stavbu, stojící samostatně vedle kostela. Jaká a zda vůbec byla zvonice v období mezi první a druhou fází barokní přestavby je další otázkou. Třetí popis z roku 1862 reflektuje celkovou změnu, která nastala mezi datem převzetí panství Koruno-poříčského císařem Ferdinandem V. roku 1848 a datací zápisu v kronice (1862) a odpovídá plně dnešní skutečnosti. V případě zvonice však popis nevyklučuje její dřívější vznik, což koreluje se zápisem ve vřeskovické farní kronice, již svrchu zmíněným, kde se uvádí v srpnu 1822, že pro zřícením hrozící stav byla stará zvonice nahrazena novou dřevěnou zvonicí se stěnami krytými šindelem a oplechovanou jehlancovitou střechou v podélné ose kostela na hřebeni střechy nad hlavním oltářem. Tento stav trvá do r. 1968, kdy je oplechovaná vížka celá.

Lze tedy asi shrnout, že zvonice se v průběhu staletí dost často stěhovala. Zvonice gotického kostelíka byla nad hlavním oltářem, tj nad dnešní sakristií. Jaká a kde byla zvonice po první fázi barokní přestavby je zcela neznámo. Po druhé fázi to byla excentricky umístěná zvonice, přičemž není jasno, zda nad severním či jižním průčelím. Zřejmě tato zvonice byla pro havarijní stav roku 1822 nahrazena novou, a to nad hlavním oltářem, která stojí dodnes. I přes spolehlivost ostatních ilustrací v Zaalbuchu je zděná věž se zvonicí v Nezdicích nepravděpodobná, resp. není pro toto jakýchkoli dalších důkazů. Nelze však vyloučit, jak již zmíněno, samostatně těsně u kostela stojící hrázděnou stavbu, což by mohlo korespondovat s ilustrací v Zaalbuchu, její vcelku omezenou životností a zmizením beze stopy a lze i spekulovat, zda to nebyla ona, která byla pro zřícením hrozící stav roku 1822 stržena.

Od počátku XIX. stol. patří červenopoříčské panství Habsburkům, kteří velmi přispěli k rozvoji nezdicke farnosti. Císař Ferdinand V. Dobrotivý po své abdikaci ve prospěch Františka Josefa I. roku 1848 žil na pražském hradě, ctěn stále jako korunovaný král český a věnoval se patronaci na korunních statcích. Již roku 1853 v Nezdicích obnovil původní tőrringovskou fundaci kostela, stále

filiálního k vřeskovické farnosti: „Tu naříditi ráčil nynější milostivý Patron a Restaurátor J.V. Císař Ferdinand Dobrotivý nejvyšším rozhodnutím 26.9. 1853, č. 1681, aby počátkem ledna 1853 úroky z tohoto kapitálu 300 zl. vyplácely se v stříbrné měně, což se také děje.“

Nezdíčtí opakovaně žádali o obnovení farnosti v Nezdicích: „Mezitím časem se obývatelé Nezdíčtí několikráte u svých Vrchností o to zasazovali, předkládající vzdálenost a častou nepřístupnost za příčinou častého rozvodnění řeky Úhlavy k farnímu chrámu Vřeskovickému, o obnovení fary v Nezdicích, ale prosby jejich nedošly nikdy žádoucího výsledku. Když L.P. 1848 J.V. císař Ferdinand uvázal se v držení statku Koruno-Poříče, dodala jeho světuznáma štědrost, jenž mu název Dobrotivý získala, na nové chuti, že odváží se se znovu v roce 1861 se svou žádostí k trunu J. Veličenstva o zřízení fary Nezdické, což za laskavého spoluúčinkování Vysoce urozených PP. Františka Geringea, dvorního rady J.V. Císaře Ferdinanda, Lamberta Senfta, ředitele císařských statků a Filipa Linka, statku Koruno – Poříče toho času vrchního správce, muže to nad míru přívětivého a laskavého, jim také vyhověno bylo. S dorozuměním Vele důstojného p. děkana vřeskovického a biskupského vikáře Františka Příkosického, toho času duchovního správce filiálního kostela sv. Prokopa v Nezdicích, byly pro novou faru od něho se vši ochotou 3 k Břeskovickým přířazené obce a sic Dolní a Horní Nezdice, Jíno a Zelený, ležící na pravém břehu Úhlavy, postoupeny, ku kterým od Přeštického děkanství 5 domků, tak zvaná Hora, přiděleno bylo.“ Tolik farní kronika (18) v zápise z roku 1863, str. 53.

Roku 1861 byla tedy podána žádost na obnovení nezdické farnosti a zřízení nové fary a tato byla kladně vyřízena (Erekční dokument). Tím byla restituována farní správa v Dolních Nezdicích na koruno-poříčském panství Habsburků. Do obnovené nezdické farnosti patří Horní i Dolní Nezdice, Jíno, Zelené, Zelená Hora a samota Kyselov.

Nezdická fara a oprava kostela dostaly tehdy přednost před rozšířením vřeskovického kostela, též opakovaně žádaným, což děkan Příkosický ve vřeskovické kronice nenesl tak docela lehce. Na vřeskovický kostel ale došlo v letech 1869-70 císařským nákladem přes 20.000 zlatých.

Plánem stavby fary a řízením stavby byl pověřen Karel Prantner (1817-1893), původem Vídeňák a stavitelský inspektor císaře Ferdinanda v Praze, od r. 1853 stavební inspektor císařských statků v Čechách, mimo jiné i autor novobarokní přestavby kostela sv. Jana Křtitele ve Vřeskovicích v r. 1830 a přestavby kostela Věch svatých v Kbele v roce 1860-61 (40). Hlavní náklad stavby fary nesl J.V. císař Ferdinand částkou 7.500 zlatých, obce Jíno a Zelené přispěly po 100

zlatých a mlynář J. Prokop cihlami ze své nezdické cihelny a povozem. Stavbu prováděl c. a k. stavitel Antonín Dlabač (žijící v té době v Korunním Poříčí, kde se mu o rok později narodil syn Alois, později uznávaný architekt konce XIX. a počátku XX. stol.). Ten se snažil a již 30.11.1862 byla fara připravena k nastěhování, a to včetně hospodářského stavení. „*Kráčje od kostela asi 100 metrů zhůru k polednímu nalezněš zrovna nad školou přerokošnou budovu tuto, podobající se, dle vyjádření mnohých utěšené vlašské ville.*“ (18). K faře patří také vlastní studna, v dobách sucha pak sloužící i okolním stavením. Fara byla jinak bez dalších pozemků a polností a budoucí faráři si pak sami pachtovali panská pole.

V těchto letech byl kostel zevně i uvnitř zevrubně opraven, vyzdoben neobvykle kvalitní a dosud zachovanou výmalbou (zdá se, že autorem byl malíř Josef Navrátil (1798 - 1865), známý svými malbami i návrhy interiérů z poloviny XVII. stol. na zámku v Zákupích, letním sídle Ferdinanda V.). Nově vyzdvižena byla vížka (viz předchozí) a ke dvěma zvonům přidán třetí. Okna šestiúhelníkovými tabulkami do olova zasklíval nezdický izraelita Abrahám, jinak též pastýř, včelař a obchodníček.

V těchto letech byly postaveny na kůru nezdického kostela i nové varhany. Stavba nezdického a současně i vřeskovického nástroje byla objednána u varhanáře Josefa Gartnera (1796 - 1863). Tento významný pražský varhanář však roku 1863 umírá a rozestavěný nezdický nástroj (stejně jako vřeskovický) dokončuje Ferdinand Guth (1822 - 1893) dne 10. června 1863. Tento varhanář, původem z Čisté, je v době stavby nezdických varhan již sídlem v Novém Strašecí. Ferdinand Guth byl členem významné varhanářské dynastie z Čisté u Rakovníka a roku 1859 opravoval i přeštické varhany, které stavěl jeho děd Ferdinand Leopold Martin Guth (1784 -1857). Nezdický nástroj o šesti registrech a jedné klaviatuře stál tehdy 726 zl. Zřejmě roku 1912 nástroj opravoval Josef Matěj Wunsch ze Sušice, který pravděpodobně doplnil k nástroji pedál. Současná dispozice varhan : manuál (tónový rozsah C - d3, 51 tónů) kryt 8', principál 4', flauta 4', oktáva 2', mixtura 2x 1 1/3'. Pedál (tónový rozsah C -f, repet., 13 tónů) subbas 8' (36).

Vše bylo slavnostně posvěceno o slavnosti Neposkvrněného početí Panny Marie 8. prosince 1862, při kteréž příležitosti byl instalován do nezdického kostela po více než dvoustleté přestávce biskupským vikářem a vřeskovickým děkanem Příkosickým prvním farář, důstojný pán Josef Šimek, kaplan z Kácova, jinak rodák z Blovic a pozdější farář ve Vřeskovících. Do Kácova na

třídenní cestu se z každé obce farnosti pro nového pana faráře vydal jeden povoz.

K svatým ostatkům sv. Prokopa přibyly péčí patrona ostatky sv. Apoleny v novém relikviáři a sv. Jana Nepomuckého (tyto bez ověřovacího dokumentu). Roku 1863 byly oltáře sv. Prokopa a sv. Apoleny vybaveny novými obrazy od pražského malíře Antonína Friebela (nar. 1841), nové byly lavice, lustr, zpovědnice, obrazy křížové cesty a další vybavení kostela, které bylo slavnostně vysvěceno 3.6.1864. Pravděpodobně již dříve byly osazeny sochy světců po stranách oltářů, u hlavního patroni sv. Václav a sv. Jan Nepomucký, u nichž se lze domnívat, že jsou původní a dobově patřící ke stavbě hlavního oltáře. U postranních oltářů se identita světců nedochovala, jejich postavy jsou však mírně disproporčně větší i poněkud jinak zpracované a zřejmě pocházejí z jiného zdroje. Dle diecézního konzervátora pana Pražana na oltáři sv. Apoleny je instalována sv. Anna se sv. Jáchymem, u oltáře sv. Vojtěcha je pak dnešní identifikace obtížná, vpravo je asi sv. Karel Boromejský, vlevo možná sv. Jakub s neúplnými atributy. V kostele byl i čtvrtý oltář („velmi uměle řezaný na počest Panny Marie Pomocné“), který stával na místě dnešní severní zpovědnice, zřejmě instalovaný po roce 1760 (není uveden v soupisu Zaalbuchu), 1862 byl však darován bez obrazu osadníkům oplotským (18) do nově vystavené kaple. Roku 1890 dostávají postranní oltáře ostatky sv. Deodaty a Kláry, hlavní oltář 1894 ostatky sv. Honorata a Klementa. Velký ohlas mezi farníky měla Sv. misie, uspořádaná v roce 1898, mající oživit a prohloubit víru v navštívené farnosti. Její připomínkou je misijní kříž, umístěný vedle oltáře sv. Vojtěcha. Druhá Svatá misie proběhla v roce 1921. Prvním kostelníkem byl Josef Kraus z čp. 13 D.N.

Roku 1863 je pak zádušní jmění kostela a fary zajištěno dvěma státními úpisy, věnovanými J.V. Ferdinandem V. Dobrotivým ve výši 1160 a 1500 zlatých, sloučenými v jeden kapitál ke krytí běžných kostelních potřeb a údržby fary. 1865 činí jmění kostela celkem 4307 zlatých. Fara i kostel však byly bez zádušních pozemků, což s nevelkými nadacemi vedlo k celkové chudobě nezdecké fary (*omni dota carens* – bez všeho věna, píše vřeskovická farní kronika před sto lety). To ostatně odpovídá nezámožnosti nezdeckých farníků, valnou většinou domkářům s pachtem na panské půdě a většinou i druhým zaměstnáním (např. farář Karel Šperl 1878 při odchodu z farnosti píše: „Požíval jsem lásku lidu a byl jsem spokojen až na bídné příjmy, jakých se mi dostávalo“). Jen pro srovnání v sousední kbelské farnosti náleželo k faře a kostelu 18 ha polí, 3 ha luk, 3 ha pastvin a 5,5 ha lesa. Nezdice patří do budějovické diecese (zřízené 1783 a

schválené Svatým stolcem o rok později) a dále do domažlického arciděkanství a lukavického vikariátu.

Z poslední čtvrtiny XIX. stol. pochází i nová kostnice, dodnes zachovaná, osmiboká, plochostropá, bohužel dnes v prakticky havarijním stavu. Vaňkem uvedené datum kolem roku 1760 je omylem, dendrochronologická analýza (T. Kyncl 2009 in 1) z trámových překladů ukazuje na lesní těžební sezonu 1882/83 a márnici nenajdeme na mapě stabilního katastru z roku 1837, kde jinak je prakticky vše. Ta původní snad stávala na místě vchodu do dnešní kazatelny.

Roku 1912 byla celkovou sumou 2000 Kr. v kostele místy opravena malba a původní stropní výmalba z roku 1862 byla jen oprášena (Jan Amerling z Přeštic za 445 Kr.), byly nově pozlaceny sochy a oltáře a opatřeny mramorováním (dobové fotografie kostela a jeho interieru ze začátku XX. století). 1917 byl sbírkou a péčí faráře Vaňka do kostela pořízen malý oltář Panny Marie Lourdské, dodnes stojící ve výklenku po zazděných severních dveřích. Pannu Marii i jeskyni dodala firma Bratří Buškové ze Sychrova u Turnova za 750 Kr, celý vybavený oltář pak stál celkem 948 Kr. V roce 1925 bylo do kostela zavedeno nákladem mlynáře Prokopa elektrické osvětlení. Jinak v průběhu i dalších let byl kostel i fara udržovány a opakovaně opravovány. V případě kostela je třeba s povděkem poznamenat, že nikdy nedošlo k dalším stavebním úpravám, takže kostel zůstal ve své podobě z poloviny 18. století s vrcholně barokní chrámovou lodí i gotickou sakristií.

Patronát nezdicického kostela přechází po smrti Ferdinanda V. Dobrotivého roku 1875 na císaře Františka Josefa I. až do jeho smrti r. 1916, poté na císaře Karla I. až do vzniku československého státu 1918, kdy byly veškeré statky, náležející rodině Habsburků na území nového státu, prohlášeny za majetek státu československého. Tak se stal patronem fary a kostela stát československý. V roce 1948 je církevní majetek konfiskován a fundace zrušeny, v Nezdicích je církvi ponechána budova kostela a fary se zahradou a farář je nyní špatně placeným státní úředníkem .

Nástupcem d.p. faráře Šimka (1862-1867) jsou výčtem faráři Norbert Procházka (1867-1874), Karel Šperl (1874-1878), Alois Danda (1878-1885), Václav Voves (1886-1889), Matěj Panský (1889-1898), Jan Novotný (1898-1902), Frant. Cikánek (1902-1906), Josef Bronec (1906-1908), Karel Havran (1909-1910), Josef Vaněk (1910-1923), Jan Dobrodinský (1923-1933), po jeho odchodu v prosinci 1933 do Trhových Svin byl administrátorem přechodně v Nezdicích

František Hanuš, kaplan z Merklína. Posledním farářem byl děkan a konsistorní rada Václav Ladislav Bošek, pocházející z nedaleké Třebýciny, který roku 1936 přišel do Nezdic z Hiršova u Kdyně a byl oblíbeným nezdickým farářem až do své smrti 1951, avšak pro jeho vážné onemocnění prakticky od r. 1947 sem zajíždí kaplan František Brož ze Švihova. Od roku 1951 vedou duchovní správu administrátoři z Vřeskovice a ze Švihova, pouze 3 měsíce v roce 1954 je na faře farář Pavel Štemberk a poté samostatná nezdická farnost zaniká. Na faře je přechodně jen farní úřadovna a v patře je zřízena kancelář kampeličky. Roku 1942 je na faře i na kostele opravena zevrubně střecha, v červnu 1968 je nově po 105ti letech oplechována zvonice, a to včetně stěn, dosud krytých šindelem. Na této její generální opravě se podíleli nezdíční brigádníci a i sám tehdejší nezdický administrátor farář Václav Goldšmíd ze Švihova pod vedením klempíře Jaroslava Kozlíka z Přeštic, celkový náklad této opravy byl 10.305 Kčs. Roku 1976 a 1982 pak opět kostelní střecha žádá opravu, byla opravena zvonice, dále v roce 1978 rekonstruována elektroinstalace a 1992 pak natřena fasáda za vydatného přispění Nezdických, ale kostel opět v těchto letech začíná chátrat, řídnou mše svaté i účast věřících a svému účelu slouží nyní již jen vyjimečně. Faru církev prodává do soukromých rukou a pozemek hřbitova je v posledních letech církví předán obci. Od roku 1993 patří švihovská farnost, a tím i Nezdice, do nově zřízené plzeňské diecese. Dle další úpravy administrace církevní správy z roku 2005 patří Nezdice duchovní správou do švihovské farnosti v klatovském vikariátu a rektora opět jen filiálního kostela sv. Prokopa vykonává švihovský farář P. ThLic. Adam Lodek. Územní správou pak nezdický kostel patří do farnosti přeštické ve vikariátu Plzeň-jih, kterou spravuje přeštický farář a vikář P. ThLic, ICLic. Karel Plavec, ThD. V roce 2007 pak nezdický kostel přechází do péče přeštické farnosti územně i duchovně, od roku 2009 je duchovně v péči d.p. Vodičky z merklínské fary.

Kostel však již delší dobu opět a stále rychleji chátrá a na jeho údržbu stále nemá církevní administrativa dostatek prostředků. Vzhledem k jen mizivé návštěvnosti věřících v nezdickém kostele a zároveň neúplně katastrofálnímu stavu stavby nepatří proto kostel mezi priority církevní stavební péče. Koncem roku 2007 tedy plzeňské biskupství vítá zájem nezdických o tuto vcelku významnou a pro Nezdice podstatnou kulturní památku a po vzájemné dohodě s obecním zastupitelstvem Nezdic převádí kostel do majetku obce za symbolickou 1,- Kč. To v oboustranné naději, že obec bude schopna dotačními tituly a veřejnou sbírkou zajistit financování již naléhavé opravy krovu a střešní krytiny a současně i odvlhčení celého objektu a poté i opravy fasády i vnitřních omítek a i zajištění další běžné

údržby a provozu. Kostel nadále zůstává zachován pro již jen příležitostné bohoslužby, ale pomalu nachází i další život jako koncertní prostor pro důstojné světské účely a tomuto návrší nad Úhlovou s tisíciletou duchovní tradicí se snad opět postupně vrátí původní význam místa setkávání v co nejširším slova smyslu.

V dalších dvou letech se skutečně podařilo získat finanční prostředky na rozsáhlou opravu kostela z dotačních zdrojů, které bylo možno čerpat díky předfinancování půjčkou od laskavých příznivců. Část byla též uhrazena z veřejné sbírky a přímých darů na opravu. Celkem bylo proinvestováno 6,5 mil Kč. Došlo na kompletní odbornou rekonstrukci střešního pláště včetně nového měděného oplechování zvonice a výměny jejího zcela zpuchřelého krovu. Na doporučení ateliéru ing. arch Soukupa a NPÚ byla změněna silueta střechy z lomené na spíše původní obloukovou a obnoveny římsy nad a pod okny zvonice. Nově byl pozlacen a požehnan kříž a makovice na vrcholu zvonice. Byla provedena kompletní rekonstrukce osvětlení a elektroinstalace včetně přípojky a nainstalován elektronický zabezpečovací systém. Došlo také na repasi tabulkových oken a dveří, opravu dlážděné podlahy a soklu vnitřních omítek. Celá venkovní fasáda byla důkladně opravena a nově natřena v odstínech světle žluté barvy. Opravena byla také ohradní zeď včetně jižní a západní vstupní branky a upraveno celé vnitřní prostranství.

Zvony nezdické

Zvon v nezdickém kostele byl zřejmě vždy. Ve středověku je zmiňována dřevěná zvonice, zbytky patek trámů ve zdivu popisuje d.p. Šimek ve farní kronice. Vřeskovická farní kronika, citovaná Vovsem (41), uvádí zde počátkem XVIII. století jeden zvon bez reliéfu, vážící 50 liber a neznámo komu zasvěcený.

Při dokončení barokní přestavby kol roku 1760 byla vztyčena nad severními dveřmi nová vížka zvonice a zvonění rozšířeno o druhý zvon, který sem byl přenesen z roupovské kaple svaté Anny, kterou nechal v r. 1696 obnovit František Hartmann z Klenové. Zvon byl přenesen v době působení Bartoloměje Vlasáka jako duchovního správce Roupova. Vzhledem ke stáří zvonu (datován 1411 - viz dále) je možné, že pochází z původní zmiňované

hradní kaple sv. Anny. Třetí zvon nová nezdecká zvonice získala díky svému patronu Ferdinandovi V. Dobrotivému v polovině XVIII. stol.

Počátkem XX. stol je nezdecké zvonění o třech zvonech:

První zvon byl ulitý Robertem Pernerem v Plzni 1895. Tento zvon je největším, 36,5 kg těžkým, a byl přelit Josefem Pernerem v Plzni 1910 pro puklinu za 382 Kr. Byl rekvírován v I. sv. válce 15.11. 1916 pro válečné účely.

Druhý zvon je o průměru věnce 338mm, výšky 250 mm a váhy 24 kg. Korunu má se čtyřmi uchy zdobenými provazcovým páskem, z nichž dvě jsou ulomena. Na čepci zvonu je pod korunou gotickým písmem obvodovým jednořádkovým opisem:

† leta z bozeho † m^o z rccc † xi z ave z maria z gra.

Zvon je pak vyjmut z válečných rekvizic pro svoje stáří (1411) na dobrozdání c.k. Památkového úřadu. K němu pak v dochovaném dopise (18) sděluje konservátor Zemského Památkového úřadu Ferdinand Vaněk, že je to *“nejstarší, pokud mně je známo, zvon v Čechách, na němž se vyskytuje český nápis“*.

Třetí zvon je dle nápisů původně litý roku 1582 a 1831 přelitý Václavem Pernerem, s plaketou Matky Boží bolestné (Pietou), průměru 243 mm, váhy 14 kg. Možná se jedná o zvon, který byl instalován donací Ferdinanda V. Měl být pro válečné účely rekvírován 1. 3. 1918, ale k vlastní rekvizici nedošlo, neboť vojáci byli p. farářem a mlynářem p. Prokopem uprošeni a uplacení 5 kg mouky každému s obědem a kuřivem na faře.

Roku 1928 počal p. farář sbírku za zrekvírovaný zvon. Při objednávce v následujícím roce se ale ukázalo na základě znaleckého posudku bratra d.p. Dobrodinského Jaroslava, tajemníka a referenta zvonů Chrámového družstva v Pelhřimově, že nelze oba zbývající harmonicky sladit a nezbývá než malý zvonek s Pietou vyřadit a pořídit dva nové k zbývajícimu většímu.

Dne 19.10. 1929 pak nezdecký kostel dostal dva nové zvony: sv. Václava (váha 38 kg, výška 39,8 cm, dolní průměr 43,5 cm, alikvotní tercie d3, tón h2, s nápisem „Sv. Václav. K milleniu smrti 1929“) a sv. Jana Nepomuckého (váha 23 kg, výška 23 cm, dolní průměr 34 cm, tón d3, s nápisem „Sv. Jan. Nep. Věnován 1929“) ze zvonařství R. Manouška v Brně. Koupěny byly za 2074 Kč z prostředků veřejné sbírky. Svěcení zvonů s lidovou slavností se

událo 1.11.1929, kmotry jim byli občané z Nezdic, Jína i Zeleného. Třetí zvon („Ave“), původem z roupovské kaple, byl opraven 1930.

Dne 23.3. 1942 proběhla opět rekvisice zvonů pro válečné účely a oba nové zvony sv. Václava i sv. Jana Nepomuckého byly zabaveny. Po rozloučení posledním zvoněním byly sňaty, označeny „*Nezditz, Bezirk Pschestitz*“ a odvezeny na shromaždiště do přeštického mlýna. Třetí zvon („Ave“) zůstal ve zvonici a vyřazený zvonek s Pietou byl za II. sv. války ukrýván zprvu v náhonu mlýna p. Prokopa, později ve stodole p. Kadlece a na konci války 6.5. 1945 opět zavěšen do zvonice.

Dnešní zvonění je tedy stejné jako po I. sv. válce: „Ave“ a „Pieta“ (a vlastně jako v letech cca 1730 až 1862). V 80. letech minulého století bylo zavěšení zvonů pro již nevyhovující stav kompletně předěláno, avšak vcelku amatérská rekonstrukce situaci spíše zhoršila a v letech devadesátých se pro nevhodné zavěšení zvonů nezvonilo vůbec. Počátkem roku 2006 se však situace obrátila k lepšímu. Oba zvony v odborné dílně „Umělecko-řemeslné zpracování kovu – renovace zvonů“ p. Michaela Měšťana z Rudné, spolupracovníka proslulého zbraslavského zvonaře pana Manouška, prošly kompletní renovací. Zcela nová je stolice i zhlaví zvonů. Celou opravu umožnila jednak částečná refundace za zrekvírované zvony sv. Václava a sv. Jana Nepomuckého a jednak příspěvek ze sponsorských darů pro nezdický kostel sv. Prokopa.

Ostatní sakrální stavby v nezdické farnosti

Kaple sv. Prokopa, založena nákladem mlynáře Josefa Prokopa po roce 1735 „*mezi dvěma mosty*“, zrušena 1758, když bylo změněno řečiště Úhlavy a zde uložené „*ostatky sv. Prokopa v procesí za zvuku trůb a bubnů a zpěvu do kostela vnešeny*“.

Kaple sv. Vojtěcha byla založena v XVIII. stol vřeskovickým farářem Trnkou na nezdickém hřbitově vedle kostela, zřejmě v místech dnešní márnice, „*zděná, pěkně vyvedená*“, s malým oltářem. Konaly se k ní se procesí z Vřeskovic na svátek sv. Vojtěcha a prosebné procesí v dobách velkého sucha. Po zasvěcení postranního oltáře sv. Vojtěchovi vřeskovickým farářem Švancarou 1770 v nezdickém kostele byla kaple zrušena.

Kaple sv. Jana Nepomuckého v Dolních Nezdicích pod kostelem u náhonu, výklenková, původní pilíř kapličky je asi z druhé poloviny XVIII. stol. Nově obnovena byla nákladem nezdicického mlynáře Františka Prokopa a nezdicického nadlesního Vincence Tiebla a posvěcena 16.5. 1816 vřeskovickým děkanem (1807-1854) Janem Augustem Tieblem, bratrem jmenovaného nadlesního. 1908 nákladem mlynáře Jana Prokopa znovu opravena, vybavena soškou sv. Jana Nepomuckého a po stranách vysazeny dvě lipky cihlářem Josefem Havránkem.

Sloupek sv. Barbory, dnes již nedochovaný. Stával v Nezdicích již v roce 1837 u cesty do Zeleného proti čp. 52 na okraji panské pastviny, původně dřevěný, se soškou sv. Barbory. Sošku věnoval nadlesní Vincenc Tiebl, který také kolem vysadil 4 lípy. Při zaměřování pozemků se zjistilo, že sem ještě sahá sousední Hřebcovo pole. Lípy byly postupně poraženy a v roce 1908 dal vybudovat Jan Hřebec 2,70 m vysoký zděný pilířek (zednická práce Tomáše Kadlece) asi o 3 m dále na kraji svého pozemku, v pilířku byl pak svatý obrázek. Rozbořen byl 1948.

Kříž v Horních Nezdicích u cesty do Tyrola (tzv. „Kováříkojc“), postavený Josefem Tykvartem, řečeným Kovářikem, z Horních Nezdic čp. 15 roku 1893 na poděkování Pánu Bohu za prokázanou milost a posvěcený na den knížat sv. apoštolů sv. Petra a Pavla. Dle Vovsa (41) však původně na něj poslal peníze Votava z Nezdic, který emigroval do Spojených států. Jeho rodiče Matěj a Anna měli roku 1879 zapsaný v čp. 15 doživotní výměnek a tuto chalupu postoupili Josefu a Barboře Tykvartovým

Kříž ve Smrčí u Zavadité, který vztyčili manželé 1919 Tykvartovi z Horních Nezdic jako díkůvzdání za návrat Václava Tykvarta ze světové války. Žulový pilíř je práce kameníka B. Kočandrleho z Přeštic, litinový kříž je uražen.

Kříž, který vztyčil Jan Brož z Dolních Nezdic čp. 7 23.4. 1915 u svého pole pod Zavaditou. Je betonový a na pilíři původně byla sloka „*Pochválen buď Svatý kříž, na němž umřel Pán Ježíš, velebí ho duše má, aby byla spasena*“.

Žulový sloup z roku 1880 nad Tyrolem (Stropčicemi) u staré cesty do Horních Nezdic. Dle ústního tradovaného podání je v místě smrtelné nehody, kde se Šilhavým z Tyrola v bouřce splášili koně a jejich syn spadl z vozu. Avšak Voves ve svých Pamětech (41) píše, že zde sedlák Šilhavý z Jína přešel desetiletého Jana Černocho z Stropčic. Chlapec pak zemřel na zranění páteře dle Vovsem

zmiňovaného lékařského nálezu. Horní hlavice sloupu je rozbita - ta zřejmě pokračovala žulovým křížem, citovaným Vovsem.

Zvonička v Zeleném byla zřízena obecním nákladem a vybavena zvonkem litým Pernerem v Plzni 1759 s nápisem „St. Jacobi Apos et S. Jois. Bapt.“ (Sv. Jakuba apoštola a Jana Křtitele) a „JOS. PERNER GOS MICH IN PILSEN 1759“, koupeným za prodané obecní dříví. Zvonek má dolní průměr 31,5 cm a výšku 27 cm a byl posvěcen kladrubským opatem a II. superiorem přeštickým Amandem Streerem. V roce 1890 byla na návsi na návrh přeštického stavebního inženýra K.V. Straky vystavěna kaple s trojúhelníkovým štítem a štukovým portálem, uvnitř s oltářem od řezbáře Wiezera z Plzně, s ostatky sv. Fruktuosy a Firmy a oltářním obrazem od soudobého malíře Procházky. Kaple byla postavena nákladem obce za prodané obecní pole, pastviny a dříví, dílem i sbírkou občanů a přispěním daru 100 zl. od Barbory Trödllové, plzeňské vdovy a mecenášky. Celkový náklad byl 557 zl. 63 Kr. 30. dubna 1891 byla vysvěcena. Filiální ke kostelu sv. Prokopa v Nezdicích, obětní mše svatá byla konána též dvakrát do roka.

Kaplička při odbočce do Zeleného ze silnice od Lužan, tzv. „Toušojc“. Postavena nákladem Matěje Janského ze Zeleného roku 1799, zasvěcená Panně Marii Zázračné. Onoho roku oral sedlák Matěj Janský na svém poli a když ničeho netuše pozvedl zrak od pluhu, uviděl, jak se na obloze uprostřed ohnivého oblaku skví obraz Madony s děťátkem, jenž se pomalu snáší na místo, kde nyní stojí kaplička, aby po dotyku se zemí zmizel. Zjevení Matěje Janského se rozkřiklo široko daleko a sedlák požádal duchovní i světskou vrchnost, aby povolila na paměť této zázračné události postavit kapličku, což se i stalo. Původně byla kaplička vybavena soškou Panny Marie Zázračné uprostřed čelního výklenku, na straně západní pak soška sv. Filomeny, na straně východní sv. Anna. Pod nimi byl sv. Prokop. Jako další jsou uváděny dvě černé plastiky paží, v zasklených skříňkách, zřejmě původně relikviáře sv. Donata a sv. Longina. Jsou neznámého původu a pravděpodobně ještě starší než sama kaplička a sem kdysi umístěné dodatečně za nejasných okolností. Byly chráněny tabulkou: „*Kdo ty ruce ukradne, tomu ruka upadne*“. Soškám i kapličce byly přičítány zázračné vlastnosti.

Socha sv. Vojtěcha stojí mezi třemi lipami u staré cesty z Nezdic do Zeleného ještě v nezdicím katastru. Na toto místo dal původně roku 1817 Pecl ze Zeleného dřevěnou sochu sv. Vojtěcha na paměť svého syna, padlého v napoleonských válkách. Roku 1842 byla uctívána dřevěná socha nákladem zelenských občanů nahrazena pískovcovou na zděném pilíři a vysazeny původně čtyři lípy.

Vřeskovickým kaplanem Příkosickým byla 24. 5. 1842 posvěcena. Původně z východní strany pilíře byl nápis: „*Podle pověsti šel tudy r. 992 sv. Vojtěch z Říma a zde kázal přítomným pohanům víru Kristovu*“. Roku 1901 pak vznikl na severní straně nápis „*Ejhle kněz veliký, an za dnů svých nalezen byl spravedlivý. – Oroduj za nás sv. Vojtěše.*“ Socha snad stojí na mohyle z doby bronzové, kterých bylo na sousedním poli odkryto několik. Na podstavci sochy dodnes čteme nápis „*Z. Nákladem obce Zelené*“. Ještě po roce 1970 to byl udržovaný a zachovalý pomník, ale časem zůstalo bohužel jen v hustém trnčí ukryté zdevastované torso. Avšak časy se změnily k lepšímu a Obecnímu úřadu Nezdice se podařilo na jaře 2006 získat dotaci jednak na sanaci starých lip (dotační titul z rozpočtu Plzeňského kraje – Podpora projektů a činností v oblasti ochrany přírody a krajiny) a jednak na obnovu památné sochy (Program záchrany architektonického dědictví). Po vyklučení místa společným úsilím Nezdeckých a Zelenských a řezu lip arboristou p. Frantalem došlo v červenci až září 2006 k obnově pilíře sochy péčí zednického mistra ze Zeleného p. Holbergra a k očištění i konservaci torza sochy a obnově původních nápisů na pilíři péčí Mgr. Jiřího Fialy, zbirožského akademického sochaře a restaurátora. A zdá se, že došlo nyní i k obnově důstojnosti tohoto památného místa. V blízké budoucnosti snad dojde i na opravu sochy světce.

Kříž v Zeleném u cesty do Nezdic. Obecní kříž nad vsí, původně dřevěný s plechovou siluetou Krista z počátku XIX. stol, roku 1872 nahrazen podnes zachovaným žulovým sloupem s litinovým Kristem na kříži, posvěcen 23. června téhož roku nezdeckým farářem Norbertem Procházkou.

Obrázek sv. Josefa ve Velkém lese (pomístně „U obrázku“ nebo „U Josífka“). Zasklený obrázek v prostém dřevěném rámu na sloupku snad vznikl 1820 – 30, opakovaně obnovovaný. Přesný význam svatého obrázku uprostřed lesa na křižovatce starých cest není znám, avšak Voves nabízí historiku tety svojí matky (+1908). Ta vzpomínala na šafáře Kožíška ve dvoře ve Vlčí, který docházel za vrchností do Lužan. Jednou v noci se u cesty uprostřed lesa objevil ohnivý pes, který ho k smrti vyděšeného doprovázel po druhé straně cesty až na vrchol hřebene a tam zmizel. Kožíšek pak zde postavil zmíněný sloupek se svatým obrázkem.

Malá výklenková kaplička v plotu bývalé hospody čp. 7 v Zeleném, pocházející z roku 1885, původně s obrazem sv. panny Kateřiny a soškou Panny Marie Lourdské, roku 1900 opravena nezdeckým zedníkem Janem Kadlecem.

Dnes již nezachované výklenkové kapličky ve vrátních pilířích čp. 25 v Zeleném („u Myslivců“ – do roku asi 1770 zde byla budova původní lesní správy červenopoříčského panství) se soškami sv. Jana Nepomuckého a sv. Vojtěcha (tou, která původně do r. 1842 byla u cesty do Nezdic)

V Jíně byla uprostřed obce roku 1763 postavena zvonička obecním nákladem za prodaný les, vybavena zvonkem litým v Plzni téhož roku a žehnaným jménem sv. Urbana opatem kladrubským a II. superiorem přeštickým Amandem Streerem. V roce 1877 pak přestavěna na kapli, která byla při katastrofální Jánské povodni 1889 pobořena a oltář odnesen povodní. Během následujícího roku byla znovu postavena lužanským zedníkem Pěchoučkem na novém místě uprostřed obce a vybavena obrazem Boží Rodičky od J. Štolla z Klatov, který darovala hraběnka Anna von Schönborn. Nový oltář vybaven ostatky sv. Deodaty a Kláry. 26.10. 1890 pak znovu vysvěcena ku cti Rodičky Boží Marie Panny a ustavena filiální ke kostelu sv. Prokopa v Nezdicích, obětní mše svatá byla určena dvakrát ročně. Před I. sv. válkou měla zvonice kaple dva zvony : menší 12,5 kg, litý Juránkem v Plzni a větší o váze 35 kg. Menší byl 1916 rekvírován, větší pak před druhou vlnou rekvizicí ukryt, avšak za II. sv. války již rekvizicí neunikl. Po válce roku 1946 pak instalován a vysvěcen nový.

Kříž u Jína, u silnice na Borovy. Litinový s žulovým podstavcem, postaven nákladem obce 1863.

Kříž, který vztyčil Petr Jedlička z Jína 6.5. 1915 u svého pole na cestě z Jína do Nezdic. Betonový s teraccem

Kaple v Zelené Hoře. Zelená Hora do r. 1863 patřila k přeštické farnosti, poté k farnosti nezdicke. Stavba zřejmě z r. 1824, lichoběžníkového půdorysu, otevřená k západu, výšky asi 5 m, vybavena dle popisu z poloviny 19. století obrazem „Útěk do Egypta“, darovaným hraběnkou Annou von Schönborn. Zvonek žehnan 1863 Antonínem Hlavanem, plzeňským arciděkanem, pořízen nákladem pražského továrníka Ringhoffera, tehdy držitele lužanského statku. Zvonek s dvěma reliefy (kříže a Zázračnou Madonou) výšky 17,5 cm a dolním průměru 21 cm). Voves (26) datuje vznik kaple do let 1720-30 a uvádí oltářní obraz Nanebevzetí Panny Marie, věnovaný Matyldou Josefou Kinskou z Vchynic.

Dodatek

Staré a nové číslování domů, vzniklé spojením Horních a Dolních Nezdic:

Horní Nezdice: čísla popisná 1 – 40 ponechána beze změny.

Dolní Nezdice: (původní čísla uvedena v závorce) 41 (41), 42 (22), 43 (27), 44 (24), 45 (2), 46 (23), 47 (21), 48 (30), 49 (16), 50 (12), 51 (53), 52 (55), 53 (18), 54 (8), 55 (11), 56 (19), 57 (9), 58 (10), 59 (3), 60 (4), 61 (17), 62 (26), 63 (5), 64 (15), 65 (25), 66 (28), 67 (6), 68 (7), 69 (54), 70 (31), 71 (42), 72 (32), 73 (43), 74 (33), 75 (44), 76 (34), 77 (45), 78 (35), 79 (46), 80 (36), 81 (46), 82 (47), 83 (48), 84 (50), 85 (52), 86 (37), 87 (39), 88 (38), 89 (40).

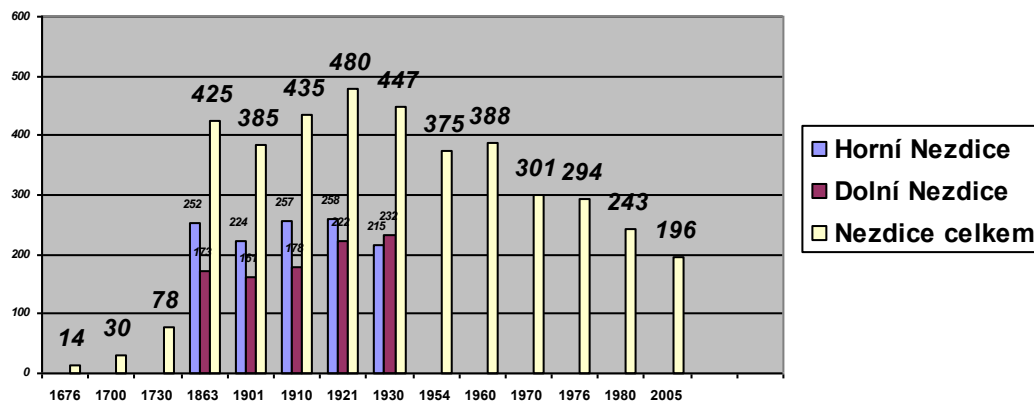
Stručný chronologický přehled událostí

ml. doba bronzová	doložený počátek osídlení
X. stol.	předpokládané založení obce
1243	první písemná zpráva o vladykovi Ludvíkovi z Nezdic
1245	doložena duchovní správa kladrubskými benediktýny
poč. XIV. stol	gotická přestavba kaple
1359	Křišťan, první nezdicový farář
1384	Nezdice kupuje Něpr z Roupova, hofmistr pražského arcibiskupa
1427	vyplenění Nezdic husity
1564	doložen mlýn v Nezdicích
1607	Jan z Klenové, vrchní zemský písař a císařský rada kupuje v dražbě roupovské zboží včetně Nezdic
1618	přifaření do Vřeskovic
1618-48	v třicetileté válce obec zničena a opuštěna
1676	znovuosídlení, krčma, dvůr u řeky a v Záhoří
1702	Klenovští prodávají roupovské panství bavorskému hraběti Janu Jiřímu z Haubenu, připojeno k panství Červené Poříčí
1716	panství se ujímá Františka Augusta von Hauben, provdaná Törring von Jettenbach
1720-30	barokní přestavba kostela

1723	přestavba dvora u řeky
1758	panství přebírá Norbert Törring v. Jettenbach
1760 (?)	dokončení přestavby kostela
1763	zadlužené panství prodáno dražbě Klimentovi Františkovi, knížeti bavorskému
1770	v obci zřízena panská lesní správa
1795	červenopoříčské panství kupuje Maxmilián Josef, vévoda z Zweibrückenu
1805	přechod do majetku rodu habsbursko-lotrinského na arcivévodu Ferdinanda, velkovévodu toskánského
1824	Leopold II. Habsburský se stává majitelem panství
1832	Ferdinand I, císař rakouský a jako Ferdinand V. král český, majitelem a patronem panství
1847	zřízení školy
1862	obnovení farnosti, postavena fara, oprava kostela
1875	panství i patronát přechází na císaře Františka Josefa I.
1886	přestavba školy na patrovou dvojtřídní budovu
1889	Jánská povodeň
1890	stoletá voda na Úhlavě
1891	založení Sboru dobrovolných hasičů v Nezdicích
1892	nový hřbitov
1893	nová hospoda „U Trnků“
1910	klenutý most přes náhon
1907	Spolek divadelních ochotníků
1916	velkostatek Č. Poříčí přechází na císaře Karla I.
1918	požár v Dolních Nezdicích, vznik ČSR a znárodnění habsburského velkostatku Červené Poříčí
1919	založena Dělnická tělocvičná jednota
1922	zákon o staropachtu, přestavba mlýna
1923	vznik nové části Pajzovna, studny v Horních Nezdicích
1925	pozemková reforma
1932	elektrifikace celé obce
1933	Spěvácký spolek
1938	nový most přes Úhlavu
1942	zatčení nezdicích kočovníků
1948	obecní biograf
1951	konfiskace mlýna po politickém procesu s mlynářem J. Prokopem
1957	založení JZD
1960	sloučení MNV a JZD Borov, Nezdic a Vřeskovic
1975	uzavření nezdické školy
1976	kolaudace obecního vodovodu, sloučení střediskových obcí Borovy, Červené Poříčí a Švihov pod MěstNV Švihov

1983	jez na Úhlavě
1989	silnice do Lužan přes Dlouhé záhony
1990	v květnu OF Nezdice, v srpnu osamostatnění obce a vznik Obecního úřadu, v listopadu první volby do obecního zastupitelstva
2002	povodeň
2004	nový studniční vrt
2005	rekonstrukce bývalé školy
2006	plynofikace
2010	dokončení opravy kostela

Přehled počtu obyvatel v Nezdicích v běhu času

Prameny a poděkování

1. Anderle Jan, ing., Bouchner Luděk, MUDr. : Kostel sv. Prokopa v Nezdicích – stavební vývoj. Ateliér historické architektury, Plzeň, 2010
2. Bohdan Henry : Historie Habsburků. Nakl. Brána, Praha 2003
3. Dějiny českého výtvarného umění, svazek II., díl 2. Nakl. Academia Praha 1989

4. Dějinný památník, věnovaný na paměť padlým a zemřelým vojínům, Nezdice 1921
5. Dufek René, RNDr. : Projekt a závěrečná zpráva geotechnických prací. Nezdice nad Úhlavou p.p.č. 10. 2002
6. Engelbrecht Jolanda : Drei Rosen für Bayern. Die Grafen zu Toering von den Anfängen bis heute. W. Ludwig Buchverlag, 2. Auflage, München 1993
7. Fond Státního oblastního archivu Praha a Plzeň - pobočka Klatovy a Blovice
8. First (Second) Military Survey, Sect No. 190 (W_12_IV) , Austrian State Archive / Military Archiv Vienna, in [www. oldmaps. geolab.cz](http://www.oldmaps.geolab.cz)
9. Heber František Alexander : České hrady, zámky a tvrze. Západní Čechy. 1843. Nakl. Argo, Praha 2000
10. Hostaš Karel, dr., Vaněk Ferdinand : Soupis památek historických a uměleckých v království českém od pravěku do počátku XIX. stol., díl XXV. Politický okres přeštický, Praha 1907.
11. Kronika obce Nezdice 1930 – 1948
12. Kronika obce Nezdice 1949 - 1974
13. Kronika obce Nezdice 1975 – 1985
14. Kronika obce Nezdice 1986 – 1995
15. Kříž Martin : Červené Poříčí. Toulky minulostí obce a zámku. Nakl. Arkáda, Klatovy 2004
16. Kříž Martin : Toulky minulostí Vřeskovic. Nakl. Arkáda, Klatovy 2002
17. Laboratoř geoinformatiky University J. E. Purkyně, <http://www.geolab.cz>
18. Liber Memorabilium Ecclesiae Et Parochiae Nezdicensis, 1862
19. Liber Memorabilium Parochiae Brzeskovicensis, 1811
20. Líbal Dobroslav: Katalog gotické architektury v České republice do husitských válek, Praha 2001
21. Naňková Věra: Barokní architektura v západních Čechách. Umění XXVIII, 22-55, 1980

22. Marčan Antonín, Šlégl Adolf : Politický okres přeštický. Vylíčení statistické, kulturní a historické zastupitelských okresů Přeštického a Nepomuckého. sešit 1 – 14. Nakladatel C.M. Homan, Přeštice 1906
23. Ministerstvo životního prostředí ČR, <http://www.env.cz>.
24. Památní kniha školy Nezdické r. 1879
25. Pamětní kniha obce Jína
26. Pamětní kniha obce Zelené I., II.
27. Pěchouček František : Za vesnickými muzikanty. Nákladem Obecního úřadu Lužany 1995
28. Poche Emanuel, PhDr., DrSc. : Umělecké památky Čech. Nakl. Academia Praha 1978
29. Píč J. L., prof.dr. : Mohyly lužanské. Z archaologického výzkumu Království českého 3. V Praze nákladem vlastním 1895
30. Řičák Emanuel Václav : Dějepis města Přeštice a jeho okolí, 1864. 2. nezměněné vydání nákladem Ant. Ouřady, Přeštice 1928
31. Sborník okresu přeštického „Pod zelenou horou“ 1936, roč. IV., 126
32. Sedláček Augustin : Hrady, zámky a tvrze království Českého, Praha 1880-1927
33. Semotanová Eva, dr. : <http://www.hiu.cas.cz/mapy>, www.oldmaps.geolab.cz
34. Soukup Jan, ing.arch., Švehla Antonín, ing. : Kostel sv. Prokopa v Nezdicích. Oprava krovu a střešního pláště, venkovní terénní úpravy. Projektová dokumentace. Atelier Soukup s.r.o., Plzeň 2006
35. Světlík J., Rožmberský P., Novobilský M. : Hrádek ve Skočicích u Přeštic. Nadace České hrady, Plzeň 1998
36. Šlajs Václav, Běl Jiří : O varhanách na Přešticku. Vydal Spolek pro záchranu historických památek na území Přešticka, Přeštice 1998
37. Šlégl Adolf : Politický okres přeštický. Vylíčení statistické, kulturní a historické zastupitelských okresů Přeštického a Nepomuckého. Nakladatel Ant. Ouřada, Přeštice 1925.
38. Úlovec Jiří : Hrady, zámky a tvrze Klatovska. Nakladatelství Libri, Praha 2004.

39. Varhany a varhanáři v České republice. <http://varhany.1start.cz>.
40. Vlček Pavel (editor) : Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách. Nakladatelství Academia, Praha 2004
41. Voves Tomáš : Paměti obce Nezdic, 1950
42. www.mapy.cz portálu Seznam.cz
43. www.ropiky.net
44. www.de.wikipedia.org
45. Zaalbuch der Herrschaft Roth Poritschen und Ruppau, 1760
46. Rožmberský Petr : Zaniklé vesnice jižního Plzeňska. Muzeum Jižního Plzeňska v Blovicích 2008.

Poděkování :

Obecnímu úřadu Nezdice a všem občanům Nezdic, kteří autorovi byli nápomocni radou, vzpomínkami či fotografiemi.

Dále pak poděkování patří ing. Karlovi Prokopovi z Borov, P. ThLic, ICLic. Karlu Plavcovi, ThD. - faráři a vikáři přeštickému, P. ThLic. Adamu Lodkovi - faráři švihovské farnosti, PhMr. Lubomíře Reisové z Roupova, Jaroslavu Kasalovi z Oplota, Barboře a Josefovi Veselých z Přeštic, ing. Jiřímu Bělovi z Přeštic, Boženě Erbenové z Příchovic, Josefu Míkovi ze Stropčic, Tomáši Vovsovi z Borov, P. Janu Pražanovi S.J. - diecéznímu konzervátorovi biskupství plzeňského, ing. arch. Janu Sokupovi z Plzně a Hansi Veithovi, hraběti z Törring - Jettenbachu z Mnichova, SRN.

